

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2010

Martin LAJZA

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

FENOMÉN „JINAKOSTI“ VE SPORTU
V CELOSTÁTNÍM TISKU

Diplomová práce

Autor: Martin Lajza, Aplikovaná tělesná výchova

Vedoucí práce: prof. PhDr. Hana Válková, CSc.

OLOMOUC 2010

Jméno a příjmení autora: Martin Lajza
Název diplomové práce: Fenomén „jinakosti“ ve sportu v celostátním tisku
Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit
Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Hana Válková, CSc.
Rok obhajoby: 2010

Abstrakt

Cílem diplomové práce je analýza četnosti informací o sportu osob s „jinakostí“ (s postižením) v celostátních denících, jako je Mladá fronta Dnes, Sport, Hospodářské noviny a deník Blesk, jsou analyzovány ročníky 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009. Zpracovány jsou také četnosti získaných medailí na Olympijských hrách, Paralympijských hrách a Deaflympijských hrách, Speciálních olympiádách. Je provedena komparace četností informací o Olympijských a Paralympijských hrách za období 2003 až 2010. Práce je součástí výzkumu prováděného FTK UP v Olomouci, zaměřeného na četnost informací o sportu osob s jinakostí, byly již zkoumány sportovní časopisy, dětské časopisy a regionální tisk. Z komparace Olympijských her a Paralympijských her vyplývá, že asi 6,4 % zpráv je věnováno Paralympijským hrám a 93,6 % Olympijským hrám. Práce analyzuje rovněž četnost informací o Deaflympiádě, o které ve zkoumaných periodikách za dané období bylo zveřejněno 37 zpráv a o Hrách Speciálních olympiád 32 zpráv. I přes malý počet informací o sportovcích s jinakostí jejich četnost stoupá v době konání vrcholných soutěží.

Klíčová slova: jinakost, olympiáda, paralympiáda, deaflympiáda, speciální olympiáda, tělesné postižení, zrakové postižení, sluchové postižení, mentální postižení, periodikum.

Souhlasím s půjčováním této diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Author's Name and Surname: Martin Lajza
Thesis Title: Phenomenon of „Differentness“ in the national sport press
Department: Department of Applied Motion Activity
Thesis Supervisor: prof. PhDr. Hana Válková, CSc.
Year of defence: 2010

Abstract:

This thesis is focused on analysis of significant national press and media publishing in the field of the disabled people sport activity. Special emphasis is put on the following newspapers – Mladá fronta Dnes, Sport, Hospodářské noviny and Blesk published in the period of 2004 up to 2009. This work also analyses number of medals obtained in the occasion of the Olympic Games, the Paralympic Games, the Deafly Games and the Special Olympics. Comparison of the information quantity about both the Olympic Games and the Paralympic Games in the period of 2003 – 2010 is performed. This work is a part of the research activities performed by FTK UP in Olomouc, and focused on the analysis of real information quantity concerning disabled sportsmen. All this information was taken out of various press media like sport journals, children magazines and regional press. Comparing this information one can say that about 6,4% is related to the Paralympic Games and the majority of 93.6% belongs to the Olympic Games. This work also analyzes information quantity related to the Deafly Games, where the total number of 37 articles was identified during the examined period. As for the Special Olympics, only 32 articles were published that time. In spite of the low information quantity about the disabled sportsmen, one can say that it is growing significantly during the top level sport events.

Keywords: „Differentness“, Olympic Games (Olympics), Paralympic Games (Paralympics), Deafly Games, Special Olympics, Disabled People, Visually Impaired People, Acoustically Impaired People, Mentally Affected People, Periodical

I agree with the Thesis circulation within standard library services.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně pod vedením prof. PhDr. Hany Válkové, CSc. a uvedl jsem všechny zdroje použitých informací.

V Olomouci

.....

Děkuji paní prof. PhDr. Haně Válkové, CSc. za vedení, pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování mé diplomové práce. Dále děkuji pracovníkům Knihovny města Kroměříže, kteří mi byli nápomocni při vyhledání zdrojů a potřebných informací k dané problematice a za jejich trpělivost, se kterou akceptovali takřka mou denní návštěvu v knihovně a mé nesčíslné dotazy a prosby o pomoc při hledání pramenů informací a orientaci v nich. Poděkování patří rovněž Ing. Markovi Šimčákovi, Ph.D. za překlady textů z anglického jazyka.

Obsah	
Úvod	9
1 Jinakost	11
1.1 Jinakost jako společenský fenomén	12
1.2 Jinakost ve sportu	14
1.3 Nálepka „jinakosti“	17
1.4 Statistika zdravotně postižených osob v České republice	17
2 Přehled použité terminologie	20
2.1 Sport	20
2.2 Handicap	21
2.3 Defekt	22
2.4 World Health Organization (WHO), sportovní klasifikace	23
2.5 Postižení, osoby s postižením	25
2.5.1 Mentální postižení (MP), mentální retardace (MR)	26
2.5.2 Sluchové postižení (SP)	26
2.5.3 Zrakové postižení (ZP)	27
2.5.4 Tělesné postižení (TP) a spastické postižení – cerbral palsy (CP)	28
2.6 Periodikum, periodický tisk, publicistický styl	28
3 Záměr, cíl, úkoly	30
3.1 Záměr	30
3.2 Strategie práce	31
3.3 Cíl práce	31
4 Metodika	33
4.1 Sběr dat, organizace a zpracování dat	33
4.2 Zpracování dat	34
4.3 Postup, management výzkumu	35
5 Úvod do sledované problematiky	36
6 Stav sledované problematiky	39

6.1 Olympijské hry (OH), olympiáda, olympijské hnutí	39
6.2 Starty handicapovaných na OH	41
6.3 Paralympijské hry (PH), paralympiáda, paralympijské hnutí, Český svaz tělesně postižených sportovců	43
6.4 Zrakově postižení sportovci a Český svaz zrakově postižených sportovců	49
6.5 Mentálně postižení sportovci, Speciální olympiády, INAS – FID	52
6.6 Sluchově postižení sportovci, Deaflympiáda, Český svaz neslyšících sportovců	58
7 Výsledky z předešlých šetření k problematice postižení, „jinakosti“	61
7.1 Výsledky prací studentů FTK, UP v Olomouci	61
7.2 Zahraniční výsledky k tématu Sport – postižení – média	64
8 Výsledky šetření ve zkoumaných denících a tabulky výsledných četností	67
8.1 Výsledky šetření v deníku Blesk	67
8.2 Výsledky šetření v deníku Mladá fronta Dnes	68
8.3 Výsledky šetření v deníku Sport	69
8.4 Výsledky šetření v deníku Hospodářské noviny	70
8.5 Komparace četnosti uveřejněných zpráv o Paralympijských hrách a Olympijských Hrách	71
8.6. Aktuální stav četností informací ze ZOH a ZPH Vancouver 2010 v deníku Sport	73
Diskuse	74
Závěr	78
Souhrn	80
Summary	81
Prameny a literatura	82

Přílohy

- 1) Hrdinové českého paralympijského sportu současnosti**
- 2) Analýza medailí získaných českými sportovci na soutěžích ...lympiád v letech 1992 až 2010**
- 3) Sporty českých reprezentantů s „jinakostí“**
- 4) Chronologie paralympijských her a Deaflympiád podle ČPV, 2009**
- 5) Deníky analyzované k problematice četnosti „fenomén jinakosti“ ve sportu**
- 6) Publicistický styl**
- 7) Jinakost**
- 8) Sport a sportovní organizace osob s postižením zraku**

Úvod

Člověk se stává v procesu socializace tvorem společenským, začleňuje se do společnosti, přijímá normy, pravidla a zvyky, uctívá mýty a provádí rituály. Celá společnost se skládá z určitých skupin o různých počtech členů. Nejpočetnější je tzv. intaktní neboli majoritní, většinová společnost, ta má nejvíce členů a od toho, jak tito jednají a vypadají, se odvíjejí pravidla i pro její menšinové subjekty. Majoritní společnost akceptuje menšiny, kterým umožní žít v jejím kruhu za předpokladu, že akceptují a dodržují pravidla jí stanovená. To, co dělá většina členů společnosti, je v ní považováno za „normální“. Pojem normální se vztahuje k tomu co je zde běžné, nevyvolává odlišnost. Tyto normality se mohou vztahovat k barvě pleti, vzrůstu a vyvinutosti těla, k duševní vyspělosti, psychické labilitě a úrovni zdravotního stavu, ale i ke vzdělání, společenské prestiži a sociálnímu a ekonomickému zázemí atd. Někdy k těmto odlišným lidem s „jinakostí“ přistupuje většinová společnost s opovržením, které často kontrastuje až s altruistickým chováním k nim. Mezi skupiny osob s jinakostí řadíme, MY členové většinové společnosti, i osoby se zdravotním znevýhodněním s postižením – handicapem. V této oblasti rozlišujeme handicap tělesný, smyslový - zrakový a sluchový, mentální, zdravotní a jiný. Na člověka s handicapem tělesným, smyslovým či mentálním se pohlíží spíše jako na nemocného a tak se od něj očekává, že se tak bude i chovat. Pracovat, bavit se a sportovat patří mezi základní aktivity, kterými člověk uspokojuje své potřeby. Mají lidé s handicapem právo uspokojovat své potřeby? Mají právo pracovat, bavit se a sportovat? Zjistěte záleží na každém jedinci, jakou cestu a prostředky si dle svých možností a schopností zvolí k uspokojení svých potřeb, ale zároveň záleží na nabídce možností společnosti. Sport je velkým fenoménem zábavy, rekreace a udržení kondiční a společenské prestiže, ale také zaměstnání. Jaké postavení ve sportu mají handicapovaní sportovci? Věnuje jejich sportu a sportovním výkonům majoritní společnost dostatek pozornosti? Mají tito sportovci dostatek pro ně vhodných sportovišť? Podíváme-li se na starší stavby sportovišť, tak se prezentují vznosnými vstupními branami nad vstupním schodištěm, šatny jsou ve sklepeních, suterénech a hygienická zařízení jsou také těžko přístupná. Z toho vyplývá, že sportovec či divák s některým znevýhodněním se do těchto prostor nedostal a víceméně se s ním v dané době ani nepočítalo. Společnost chtěla jen zdatné, ale bohužel si neuvědomovala a ještě často neuvědomuje, že dojde ke snížení její kondice a možností lokomoce, mobility. V dnešní době se již budují různá zařízení, která jsou dostupná i přístupná lidem s handicapem a to pro roli sportovce nebo diváka. Proto se také sport osob s handicapem rozvíjí a zvyšuje se nabídka sportovního vyžití. Tito sportovci mají své vrcholné soutěže a sporty viz přílohy č. 3, 4 tak jako sportovci „normální“. Jen společnost někdy

není informována, o jejich výkonech, v médiích jak v oblastních, tak i celostátních. Má sport handicapovaných své hrdiny? Zajisté má, viz příloha č. 1, ale jen nejsou tak známí jako hrdinové sportů nepostižených, protože se o nich nepíše, nemluví a nejsou prezentováni v televizi. Z jejich soutěží nejsou tak obsáhlá zpravodajství v médiích, a tudíž je jen malá informovanost a následně malé povědomí veřejnosti o tomto dění! Tato práce podává malý exkurz do problematiky informovanosti veřejnosti prostřednictvím vybraných deníků. Několik prací na toto téma již bylo vypracováno, za zmínku stojí studie Alice Tejkalové „Mediální prezentace českých handicapovaných sportovců“ z roku 2008. Na FTK UP v Olomouci byly již vypracovány postupové i diplomové práce s danou tematikou. Zde je vidět, že se společnost začíná více zajímat o sport handicapovaných a hledá odpověď na otázku „Proč je sport handicapovaných tak málo prezentován v médiích, když má své hrdiny, svou atmosféru a hodnotné výkony“.

Jak se vybraná média věnují sportu a sportovcům s jinakostí, kteří zastupují celou ČR, tedy 10 501 197 obyvatel na jejich vrcholných sportovních soutěžích a sami jsou řazeni do skupiny se zdravotním postižením, která čítala k 30. 5. 2008, 1 015 548 obyvatel a tvořila 9,87 % z celkového počtu obyvatel ČR, viz kapitola 1.4, je hlavním cílem této diplomové práce.

Práce rovněž podává vysvětlení terminologie k dané problematice a statistické údaje o dosažených medailových umístěních našich sportovců na olympijských a paralympijských soutěžích, na Deaflympiádách a Speciálních olympiádách. Dále statisticky zpracovává četnosti informací o sportu, sportovcích s „jinakostí“ v daných denících v oblasti sportu a komparuje četnost informací z olympijských her a paralympijských her.

V přílohách jsou podrobné informace o sportech a sportovních úspěších českých paralympijských sportovců a pro srovnání i výsledky českých olympioniků. Dále jsou zde informace o zkoumaných periodikách, publikačních stylech, specifika sportů zrakově postižených a malá galerie sportovců s postižením a přehled získaných medailů na ...lympijských soutěžích od roku 1992 do roku 2010.

1 Jinakost

Co pojem jinakost znamená, jaký má rozsah a význam? Život ve společnosti je regulován a určován různými pravidly a normami např. zvyky, společenskými a právními normami. Každá norma či pravidlo vymezuje určité chování, které je pak společností požadováno a považováno jako běžné normální. Všechno co se však od nich odchyluje, je jiné a to nese určité následky pro toho, kdo je nositelem této odlišnosti či jinakosti, podivínství. Společnost si našla normu takřka na všechno jednání či nejednání, tělesný i duševní stav a výkonnost daným prvkem zvýšenou či sniženou. Jinakost, rozdílnost je viditelná ve všech sférách lidského bytí a lidské osobnosti, ale její úroveň je pro společnost ukazatelem pro zařazení takových jedinců do určitých skupin viz příloha č. 7. Tzv. škatulkování se silně během vývoje vžilo do povědomí lidí tvořících společnost. Jedni, Ti, kteří nemají žádnou odchylku od dané normy, se považují za intaktní, většinové a tedy jsou rozhodujícím činitelem ve společnosti. Ti druzí, „jináci“ mají různou odchylku od normy a jsou tedy označováni většinovou částí společnosti za menšiny za jedince či skupiny s jinakostí. Tato jinakost, odchylka může být v různých směrech, ve směru pozitivním, tedy plus, jsoucí nad normou se nacházejí jedinci, kteří z určitých hledisek překračují normu většinové společnosti a jsou jí obdivováni. Druhou skupinu odlišnosti ve směru negativním, tedy mínus, tvoří jedinci či skupiny, kteří podle norem většinové společnosti nedosáhli normy. Mezi osoby, které nedosáhly normy, patří jedinci s různým smyslovým oslabením, tělesným postižením či psychickým oslabením a jsou označovány za menšinové, handicapované či jinaké. Taková jinakost ve směru handicapu významně ovlivňuje pohled členů většinové společnosti na daného jedince, jedinec potřebuje pomoc těchto členů, ale hlavně potřebuje přijetí a začlenění do společnosti intaktních jako její právoplatný člen. Pro osoby nějak znevýhodněné vytváří většinová společnost podmínky k uspokojování jejich potřeb, k integraci, ale ještě ne k inkluzi, tedy k úplnému začlenění se do jejich řad. Jak je tomu v oblasti sportu? Sportovci s oslabením jsou většinovou společností označováni jako handicapováni, tedy znevýhodněni! Proč znevýhodnění ve vztahu k čemu? Ano jsou znevýhodněni ve vztahu k jedinci bez handicapu, bez znevýhodnění. Ale handicapovaní nesoutěží s nehandicapovanými, je tedy správné používat termín handicapovaný sportovec, když soutěží se soupeři, kteří jsou mu přiděleni na základě sportovní klasifikace, která má vyrovnávat šance na úspěch? Jinakost nepřitahuje členy většinové společnosti, o čemž svědčí návštěvnost sportovních, kulturních či společenských akcí pořádaných menšinami. Většinová společnost přispěje finančně či materiálně, poskytne prostory často zdarma na danou akci, ale nezúčastní se jí. Proč? Podíváme-li se na sportovní úspěchy našich sportovců paralympijských, deaflympijských viz přílohy č. 1 a 2, či účastníků Speciálních

olympiád viz tabulky č. 10 a 11 zjistíme, že tito sportovci dovážejí spousty medailí a jsou či byli držitelé světových rekordů ve svých disciplínách. I tento sport má své hrdiny např. Martina Němce a Evu Kacanů z atletiky vozičkářů, cyklistu Jiřího Ježka či Petru Kurkovou a Terezu Kmochovou reprezentantky za neslyšící sportovce v Alpském lyžování viz příloha č. 1. To, nejsou jediní, podobných hrdinů je v daných kategoriích více. Proč jim není věnována taková pozornost jako sportovcům s většinové společnosti, jako jsou hokejista Jaromír Jágr, atleti desetibojař Roman Šeberle či oštěpařka Barbora Špotáková a o zástupcích kopané ani nemluví. Ano! Je to tím, že jsou jináci, jiní než ti z většinové společnosti a proto jsou pro ni nezajímaví, jsou na okraji jejich zájmu, jsou jí akceptováni, ale nejsou jí rovnocenní!

1.1 Jinakost jako společenský fenomén

Níže k problematice jinakosti cituji z 31. Svazku Olympijské knihovničky, který uspořádala Hogenová Anna (2001) a věnuje se problematice jinakosti.

Broskamp, (2001), v kapitole Aspekty sociologie cizosti ve sportu uvádí, „Kdo se zabývá otázkou zkušenosti a cizosti ve sportu, sklízí často skepsi, nepochopení, potřásání hlavou. Cizost ve sportu? Mohou fenomény cizosti ve sportu vůbec nastat? Bráno podle „zdravého lidského rozumu“, jednalo by se spíše o „o jisté podivínství“, o fenomény, jež by ve skutečnosti vůbec neměly existovat. Avšak celý diskurs všedního dne ve sportu se brání se skrytou silou olympijského univerzalizmu proti takovému přijetí. Je pln ideologických střípků olympismu a s tím spojených představ o národy spojující síle ve sportu“ (Hogenová, 2001, s. 45). „Privilegovaným médiem jednání a prezentace ve sportu je tělo. Fyzicko-sociální znaky sportovních partnerů a konkurentů se zde mohou stát implicitně nebo explicitně tématem interakce a vzbudit velkou pozornost. Mohou vyvolat u zúčastněných pocity cizosti nebo mohou být vztaženy na sociální, etnický nebo kulturní původ dotyčných osob. Ale sociologie cizosti prozkoumala tělesný aspekt zkušeností s cizím jen ve výjimečných případech a neuvážila, že ten cizí jiný je v interakcích „face to face“ přítomen vždy i tělesně. Věda o sportu není v tomto případě zvláště nápomocná. Neboť v ní kolují stále ještě „teorie, které odvozují výkonnost nebo druhy pohybu z „přirozenosti“ dotyčných aktérů, místo aby v nich viděli indikátory sociálně-kulturních podmínek. To podporuje směřování sportu k naturalizaci sociálního. Také diváci, trenéři, média a sami aktivní sportovci odvozují různé, tělesně se projevující rozdíly ve sportovních kompetencích z „přirozenosti“ atletů, tj. z anatomických, fyziologických nebo i psychických vlastností, které pokládají za vrozené. Do tohoto kontextu se hodí odkaz, že

„tělesné“ je v hlavách mnoha sociologů redukováno na „přirozeně-biologické“ a obojí je asociativně spojováno“ (Broskamp v Hogenová, 2001, s. 48).

„Zkušenost tělesné cizoty může vyvolat zcela rozdílné, skrznskrz protichůdné reakce, avšak vzácně ponechá někoho chladným a netečným. V příznivějším případě vyvolá příjemnou zvědavost, zájem a atraktivitu. V nepříznivém případě může naproti tomu vyvolat neporozumění, silné pocity nevole, rozhořčení až k způsobům reakce, které se vyznačují nepřátelstvím a agresí. Tak se rozcházejí pojetí např. toho, do jaké míry je únosné tělesné nasazení a tvrdost. Vzájemné rozumění si tělem, aniž by došlo ke hře, je často blokováno systematicky znetvořenou komunikací“ (Broskamp in Hogenová, 2001, s. 50, 51).

Hogenová k problematice domova a jinakosti: „Mít účast na celku tedy znamená mít v sobě zvláštním způsobem „minulost, přítomnost i budoucnost“. Domov je všechno, pokud funguje“ (Hogenová, 2001, s. 76).

Martínková k problematice harmonie člověka: „Pojem jednoty, harmonie člověka je tedy též problematikou celku. Jednotný harmonický celek lze charakterizovat jako zharmonizování jeho jednotlivých částí. Vyladěním svých částí získá celek novou kvalitu, harmonii. Harmonický člověk vzniká zharmonizováním částí, které ho vytvářejí. Co jsou však v rámci člověka tyto části, které mají být sjednocené? Každý člověk je jiný a pro každého člověka znamená ustanovení harmonie jiný postup, jinou péči o sebe. Míra přiblížení se člověka harmonii bude záviset na hloubce jeho sebepoznání a dále na péči vykonávaném základě tohoto sebepoznání. V lidském myšlení bude celek pochopen na základě toho, jaké výchozí skladebné části budou do celku zahrnuty. Jedna koncepce harmonie člověka je harmonizování jeho těla a duše. Tak se obvykle definuje kalokagathia. Jak však pochopit tělo a duši člověka? Tělo a duše jsou vyjádřením určité lidské zkušenosti při pohledu na člověka, jsou to dva aspekty, které si člověk vytvořil na základě svého nazírání světa. Slova tělo a duše jsou slova naší řeči, jsou to formy, pro které je třeba nalézt významy. Pochopení kalokagathie pak závisí na pochopení těla duše (Martínková in Hogenová, 2001, s. 107 a 108).

Wolf k problému jinakosti a principu individualizace: „Za východisko pro analýzu problému zvolme jev, vyskytující se pravidelně při jakékoliv sportovní aktivitě „Úspěšný sportovec stojí na stupních vítězů“. Ponechejme stranou možné druhy zápolení, které ho do této situace přivedly a položme si otázky:

Co z toho má?

Jaký je smysl této situace?

Jaké je metafyzické případně ontologické pozadí tohoto fenoménu (Wolf in Hogenová, 2001, s. 210).

1.2 Jinakost ve sportu

„Cizost ve sportu není žádný jednotný fenomén. Projevovat se může různě podle sportovní oblasti a zúčastněných osob s jejich repertoárem znaků“ (Broskamp in Hogenová, 2001, s. 49).

Jirásek k jinakosti transcendentní: „..., zda jinakost ve sportu nevnímáme poněkud zúženě, totiž při využívání škály lepší – horší, pomalejší – rychlejší, nižší – vyšší a podobně. Abychom se mohli zamyslet, zda různé mody jinakosti, jak je vnímáme a prožíváme my, v době postmoderní, jsou vskutku zásadní. Zda jinakost různých tvarů a kvantifikující velikosti není něčím nedůležitým (Jirásek in Hogenová, 2001, s. 105).

Mrazek, Fialová, Bychovskaja v kapitole Pohybové aktivity a zdraví u studentů v Německu, České republice a Rusku uvádí: „Důležitými motivy pro sport jsou ve všech skupinách zábava, zdatnost, zlepšení tělesné výkonnosti a zdraví (in Hogenová, 2001, s. 322).

Štekr v oblasti projevy nacionalismu a rasismu na olympijských hrách uvádí. „Ve vývoji lidské společnosti nelze ve sportu zůstat u jinakosti jako vizuální odlišnosti, která je při jeho provozování jistě nezbytná, která však zdaleka nepostihuje vše, čímž jinakost jako multidimenzionální znak lidského těla do této oblasti zasahuje. Sport je svébytným společenským fenoménem a zejména pak produkt, zůstává součástí dalšího společenského

vývoje a tam, kam směřuje, povede: vývoj sportu v celé jeho vnitřně bohaté šíři a protože to, co zůstává v tomto specifickém případě (Štekr in Hogenová, 2001, s. 185).

Tejkalová v Pražské sociálně vědní studii k problematice mediální reprezentace českých handicapovaných sportovců uvádí: „Dualistický přístup jednotní „my“ versus jednotní „oni“ pomáhá jen více mystifikovat a zaplétat tak silné koncepty, jako je „rasa“ třída a gender, a oslabovat pokusy o reflexivitu. Zároveň to vznáší zásadní otázku o reprezentaci, jak ve smyslu politickém, kdo za koho mluví, tak i v širším smyslu jak jsou druzí prezentováni nebo reprezentováni“ (Tejkalová, 2008, s. 6, dle Bottomley, 1992, s. 214).

„Ty druhé popisují Pickering (2001) a Hall (2001) v nejšířším pojetí jako kohokoliv jakkoliv odlišného od většinové populace. K jejich popisu a charakterizaci často slouží stereotypy“ (Tejkalová, 2008, s. 6).

„.... Protože většinová společnost je nepostížená, vnímá handicap jako odlišnost, především negativní, protože může přinášet omezení, která pro nepostíženého člověka vypadají nepřekonatelně. Zároveň je na handicapované sportovce často nahlíženo jako na neuvěřitelné hrdiny, kteří dokážou něco, co „my nepostížení“ ne. V „mainstreamové“ společnosti ovšem panuje řada stereotypních předpokladů o tom, co vlastně postižený člověk může a nemůže dělat“ (Tejkalová, 2008, s. 7, dle Gwyn, 2002).

„Toto vnímání souvisí s vnímáním lidského ideálu coby pohledného, silného, stoprocentně zdravého jedince, kterého lze vidět v reklamách a na titulních stranách časopisů. Pokud je někdo jakýmkoliv způsobem odlišný, budí dojem toho, který neobstojí. Tato myšlenka není nijak objektivní a preference „dokonalých“ jedinců není pouze záležitostí a marketingu. Většinová společnost tedy považuje za normální nehandicapované sportovce a jejich postižení kolegové jsou v rolích „těch druhých“. Je také zapotřebí mít neustále na mysli, že téměř sto procent lidí ve sportovních redakcích českých tištěných médií jsou bez handicapu, a v rovině vytváření kategorií mají blíže ke sportovcům nehandicapovaným. Ale svými značnými mezinárodními úspěchy si

postižení sportovci říkají stále významněji o pozornost a jsou spíš v situaci, kdy novinářům není jasné, kam s nimi“ (Tejkalová, 2008, s. 7, 8).

Zvýše uvedeného vyplývá, že problém jinakosti ve společnosti je velmi sledovaný a věnuje se mu značná pozornost odborníků z různých oblastí, je jen problém v užití správného termínu. Je nutné podotknout, že termín „jinakost“ je totožný s termíny „norma“, „normalita“, „abnormalita“, „handicapovaný“, který byl a je středem zájmu jak v nedávné minulosti, tak v současnosti. Renotiérová, Ludíková (2004, s. 26, 27) uvádí, že v lékařských vědách je vztah mezi termíny normalita a abnormalita ve vztahu k lidskému jedinci dán poměrně přesně definovanými biologickými normami (např. vztah zdraví – nemoc). Od těchto pojmů se odvozují pojmy normální a abnormální: normální je nejčastěji chápán jako něco pravidelného, průměrného, častého, předvídatelného. Abnormální je něco nepravidelné, odlišné od průměru, neočekávané. „Vytváření norem je založeno na „axiomu normality“ to je tezi, že psychologické i biologické jevy mají tzv. normální rozložení v populaci“. Statistická norma je pásmo, rozpětí, které se vytváří na ose kolem střední hodnoty po přidání bipolárních směrodatných odchylek +/- . Toto rozpětí tvoří pásmo normality, vše co je mimo toto pásmo je abnormální.

Renotiérová, Ludíková (2004, s. 27) dle „Kysučan, Kuja (1999) zdůrazňuje, že „normalita je relativní projev, který nezávisí jen na našem vnímání normálna, ale na kontextu, na jehož pozadí vznášíme své soudy“.

Problematice „normality osobnosti“ se podrobně věnuje Syřišřová (1972) ve svém díle Normalita osobnosti.

Závěrem k pojmu jinakost uvádím dle Hogenová „Tělesně postižený – tento termín je logickým důsledkem nesprávné unifikace a objektivizace k lidské tělesnosti. Tento člověk je pouze „jiný“ a tato jinakost byla zapříčiněna něčím, za co tento člověk nemůže, příčina leží mimo možnosti aktivní obrany daného jedince, nehledě na to, že pojem lidskosti není fundován tělesně, ale duchovně“ (2000, s. 11).

1.3 Nálepka „jinakosti“

Block (2007) uvádí: V posledních třiceti letech se výrazně mění přístup k posuzování osob s postižením, ale i přesto v něm zůstává řada negativních postojů. Významnou roli v těchto stereotypch hraje televize, media atd. Vzniká problém s nálepkováním, značkováním lidí s postižením, nejčastěji je to:

- 1) Oběť – „Zcela nekompetentní, odkázaný na pomoc druhých a systému“.
- 2) Hrdina – „I přes velké osobní problémy dokáže tento člověk „hrdina“ uspět v životě (byznys, sport, vztahy)“.
- 3) Vazba – „Hlavně filmy zobrazují osoby s postižením jako představitele zla a negativních rolí“.
- 4) Neschopnost – „Ten, kdo si nedokáže pomoci se svými problémy“.
- 5) Závislost – „Ten, o koho se musí někdo neustále starat“.
- 6) Lepší nežít – „Je lepší, aby byl mrtev, než aby žil s tímto postižením.“

1.4 Statistika zdravotně postižených osob v České republice

V České republice (ČR) žije podle odhadu Českého statistického úřadu (ČSÚ) pes milion osob se zdravotním postižením, tedy téměř desí procent z celkové populace. Toto vyplývá z historicky prvního šetření o počtech zdravotně postižených lidí v ČR. ČSÚ vypracoval výsledky na základě informací praktických a dětských lékařů, aktualizováno 30. 5 2008.

V ČR žije podle ČSÚ 1 015 548 osob se zdravotním postižením, to představuje 9,87 procenta celé populace. „Věková struktura se vyznačuje vysokým podílem žen nad 75 let, což je logické vzhledem ke kratší délce života mužů. Z pohledu rodinného stavu jsou v této skupině až tři čtvrtiny ovdovělých žen“ uvedl průzkum.

Mezi nejčastější typy postižení patří choroby vnitřních orgánů a nemoc pohybového ústrojí. „Oba uvedené typy handicapu se vyskytují u nadpoloviční většiny osob se zdravotním postižením“ (ČSÚ, 2009).

Přehled četnosti osob se zdravotním postižením v ČR dle ČSÚ, <www.czso.cz> (30.12.2009).

Počet obyvatelstva ČR celkem k 30. září 2009 činil 10 501 197 obyvatel a v době šetření, roku 2008 to bylo 10 287 197 obyvatel a z toho 1 015 548 zdravotně postižených.

Tabulka č. 1 Dělení osob se zdravotním postižením v České republice podle pohlaví

Pohlaví	Celkem v ČR	Celkem se zdravotním postižením v ČR
Muži	5 026 184	490 427
Ženy	5 261 005	525 121

Jaká je věková skladba 1 015 548 zdravotně postižených osob v ČR a její členění do daných kategorií, uvádí tabulka č. 2.

Tabulka č. 2 Dělení osob se zdravotním postižením v České republice dle věku.

Věkové složení obyvatel ČR	Celkem osob v ČR	Celkem se zdravotním postižením v ČR
0 až 14 letí	1 479 514	46 208
15 až 29 letí	2 175 672	60 621
30 až 44 letí	2 312 929	101 331
45 až 59 letí	2 195 646	245 743
60 až 74 letí	1 462 586	283 274
75 letí a starší	660 842	276 744

Sociální údaje

Z celkového počtu 1 015 548 zdravotně postižených osob v ČR žije podle ČSÚ 87 procent ve standardním bytě nebo domě. V zařízeních sociální péče pobývá až pětina osob s mentálním postižením (ČSÚ, 2009).

„Nárok na plný invalidní důchod má 30 procent a na částečný invalidní důchod 11 procent osob se zdravotním postižením. Starobní, vdovský/vdovecký či sirotčí důchod je vyplácen polovině zdravotně postižených, dle průzkumu z roku 2008 (ČSÚ, 2009).

Bližší informace lze získat na internetových stránkách <www.czso.cz>, český statistický úřad, <www.edost.cz>, agentura.

Kolik osob se zdravotním postižením s celkového počtu 1 015 548 je registrováno v jednotlivých sportovních svazech, uvádí tabulka č. 3. Zdrojem informací byl Český paralympijský výbor v knize Z Atén do Pekingu, 2009.

Tabulka č. 3 počty osob se zdravotním postižením registrovaných ve sportovních svazech, ČPV.

Mentálně postižení sportovci	3 669 členů
Sportovci Speciálních olympiád	3 395 členů
Sluchově postižení sportovci	4 200 členů
Spasticky postižení sportovci	5 000 členů
Tělesně postižení sportovci	3 000 členů
Zrakově postižení sportovci	2000 členů
Vnitřně postižení sportovci	1 600 členů

2 Přehled použité terminologie

2.1 Sport

„Sport je složka tělesné kultury, významný společenský jev patřící do sféry společenské nadstavby“ (Dovalil a kol., 1982, s. 11).

„Sport svými možnostmi odpovídá potřebám jedince i společnosti a může je odpovídajícím způsobem uspokojovat. Také pohybové činnosti, které tvoří obsah sportu, prodělaly a prodělávají určitý vývoj. Od původně širokého významu (sport se odvozuje od latinského „*disportare*“ a starofrancouzského „*se désporter*“, což znamená bavit se, příjemně trávit volný čas), se slovo sport postupně začalo vztahovat na pohybové činnosti, které jsou charakterizovány zvláštní formou i obsahem, jsou vymezeny pravidly a prováděny závodně. Dnešní sportovní odvětví a disciplíny vznikaly z činností původně pracovních, vojenských i ze starých lidových zábav, které postupně dostaly výkonnostní ráz. Sportovní výkonnost (zvláště vrcholová) je výsledkem často dlouhodobé, náročné a cílevědomé přípravy sportovců – sportovního tréninku a demonstruje se v soutěžích“ (Dovalil a kol., 1984, s. 11)

Ve sportu a sportovní činnosti lze rozlišovat sport dětí, mládeže a dospělých a podle výkonnosti sport rekreační, výkonnostní a vrcholový. Důležitou sférou ve sportu je diváctví přímé či zprostředkované sdělovacími prostředky. Sport má významné postavení ve vztahu k politice, ideologii a ekonomice, výchově a vzdělávání, brannosti a zdravotnictví, umění a vědě aj. (Dovalil a kol., 1984).

Vrcholový sport

Vrcholový sport je zaměřen na dosahování absolutně nejvyšších výkonů. Je tedy uskutečňován v nejvyšších národních a mezinárodních soutěžích. Vzhledem ke své náročnosti již nemůže být sférou volného času. Doba, věnovaná této činnosti se většinou rovná době pracovní. Okruh účastníků vrcholového sportu je omezen úrovní jejich předpokladů.

Výkonnostní sport

Výkonnostní sport je zaměřen na dosahování relativně nejvyšších výkonů. Je uskutečňován na úrovni nižších národních soutěží. Je činností vykonávanou částečně ve volném čase, pracovní doba je narušována jen v nejnutnějších případech. Účastníci výkonnostního sportu jsou dvojího

druhu – kategorie dorůstajících sportovců, tvořící zálohu vrcholového sportu a kategorie těch sportovců, kteří již přešli vrchol své výkonnosti, sportu jsou však schopni se ještě věnovat.

Nedílnou složkou sportu a sportovních činností je kategorie dětí a mládeže. Sportovní výchova mládeže je zaměřena na výběr talentů a jejich přípravu k produkci vrcholového (případně výkonnostního) sportu. Tato příprava je pochopitelně záležitostí volného času, ovšem vzhledem k její náročnosti organizačně ovlivňuje i čas pracovní (vyučování). Sportovní příprava mládeže má svou vlastní strukturu.

Negativní tendence ve sportu

Požadavek maximálního výkonu a vítězství za každou cenu s sebou nese deformativní účinky působící nejen na sport obecně, ale o na sportovce a jejich sociální prostředí. Mezi tyto deformativní vlivy můžeme zařadit nadměrnou komercializaci sportu, různé druhy „lanaření, doping, finanční machinace, porušování fair play apod. Mnohé z těchto deformativních vlivů se výrazně projevují v oblasti fyzického i psychického zdraví sportovců, působí negativně i ve sféře sociální. Všechny jsou pak v zásadním rozporu s etikou. Velmi častým negativním jevem ve sportu je předčasná specializace, kdy je kladen požadavek maximálního výkonu nad zdravotní negativa při zatěžování dětí a mládeže. Jedinci těchto kategorií často nepřecházejí do vyšších věkových kategorií., protože jsou již tzv. přetaženi a výkonnostně vytěženi.

Zvláštností sportu je skutečnost, že se v něm člověk může realizovat ve dvou naprosto odlišných úrovních, odpovídajícím různým sociálním rolím: v sociální roli sportovce a sociální roli diváka.

Úkoly sportu jsou zdravotní, vzdělávací a výchovný a jeho cíl je spatřován v dosahování maximálních výkonů ve zvolené specializaci.

2.2 Handicap

- 1) Nevýhoda, znevýhodnění; nerovnost podmínek při sportovních utkáních: *zranění hráče bylo pro družstvo handicapem*; psychický: subjektivní pocit oslabené pozice jedince vůči sociálnímu okolí způsobený objektivními příčinami (například u tělesně postižených lidí).

- 2) Ve sportu: na běžeckých tratích vzdálenost, o kterou je posunuta startovní čára ve vnější dráze při běhu se zatáčkou v oddělených drahách.
- 3) Ve sportu: při dostizích vyrovnání šancí startujících koní nesenou váhou; typ dostihů, při nichž se rovnost šancí startujících koní zajišťuje tímto způsobem (Akademický slovník, 2001).

Dávat, dát nerovné, nestejně podmínky při sportovním závodění, soutěži; uvádět, uvést do nevýhody; znevýhodňovat, znevýhodnit, být v nevýhodě, mít horší podmínky.

Handicap (z angl. Hand in cap = ruka v klobouku) – v přeneseném významu znevýhodnění, které výrazně ztěžuje výkon nebo plnění nějakého významného úkolu pro jedince, ztěžuje soutěžení s vrstevníky, dosažení běžných životních cílů, určitého zaměstnání apod., hendikep je nutno zásadně odlišovat od neschopnosti (Edelsberger, a kol., 2000).

Akademický slovník, 2001 rovněž uvádí pojem handicapovat (hendikep-), hendikepovat což znamená: dávat, dát nerovné podmínky při sportovním závodění, soutěži; uvádět, uvést do nevýhody; znevýhodňovat, znevýhodnit vůbec nejčastěji ve spojitosti, být v nevýhodě, mít horší podmínky např. byl hendikepován nemocí.

2.3 Defekt

Z lat. Defectus - úbytek, chybění, nedostatek.

- 1) Orgánový – jedná se o vývojové anomálie, následek nemoci, následek úrazu.
- 2) Funkční – je porucha funkce bez postižení orgánové tkáně. (neuróza srdeční, žaludeční)

S defektem, ať již jako s vadou nebo poruchou, se postižený člověk buď dovede sám vyrovnat, a pak je defekt jeho osobní záležitostí nebo se s ním vyrovnat nedovede a pak defekt již není jen záležitostí postiženého. Tím nabývá sociální dimenze a stává se záležitostí společenskou (Sovák, 1977).

Edukací a formami vzdělávání osob s tělesným postižením se zabývá také „ Speciální pedagogika“. Předmětem péče speciální pedagogiky je zdravotně, popřípadě sociálně znevýhodněný jedinec, který potřebuje podporu v oblasti výchovy, vzdělávání, přípravy pro pracovní a společenské začlenění. Předmětem je zkoumání podstaty a zákonitostí výchovy a edukace jedinců se speciálními potřebami z aspektu etiologie, symptomatologie, možnosti aplikace speciálně-pedagogických metod (reedukace, kompenzace, rehabilitace) a profylaxe

neadekvátního vyrovnání znevýhodněných osob s postižením, narušením nebo různými specifickými omezujícími faktory (Renotiérová, Ludíková, 2004).

Defekt – „úbytek, vada, nedostatek, porucha“

Podle Sováka (1983) lze jako vadu chápat chybění, ztrátu, nedostatek v anatomické stavbě organismu a poruchy v jeho funkcích. Jedná se o poškození v oblasti integrity organismu, což může být důsledkem poruchy, narušení v oblasti psychické, sociální, sensorické nebo somatické. Defekt je chápán zpravidla jako ireparabilní, ireverzibilní (neupravitelný, nezvratný). Z hlediska velikosti od normy odchylky od normy se defekt vyznačuje zpravidla největším odklonem. V odborné terminologii se používá také termín vada, který vyjadřuje mírnější odchylku od normy než defekt. Sovák (1983) považuje vadu za vývojově podmíněnou. Vada (porucha, narušení) má podle zmíněného autora reparable, reverzibilní (upravitelný, zvratný) charakter.

Defekty členíme: na pohybové, zrakové a sluchové, řečové a mentální postižení, poruchy chování, parciální postižení, vícenásobná postižení. Podle intenzity a hloubky defektu rozeznáváme: lehký defekt - středně těžký defekt - těžký defekt.

2.4 World Health Organization (WHO), sportovní klasifikace

WHO - Světová zdravotnická organizace založená v roce 1948 s posláním usilovat o dosažení co možná nejvyšší úrovně zdraví obyvatelstva celého světa. Zabývá se též otázkou péče o zdraví matky a dítěte, problematikou genetickou i otázkami mentálního zdraví. Soustřeďuje se na prevenci nemocí a vad, jejich důsledkem mohou být různé druhy postižení, právě tak jako na zdravotní aspekty v komplexní péči o postižené.

WHO v modelu z roku 1980 rozlišila vlastní biologickou podstatu a její vliv, který se může projevit také v sociálním kontextu jako handicap (postižení). Vítková (1998): Impairment – porucha, vada; Disability – omezení, funkční defekt; Handicap – postižení.

WHO (2001) vydává průlomový dokument ICF – 2001, Mezinárodní klasifikaci funkčnosti, postižení a zdraví, v oblasti komplexního přístupu, paradigmatu, pro přístup k osobám s postižením. Ve srovnání s dokumentem z roku 1980 se ICF zaměřuje na možnost provádět aktivity a zapojovat se do dění v komunitě. Vnímá poruchu tělesné funkce či struktury jako prvek, který může ovlivňovat aktivitu a participaci – účasti jedince s postižením. Faktory, (enviromentální) zdůrazňující převážný vliv prostředí na formování osobností a jejich

schopností, mohou vytvářet nepřekonatelné nebo naopak (facilitovat) podporovat psychické procesy a činnosti k lepšímu výkonu a ke kladnému vlivu společnosti, účasti v závislosti na míře podmínek:

- Pomůcky a technologie pro zlepšení přístupnosti.
- Přírodní prostředí a lidské zásahy do tohoto prostředí.
- Podpora a vztahy partnerů a blízkých osob.
- Služby, systémy a předpisy, včetně dopravy.

Model ICF upozorňuje na možnosti omezení aktivit z důvodu zdravotních oslabení, poškození, či postižení. Omezení v aktivitách: učení se novým věcem, - plnění běžných úkolů, - komunikace, - mobilita, - sebeobsluha, - život v soukromí, - interpersonální interakce, - důležité životní oblasti, - společenský život, komunita. Pro oblast somatopedie je obzvláště důležitá mobilita, komunikace, učení se a interpersonální vztahy.

TP je takové postižení, které snižuje esteticko komplexní stavbu organismu, lidského těla. Takovéto nedostatky se označují jako defekty, poruchy (Renotiérové, Ludíková, 2004).

Sportovní klasifikace

Klasifikace je medicínská podle WHO a funkční pro sporty ICF. Funkční znamená omezení dané funkce. Účelem funkční klasifikace je poskytnout všem sportovcům spravedlivý výchozí bod pro soutěžení a předcházet tomu, aby bylo sportovcům zabráněno v dosažení možného úspěchu pouze kvůli stupni jejich neurologického postižení. Cílem klasifikace je zajistit, aby rozlišující faktor sportovních výkonů závisel na tréninku, úrovni dovednosti a soutěžních dovednostech a schopnostech sportovců. Systém umožní soupeřit jedincům se stejným – podobným neurologickým postižením.

Český paralympijský výbor (2009) uvádí „při sportovní klasifikaci: jedná se o odborné posouzení druhu a stupně postižení za účelem objektivního zařazení závodníka do kategorie srovnatelně handicapovaných soupeřů“.

Jednotlivé mezinárodní organizace handicapovaných sportovců jmenují klasifikátory, jejichž úkolem je rozdělovat sportovce do kategorií. Klasifikace se prověřují před zahájením soutěže a

v případě pochybností (například po protestu, nebo mimořádném výkonu) se sportovec musí podrobit reklasifikaci.

2.5 Postižení, osoby s postižením

Od roku 1970 se ve vztahu k postižení užívá častěji „kategorický model“. Označení „kategorický“ je méně „pejorativní“ hanlivý než užívaný termín „deficitní“ a vyjadřuje změnu přístupu odborného personálu vůči postiženým lidem. Nesoustředí se pouze na jejich slabiny, ale také na jejich přednosti a silné stránky (Sherrill, 2004, s. 27).

Z přednášky ve výuce Válková (2010) o kategoriálním a nekategoriálním pojetí osob s postižením:

- 1) Kategoriální pojetí není přesně vypovídající, je to hledisko orientační, využívané převážně v medicíně a označuje se také jako pojetí medicínské.

Zaujímá se zde první hodnotící orientační pohled a ten určuje kategorii např. osob s amputací (amputák), osoba na vozíku (vozičkář) atd.

- 2) Nekategoriální pojetí se označuje jako pedagogické, když upravím environmentální podmínky, tak má daný člověk možnost k dalšímu rozvoji a začlenění se do intaktní společnosti.

První pohled zde vypovídá, že je to osoba, člověk a kamarád, tedy osoba vystupující v určité sociální roli a ta má přívlastek, který je konkrétní pro danou osobu, používá vozík, používá slepeckou hůl – nevidí atd.

Sportovci soutěží v určitých kategoriích např. vozičkáři a potom jsou podle úrovně postižení a jejich pohybových schopností rozděleni do tříd, kvůli vyrovnání příležitosti na úspěch. Soutěží mezi sebou sportovci s přibližně stejnou možností na úspěch např. F51, F52 atd.

2.5.1 Mentální postižení (MP), mentální retardace (MR)

Dle Renotiérová (2004), WHO stanoví mentální retardaci jako „stav zastaveného či neúplného vývoje, který je zvláště charakterizován narušením dovedností projevujících se během vývojového období, přispívajících k povšední úrovni inteligence, tj. poznávacích, řečových, pohybových a sociálních schopností“.

Vymezení mentální retardace (MR) v 10. Revizí WHO:

- lehká MR IQ 50 – 69; mentální věk u dospělých – 3-6 let,
- střední MR IQ 35 – 49, mentální věk u dospělého 6-9 let,
- těžká MR IQ 20 – 34, mentální věk dospělého 3-6 let,
- hluboká MR IQ pod 20, mentální věk u dospělého pod 3 roky.

Deklarace práv MP byla přijata na Valném shromáždění OSN, 1971 „Od života mimo společnost až k životu vedle osob nepostižených“.

2.5.2 Sluchové postižení (SP)

Sluchové postižení je vada sluchového orgánu nebo jeho funkce, při kterém dochází ke snížení kvality či kvantity slyšení. Sluchová je stavem trvalým, který nemá tendenci ke zlepšení (Novák, 1994 in Krejčířová, 2002, s. 57)

Sovák (1980), Renotiérová a kol. (2004), Říčan, Krejčířová (2006) ve shodě uvádí že: Sluchově postižení jsou lidé s vrozeným, nebo získaným sluchovým handicapem. Sluchové pole je oblast ohraničená prahem slyšení a prahem bolesti. Nejdůležitější oblasti sluchového pole je oblast řeči, v níž jsou umístěny nejdůležitější frekvence potřebné k rozlišení hlásek lidské řeči. Pohybuje se mezi 500 a 4000 Hz s maximální citlivostí kolem 1000 Hz a každé vyšetření sluchu zpravidla začíná na této frekvenci. Z hlediska kvantity měřené v decibelech se můžeme setkat s hodnotami, které vymezují úroveň poruchy sluchu. WHO roku 1980 stanovila mezinárodní škálu stupňů sluchových poruch:

- lehká sluchová porucha 26 – 40 dB,
- střední sluchová porucha 41 – 55 dB,

- středně těžká sluchová porucha 56 – 70 dB,
- těžká sluchová porucha 71 – 91 dB,
- úplná ztráta sluchu.

2.5.3 Zrakové postižení (ZP)

Zrakové postižení lze definovat jako absenci nebo nedostatečnost kvality zrakového vnímání (Renotiérová, Ludíková, 2004, s. 192, 198, 199, 200, 201).

Členění osob se zrakovým postižením na základě stupně zrakového postižení:

- osoby nevidomé,
- osoby slabozraké,
- osoby se zbytky zraku,
- osoby s poruchami binokulárního vidění.

Nevidomost je ireverzibilní pokles centrální zrakové ostrosti pod 3/60 – světlocit.

Praktická nevidomost:

- pokles centrální zrakové ostrosti pod 3/60 do 1/60 včetně,
- binokulární zorné pole menší než 10°, ale větší než 5° kolem centrální fixace.

Skutečná nevidomost:

- pokles centrální zrakové ostrosti pod 1/60 – světlocit,
- binokulární zorné pole 5° a méně i bez porušení centrální fixace.

Osoby slabozraké

Slabozrakost je ireverzibilní pokles zrakové ostrosti na lepším oku pod 6/18 až 3/60 včetně. Z praktického hlediska dělíme slabozrakost na lehkou – do 6/60 včetně a těžkou pod 6/60 do 3/60 včetně.

Osoby se zbytky zraku

Jedná se o kategorii dětí, mládeže a dospělých, kteří se nacházejí na rozmezí mezi osobami slabozrakými a nevidomky. Důsledkem je omezené nebo deformované zrakové vnímání, které je příčinou narušení představ a snižuje grafické schopnosti a omezuje pracovní možnosti.

Osoby s poruchami binokulárního vidění

Při poruchách binokulárního vidění dochází k situaci, kdy na sítnici obou očí se nevytvoří na stejných místech dva rovnocenné obrazy, které by splynuly a vytvořily prostorový vjem a zabezpečily tak stereoskopické, hloubkové vidění. Patří sem strabismus – šilhavost, amblyopie – tupozrakost.

2.5.4 Tělesné postižení (TP) a spastické postižení – cerebrální palsy (CP)

„Tělesná postižení jsou přetrvávající nebo trvalé nápaditosti, snížené pohybové schopnosti s dlouhodobým nebo podstatným působením na pohybové, kognitivní, emoční a sociální výkony. Důvodem bývají změny na pohybovém aparátu, příčinou může být dědičnost, nemoc nebo úraz. Za tělesné postižení jsou považovány vady pohybového a nosného ústrojí, tj. kostí, kloubů, šlach a svalů, cévního zásobení a poškození nebo porucha nervového ústrojí, pokud se projevují porušenou hybností“ (Renotiéřová, Ludíková, 2004, s. 212).

Spastické postižení

Jedná se převážně o vrozené pohybové vady. Takto postižení lidé, od chodících až po vozíčkáře, jsou ochrnutí lidé, zejména následkem dětské mozkové obrny (DMO), spasticita – chorobně zvýšené svalové napětí je jejím hlavním průvodním jevem (Český paralympijský výbor in Z Atén do Peking, 2009).

2.6 Periodikum, periodický tisk, publicistický styl

Za periodikum jsou označovány noviny časopisy, popřípadě jiné méně periodické publikace vydávané pod stejným názvem v typické úpravě, periodický tisk. Periodický znamená v pravidelných intervalech se opakující, pravidelný (Akademický slovník, 2001).

Periodický tisk tvoří zejména noviny a časopisy, noviny vycházejí častěji, jejich hlavní funkcí je aktuální informování o veškerém dění, které se adresátů týká; ve srovnání s časopisy mají méně obrázků, jsou vydávány na levnějším papíře, většinou vychází denně (deníky) kromě neděle, jednou týdně se vydává zvláštní číslo, které je bohatší a něčím zajímavější např. testy výrobků, rozhovory, TV program atd. (Mašková, 2005, s. 112).

Publicistický styl (také publicistika) je jeden z funkčních stylů, které jsou charakterizovány svou hlavní funkcí. Tou je vedle funkce sdělovací zejména funkce získávací, přesvědčovací a ovlivňovací, souhrnně funkce agitační.

„Publicistický styl působí v některých svých útvarech na adresáta záměrně emotivně, a snaží se tak ovlivnit jeho názory a postoje. Agitační funkce publicistického stylu, zejména jeho schopnost ovlivnit adresáta a vyprovokovat ho k jednání, se zejména v posledním desetiletí hojně užívá při mnohých charitativních akcích a sbírkách na dobročinné účely či oběti nejrůznějších katastrof“ (Mašková, 2005, s. 112).

„Publicistický styl je styl sdělovacích prostředků. Jejich cílem je informovat adresáty o aktuálních událostech a dění ve společnosti, a to nejenom v naší zemi, ale kdekoli na světě, je-li toto dění důležité či zajímavé. Vzhledem k neustále se měnící společenské situaci je také publicistický styl velmi proměnlivý, dynamický odpovídá a reaguje na potřeby společenské situace“ (Mašková, 2005, s. 112). Tradiční sdělovací prostředky mohou mít formu mluvenou i psanou. Podrobnější informace k publicistickému stylu jsou uvedeny v příloze, číslo 6.

3 Záměr, cíl, úkoly

V současné době se společnost zabývá hlouběji problematikou osob s „jinakostí“ a zaujímá na ně pohled jako na své právoplatné členy. Je to jednak v oblasti integrace těchto jedinců do intaktní společnosti, v oblasti výchovy a vzdělávání, možnosti pracovního i společenského uplatnění a vyžití. I v oblasti sportu se nachází spousta možností jak dát možnost těmto osobám uplatnit se. Věnují se sportům na všech úrovních výkonnosti. Sport je společenský fenomén, často se vyskytující v médiích, zájem veřejnosti je posilován médii: Zda je tomu tak i ve sportu osob „jiných – s postižením“ analyzuje tato práce.

3.1 Záměr

Záměrem této práce je objasnit stav informovanosti veřejnosti o sportovních aktivitách osob s „jinakostí“ a jejich výkonech na sportovních soutěžích prostřednictvím vybraného celostátního tisku. Zkoumání dané problematiky je realizováno v deníku Sport; deníku Mladá fronta Dnes; deníku Hospodářské noviny a deníku Blesk viz příloha č. 5. Základní metodou je analýza výše uvedených periodik ročník 2004; 2005; 2006; 2007; 2008; 2009. Zkoumané deníky byly vybrány s ohledem na již zkoumané kategorie, ale hlavním hlediskem byla vysoká četnost čtenářů těchto periodik a vysoký náklad, v němž vycházejí a jejich nemalá prodejnost. Deníky patří mezi nejčtenější, v dnešní době dostupné, na domácím trhu. Součástí výsledků práce je rovněž podrobnější formulace termínů k dané problematice náležejících. Provedená analýza vhodně doplňuje problematiku jinakosti zkoumanou v diplomových pracích Janáčka, J. (2008), který se zabývá vnímáním odlišnosti z hlediska výchovy v obsahu učebnic pro gymnázium, dále pak Chovanová, P. (2008) se věnuje analýze informací o sportu osob s postižením ve sportovních časopisech vydaných v letech 2000 až 2006. Faldynová, M. (2006) zkoumala četnost fenoménu jinakosti v dětských časopisech v ČR, problematice vrcholových soutěží v oblasti APA v denním tisku se věnuje postupová práce Navláčila, P. (2009). Významným zdrojem informací je rovněž výzkum zpravodajství o mediálním pokrytí sportu handicapovaných „Mediální prezentace českých handicapovaných sportovců“, kterou zpracovala Tejkalová, A. (2008).

Neméně významnou byla i studie Xingli Mu „Analysis of finese children’s newspaper reports on the phenomenon of disability” (2007). Souhrnnou zprávu z anglického textu vytvořila prof. Hana Válková z FTK, UP Palackého v Olomouci katedry ATV in Acta Gymnica, (2007).

Zvolené téma pro tuto diplomovou práci:

- je z nabídky FTK UP, katedry APA,
- je součástí projektu FTK UP, Fenomén „jinakosti“ v celostátním tisku, oblast sportu
- dosud byla tato problematika zpracována v dětských časopisech, v učebnicích a čínských dětských časopisech,
- je k doplnění souboru k projektu Fenomén „jinakosti“ v celostátním tisku, oblast sportu
- je zajímavé,
- je nutné ho zpracovat, aby nebyla práce na předcházejících oblastech zbytečná.

3.2 Strategie práce

Heuristická: V práci nejsou dána obecně známá fakta (faktory – jevy), které je třeba odkrýt a popsat. Hledají se jevy, které nejsou známy předem na základě poznatků z celostátního tisku v oblasti sportu. Ve všech statistických údajích v této práci se vychází z vyhledávání a třídění historických pramenů a informací, hledání určitých jevů. Analyticko-syntetická: analyzuje data z dokumentů. Deskriptivní – popis: v práci jsou výsledky šetření uvedeny v tabulkách. Časově průřezová – ex post facto: jsou zde statisticky zpracovány informace, zpětně uvedené ve vybraných zdrojích v ročnících 2004 až 2009 a výsledky z vrcholných soutěží sportovců s „jinakostí“.

3.3 Cíl práce

- zjistit jak celostátní tisk reflektuje sport a sportovní aktivity, sportovní akce a výsledky sportovců s tzv. „jinakostí“,
- prokázat na četnosti medailí získaných sportovci s jinakostí na vrcholných soutěžích a jejich komparací s četností medailí získaných sportovci bez jinakosti na OH, že si tito sportovci a jejich výkony zaslouží větší pozornost ze strany tisku a médií.

A) Roviny zkoumání hlavního cíle

- z hlediska kategoriálního členění sportu osob s postižením,
- z hlediska veřejného média,
- z hlediska vrcholů olympijských cyklů.

B) Výzkumné otázky

- Jsou ve vybraných periodikách v oblasti sportu uváděny informace o sportu osob s „jinakostí“?
- Jaká je četnost těchto informací?
- Je veřejnost seznamována s vrcholnými soutěžemi sportovců s „jinakostí“ jako jsou Paralympijské hry, Deaflympiáda a hry Speciálních olympiád?
- Je jiná frekvence údajů o sportovcích a jejich úspěších v letech konání ...lympijských soutěží než v letech ostatních?

C) Úkoly a postup

- 1) Zvolit kritérium pro volbu periodika a zajistit přístup k informacím.
- 2) Z dostupných zdrojů zjistit četnost informací v daných periodikách.
- 3) Definovat sportovce s „jinakostí“.
- 4) Definovat sportovní akce sportovců s „jinakostí“ a jejich sportovní disciplíny.
- 5) Zpracování dat:
 - výsledky analýzy zkoumaných periodik,
 - výsledky zkoumaných pramenů.
- 6) Zpracovat závěrečnou zprávu včetně dokumentace: tabulky.
- 7) Zajistit zpětnou informaci pro praxi.

4 Metodika

4.1 Sběr dat, organizace a zpracování dat

Obsahovou analýzou byly zkoumány deníky Mladá fronta Dnes, Hospodářské noviny, Blesk a Sport ročníky 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 prostřednictvím služby databáze v elektronické podobě anopress.cz. Pro vyhledávání jsem zvolil klíčová slova vztahující se ke sportovcům s jinakostí a k jejich vrcholným soutěžím.

Použité klíčové termíny pro vyhledávání: Olympijské hry, Paralympiáda, Deaflympiáda, Speciální olympiáda; tělesně postižení sportovci, zrakově postižení sportovci, sluchově postižení sportovci, mentálně postižení sportovci, sportovci vozíčkáři.

Analýza dat ze zdrojů z literatury a internetu: zde jsem pracoval s dostupnou literaturou s olympijskou a paralympijskou tematikou, se zprávami jednotlivých sportovních svazů i olympijského a paralympijského hnutí. Z odborné literatury jsem získal informace o vzniku a symptomatologii jednotlivých postižení a handicapu, znevýhodnění proti zdravým jedincům, který způsobují.

Zkoumání ke zjištění četnosti fenoménu jinakosti ve sportu jsem prováděl obsahovou analýzou deníku sport jako periodika specializujícího se na problematiku sportu a věnujícího se sportovním událostem všech úrovní v České republice a vrcholným akcím světovým či národním, čtenáři jsou jedinci z celého spektra společnosti. Hospodářské noviny jsou specializované noviny zabývající se hospodářskou realitou jak u nás tak ve světě a její součástí je také rubrika sportovní, čtenáři jsou většinou podnikatelsky, ekonomicky zaměřeni. Mladá fronta Dnes patří mezi nejčtenější deníky u nás, viz statistiky o počtu prodaných výtisků, věnuje se všem oblastem společenského, politického a hospodářského života u nás a její součástí je rovněž rubrika sport. Deník Blesk jsem zvolil vzhledem k jeho velmi vysoké prodejnosti, obsahové pestrosti jeho žánrů mezi nimi se věnuje i sportu. V roce 2008 bylo prodáno 131 885 000 jeho výtisků (redakce deníku Blesk 26.11.2009).

Informace o zkoumaných denících jsou přímo z redakcí, z deníku Blesk, Mladá fronta Dnes a Hospodářských novin požadované informace mi zaslali jejich pracovníci na mou adresu. Neuspěl jsem ale v deníku Sport, ze kterého, mi na několik proseb a žádostí, dodnes neodpověděli, a tak v příloze uvedené informace poskytla Alice Tejkalová, sportovní reportérka České televize. Informace uvádím se svolením redakcí a jsou k nahlédnutí v přílohách. K získání přehledu o počtu potenciálních čtenářů uvádím pouze denní četnosti prodaných výtisků

zkoumaných deníků, zdrojem jsou jejich redakce a internetové stránky <<http://www.abccr.cz/tabgraf96-soucasnost/2008/deniky2008.htm>> (26.2.2010).

Tabulka č. 4 Denní průměr prodaných vybraných periodik ve zkoumaném období.

Deníky	Blesk, průměrný počet denně prodaných výtisků	Mladá fronta Dnes, průměrný počet denně prodaných výtisků	Hospodářské noviny, průměrný počet denně prodaných výtisků	Sport, průměrný počet denně prodaných výtisků
Rok				
2003	459 295	309 602	74 112	63 218
2004	514 499	308 486	66 764	69 570
2005	524 595	299 889	63 476	69 408
2006	476 892	303 355	62 792	66 504
2007	495 626	301 644	59 986	68 071
2008	435 505	291 711	57 390	64 113
2009	412 238	256 118	54 285	60 174

4.2 Zpracování dat

Třídění: 1. řádu: slovní výpis věty, výroku, údaje

Třídění 2. řádu: zanesení četností zkoumaných informací vyhledaných na základě zadaných klíčových slov službou databáze v elektronické podobě, serveru anopress.cz. viz tab.

Tabulka č. 5 ukazuje příklad třídění 2. Řádu, registrace výsledků šetření na základě zadaných klíčových slov.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kategorie sportu						
Paralympijské hry	144	66	53	39	157	48
Olympijské hry	1934	597	1344	680	2460	435

Deskriptivní statistika

Základem pro zpracování dat byla deskriptivní statistika jednotlivých zkoumaných prvků.

4.3 Postup, management výzkumu

Z počátku jsem hledal způsob jak požadované informace získat, hledat v každém deníku fyzicky nebo přes internet. Vzhledem k tomu, že některé ročníky požadovaných deníků již v naší knihovně neměli, požádal jsem pracovníky knihovny o pomoc. Ti mi doporučili placenou službu databáze v elektronické podobě anopress.cz, kterou knihovna využívá a přes ni jsem na základě klíčových slov získal níže uvedená data četností informací. Výsledky zkoumané problematiky analyzovaných deníků: Blesk, Mladá fronta Dnes, Hospodářské noviny, Sport nebyly tříděny podle publicistických žánrů (stylů), byla zaznamenána pouze jejich četnost. Bylo nutné také prostudovat stránky a zprávy: Českého olympijského výboru, Českého paralympijského výboru, Českého asociace tělesně handicapovaných sportovců, Českého svazu zrakově postižených sportovců, Českého hnutí speciálních olympiád, Atletika vozíčkářů, Českého svazu neslyšících sportovců aj., kde jsem získal informace o vzniku, charakteristikách a výsledcích jednotlivých sportů a sportovců, sportovních handicapů.

Informace ke zkoumané problematice jsem začal shromažďovat počátkem roku 2009. Získané poznatky, které jsem shromáždil do června téhož roku, jsem zpočátku zaznamenával do pracovní verze záznamů, vedených ručně tužka – papír. A přes prázdniny jsem začal dané informace elektronicky kompletovat a zapracovávat a dělat osnovu k diplomové práci. Problém k řešení byl také ten, které a kolik informací mám použít v hlavní části diplomové práce, a které uvést v přílohách. Při získávání informací jsem shromáždil spoustu dat. Toto množství dat mi dalo možnost rozšířit rozsah této práce také o počty medailí získaných na vrcholných soutěžích olympijských cyklů, počtu prodaných zkoumaných deníků denně a to od roku 2003 až po rok 2009. Uvádím také malou komparaci četnosti informací a počtu získaných medailí na olympijských hrách a paralympijských hrách. Vše jsem uvedl v tabulkách počtů.

Přehled prostudované literatury a pramenů informací je patrný uveden v seznamu literatury a pramenů, kde jsem prostudoval 35 titulů literatury, 6 ročníků zkoumaných deníků 7 zdroji mi byly instituce působící ve sportu, jejich výroční zprávy atd., 25 zdrojů jsem použil z internetu přes vyhledávač google.cz a 5x jsem užil jako pramen či zdroj doručený mi jako e-mail.

5 Úvod ke sledované problematice

Jinakost ve sportu v celostátním tisku je téma této práce, analýza zpráv o sportu a výsledcích sportovců s jinakostí mne přivedla k otázce: Kde všude se objevují zprávy o sportu, který je určitý fenomén každé doby? Na doporučení profesorky Hany Válkové jsem našel zdroj pro mne potřebných informací v *Sport in Literature from Antiquity to classical Greece* (2009), (*Sport v literatuře od antiky do klasického Řecka*) in *Studies in Physical Culture and Tourism*, Vol. 16, No. 4, s. 441 - 444, z něhož níže uvádím.

„Literatura o sportu využívá rozmanitých způsobů vyjadřování a pokrývá všechna historická období za pomoci epiky, poezie, dramatu a dalších literárních forem. Studium tohoto oboru ukazuje existenci dlouhé tradice literatury o sportu“ (Fajardo et al, 2009, s. 441).

Sport v literatuře

Historicky první texty – písně, doba primitivních lidských komunit.

Hunter, pick up your bow (lovče, zvedni (seber) svůj luk)

The song of the oarsmen (píseň veslaře)

Východní literatura

A) Starý Egypt

Epigrafické rytiny na stěnách hrobky prince z Kheti znázorňují plavání.

Záznamy na papirusu o lovectví, míčových hrách

B) Hinduistická literatura, skutečné literární práce

Code of Manu

Book of the Laws of Manu – bojové a válečnické umění

Vedas – Rigveda, Samaveda, Yajurveda, Atharvaveda – Hinduistická mytologie osahující sportovní prvky bojového a válečnického umění.

Kikkulis Text – témata o koních

Bible

Talmud

The book of the dead (Kniha mrtvých)

C) Arábie

Básně o Mohamedovi – válečné události

Korán – próza

D) Indie a Čína (stará)

Mahabharata

Ramayana

Bhagavata

King Books (Královské knihy)

E) Řecká literatura – nejdůležitější díla považována za seriózní počátek zpráv se sportovní tematikou

Ilias

Odyssea

Sport v Řecké literatuře „ILIAS“

Díla *Ilias* a *Odyssea* představují hlavní pilíře starověké řecké literatury, které popisují sportovní soutěže a události. Lze říci, že tato díla tvoří základ literatury popisující sportovní tematiku.

Tyto epické poemy jsou důkazem organizování sportovních soutěží mezi sportovci a to zejména vojáky v armádě. Tyto události byly organizovány příležitostně v souvislosti s výročími úmrtí velkých hrdinů a válečníků, s přítomností a návštěv významných osobností a s oslavami významných událostí. Starověké hry byly vždy spojeny s obětováním zvířat bohům a následnou prezentací vítězných trofejí.

V díle *Ilias* nacházíme rovněž i jiná ocenění jako například bronzové a stříbrné poháry a trojnožky, nablýskané modely železných helmic, kopí, hrotů a také sošky koní a jiných zvířat.

Mezi typické sportovní soutěžní aktivity patřily zejména box, běh, hod oštěpem, lukostřelba, závody povozů a zápasy (Fajardo et al, 2009, s. 443).

Pinandrový lyrické básně (Pinandros básník a zpěvák oslavující sportovce, základní myšlenky Olympijských her).

The Challenge of Amycus – sbírka mytologických příběhů zmiňující i box.

Sofoklés – tragédie *Elektra*

Platón - *Republika*

Aristotelés – *Philosophical dialoguj* (Filosofické dialogy, Politika, Poetika a rétorika)

Herodotus (Otec historie) – *The Histories* (Historie)

Xenofon – *The Republic of the Lacedaemonians*, *The Education of the Spartans* (Výchova Spartanů), *On hunting* (Na lovu)

Aristophanes – *The Clouds* (Mraky)

V současné době je významným zdrojem informací o sportu *International journal of sport Communication (IJSC)*, který je platformou výzkumu a výměn informací v oblasti „sport & komunikace“. Je to čtvrtletník vycházející v březnu, červnu, září a prosinci daného roku a vydává ho Human Kinetics, Inc. Bližší informace o žurnálu jsou uvedeny na internetových stránkách <<http://hk.humankinetics.com/IJSC/journalAbout.cfm>> (12.2.2010).

6 Stav sledované problematiky

Součástí výsledků šetření je deskripce základní problematiky Olympijských her a sportu osob s jinakostí a jejich vrcholných sportovních soutěží konaných v průběhu olympiád.

6.1 Olympijské hry (OH), olympiáda, olympijské hnutí

Všichni sportovci na světě se vyznačují určitými specifiky v tělesné stavbě, psychické vyspělosti a senzoryckém vnímání, stupni socializace a výkonnosti. Všichni touží po vítězství. Jejich touhou je zúčastnit se soutěží konaných v olympijském cyklu, které jsou považovány za vrchol konfrontace mezi nejlepšími sportovci z jednotlivých zemí Světa. V této kapitole uvádím charakteristiky sportovců, jejich soutěží konaných v průběhu olympiády a vrcholné organizace toto dění řídící, níže uvedené informace jsou součástí výsledků šetření k problematice sport s jinakostí.

Mottem olympijských her je: „*CITIUS, ALTIUS, FORTIUS*“ „Rychleji, výše, silněji“.

Olympiáda

„Olympiáda“ je čtyřletý časový cyklus, toto označení pochází ze starého Řecka, které je považováno za kolébkou evropské civilizace. V tomto období se tam konaly různé sportovní akce a ty dodnes užívají přívlastek olympijské, jednou za čtyři roky (Sommer, 2003).

Olympijské hnutí

Olympijské hnutí spadá do dvou etap, první je etapa doby antické a druhá novodobá, hlavními představiteli tohoto hnutí jsou Olympijské hry. Antické Olympijské hry se konaly jednou za 4 roky a hlásaly a uskutečňovaly mír a bratrství všech Řeků po dobu nejméně jednoho měsíce. Porušení míru se trestalo pokutou. Olympijská myšlenka (idea) míru a dorozumění mezi národy je velký odkaz starověkých Řeků. OH byly všeřecké PANHELÉNSKÉ, konaly se v OLYMPII. Ostatní hry konané ve starém Řecku byly pouze přípravné na hry Olympijské – Panhelénské.

Mýty vyprávějí, že zakladateli a prvními závodníky byli bohové, ale nejčastěji se za zakladatele uvádí Diův syn Héraklés. Vypráví se, že v Olympii uspořádal první závody a že vítězi vložil na hlavu olivovou ratolest, což potom nejvyšší postou olympijských vítězů v době

rozkvětu OH. Ve skutečnosti je původ Starověkých olympijských her v Hodových slavnostech konaných na Olympii posvátném okrsku s chrámy a závodišti, konaly se v srpnu nebo září k počtě bohů Dia a Héry. První OH jsou zaznamenány v roce 776 př.n.l. zaznamenávali se pouze vítězové ne jejich výkony. Závodilo se v běhu, později v pětiboji, víceboji, zápase, maratonský závod, koňské dostihy. Po pádu Řecka dochází k úpadku OH a účastní se jich profesionální sportovci „atleti“, rozbujelo se zde úplatkářství a OH byly roku 399 n. l. zrušeny.

Novodobé OH byly ustaveny na Mezinárodním kongresu, který se konal na Sorboně v Paříži v roce 1894, a to zásluhou Piera de Coubertin. Zasloužil se o obnovení OH a dal jim staronovou náplň. Na paměť Řeckého vítězství u Marathonu nad deseti násobnou přesilou se běhá na novodobých OH maraton. Ve vzdálenosti, kterou představovala vzdálenost Marathonu do Athén, kterou uběhl posel se správou o vítězství Řeků v roce 490 př.n.l. Poprvé se běžel roku 1896 při prvních OH konaných v Athénách, a to na trati Marathon – Athény a vyhrál je Řek, sedlák Spyros Luis.

Původní plán počítal s konáním prvních novodobých OH až v roce 1900 a to ve Francii, ale vzniklý MOV rozhodl, že se konaly roku 1896 v Athenach v Řecku. Zúčastnilo se jich pouze 14 zemí. Vítězové byli dekorováni stříbrnou medailí a korunou z olivových ratolestí. V roce 1913 byl odhalen symbol OH, pět kruhů vzájemně propletených. Následující rok se tento symbol dostal na olympijskou vlajku. Kruhy jsou umístěny na bílém podkladu a každý kruh má jinou barvu a reprezentuje jeden světadíl. Původ olympijského ohně se datuje od dob starých Řeků a od roku 1928 hoří na hlavním stadionu každých OH (olympijském stadionu). Během zahajovacího ceremoniálu jeden ze sportovců složí za všechny ostatní olympijský slib. Roku 1912 se naposled udělovaly medaile z masivního zlata, dnes jsou ze stříbra a pozlacené. OH se konají od roku 1896 každé čtyři roky a od roku 1924 se pořádají odděleně ZOH.

Bojkoty OH z politických a rasových důvodů JAR 1976, MOSKVA 1980 (neúčast sportovců USA), USA 1984 (neúčast sportovců SSSR a některých socialistických států).

Úspěchy sportovců ČR na OH od roku 2004

V tabulkách č. 6 a č. 7 jsou vyjádřeny četnosti analyzující úspěšnost našich sportovců na daných sportovních soutěžích.

Tabulka č. 6 Letní olympijské hry

XXVIII. Letní olympijské hry, Řecko, Atény 2004

XXIX. Letní olympijské hry, Čína, Peking 2008

Rok	Počet závodníků ČR	Počet medailí celkem	Počet zlatých medailí	Počet stříbrných medailí	Počet bronzových medailí	ČR v pořadí národů
2004	83	8	1	3	4	15.
2008	137	6	3	3	0	24.

Tabulka č. 7 Zimní olympijské hry

XX. Zimní olympijské hry, Itálie, Turín 2006

XXI. Zimní olympijské hry, Canada, Vancouver 2010

Rok	Počet závodníků ČR	Počet medailí celkem	Počet zlatých medailí	Počet stříbrných medailí	Počet bronzových medailí	ČR v pořadí národů
2006	83	4	1	2	1	15.
2010	88	6	2	0	4	14.

Informace výše uvedené jsou rovněž dostupné na internetu <<http://www.olympic.cz/cz/olympijske-hry/46/olympijske-hry-od-roku-1896>> (30.9.2009) a

<<http://olympiada-2010.eu/cesi-na-olympiade/>> (8.3.2010), více v příloze č. 2.

6.2 Starty handicapovaných na OH

Prvním handicapovaným sportovcem účastnících se OH byl maďarský reprezentant Karoly Takacs, který získal roku 1948 a 1952 zlatou medaili v lukostřelbě.

Liz Hartel reprezentantka Dánska získala na OH roku 1952 stříbrnou medaili v drezůře koní (Thomas, Smith, 2009, s. 128).

Lidikó Uljakyová – Rejtöová, maďarská šermířka, od narození neslyšící, trenér ji pokyny psal na papírku, 5x na OH 1960 – 1976, 7 medailí.

Wilma Rudolphová, americká sprinterka ve 4 letech po zápalu plic a spále zůstala ochrnuta. Lékaři předvídali, že nebude nikdy chodit. Naučila se nejen chodit, ale i výborně běhat, jako první žena zaběhla 200 m za 23 sec v roce 1960 na OH v Římě a stala se legendou, získala zde tři zlaté olympijské medaile a to, v běhu na 100, 200 m a ve štafetě 4 x 100m“ (Český paralympijský výbor, 2000). Bližší informace jsou dostupné na internetových stránkách <www.paralympic.cz.org> (26.11.2009).

Neroli Fairhall reprezentantka Nového Zélandu, vozičkářka, na OH 1984 v Los Angeles se zúčastnila soutěže v lukostřelbě.

Na OH roku 1984 sportovci s postižením demonstrovali vybrané disciplíny a začleňování sportů handicapovaných do programu OH se stalo tradicí.

Marla Runyan z USA byla první nevidomá závodnice registrovaná ve finále hlavního olympijského programu v závodě na 1500 m, OH 2000 v Sydney.

Natalie Du Toit závodnice z Jižní Afriky, první plavkyně s amputací dolní končetiny, která se osmým místem na Mistrovství Světa v plavání, 10 km na otevřené vodě nominovala na OH 2008 v Pekingu (Thomas, Smith, 2009, s. 128).

K problematice začlenění technologií a výkonnosti

Oscar Pistorius atlet, běžec sprinter z Jižní Afriky, je sportovec s podkolenní amputací obou dolních končetin. Na PH 2000 v Aténách získal zlatou medaili na 200 m a bronzovou na 100 m a drží v něm světový rekord. V Jihoafrické republice na běžných soutěžích i v běhu na 400 m.

V tomto případě však dochází k diskusím, zda je regulérní jeho start jako sportovce s amputací mezi nepostiženými sportovci. Řeší se problém, zda jeho protetické dopomoci tzv. gepardí protézy z karbonových vláken ho nevýhodňují oproti ostatním sportovcům i sportovcům bez postižení. V testování z ledna roku 2008 bylo zjištěno, že mu protézy dávají výhodu nad závodníky bez protéz. Na základě nedodržení pravidla atletiky 144/2 mu nebyl povolen start na OH v Pekingu roku 2008, tedy mezi nepostiženými (Thomas, Smith, 2009, s. 130, 131).

6.3 Paralympijské hry (PH), paralympiáda, paralympijské hnutí, Český svaz tělesně postižených sportovců

Paralympijské hry

Český paralympijský výbor (ČPV), (2009), Paralympijské hry jsou vrcholná světová sportovní soutěž pro zdravotně postižené a má čtyřletou (olympijskou; olympiáda je čtyřleté období) periodicitu. Vyhláší ji Mezinárodní paralympijský výbor (IPC) sídlící v Bonnu.

„Slovo paralympiáda je odvozeno od paralelnosti, nikoli od paraplegie, jak je leckdy mylně vykládáno. Následuje paralelně (jen s nepatrným časovým odstupem) za olympiádou. Slovo paralympiáda se správně píše bez „o“ uprostřed“ (ČPV, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

Náročnost přípravy i špičkové výkony sportovců na paralympijských hrách se v podstatě vyrovnají olympijským hrám (od roku 1988 se konají na stejných sportovištích jako OH) avšak liší se velkým počtem různých zdravotních kategorií pro jednotlivé soutěžní disciplíny a také nižší konkurencí danou sociální nedostatečností většiny zdravotně postižených sportovců. Z toho vyplývají i vyšší požadavky na časovou koordinaci her a také masivnější nároky financování sportu handicapovaných.

V současné době se na PH prezentují sportovci postižení spasticky, tělesně a zrakově. Od roku 1996 v Atlantě se PH poprvé účastnili sportovci INAS-FID s mentálním postižením, ale již v roce 2000 při Letních paralympijských hrách (LPH) v Sydney nastaly nesrovnalosti při klasifikaci sportovců s mentálním postižením a od LPH v Aténách jim je účast na těchto hrách pozastavena. V jednání je možnost návratu mentálně postižených sportovců na PH od roku 2012 (ČPV, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

Vznik a vývoj paralympijského hnutí

Paralympijské hry (PH) jsou vrcholnou soutěží pro špičkové sportovce s různými zdravotními postiženími. Základní filozofií provázející paralympijské hnutí je, že tito světoví sportovci mají schopnosti a zkušenosti rovnocenné s nepostiženými sportovci a stejně jako oni se musí podrobit přísným kvalifikacím a výběru do národních týmů.

Organizovaný sport TP se v počátcích rozvíjel nejdříve pouze v rehabilitačních ústavech (Kladruby, Československo a Stoke Mandeville, Anglie) pro osoby s míšní lézí. V roce 1960 mezinárodní federace válečných veteránů založila mezinárodní sportovní organizaci

pro postižené ISOD, která původně měla zastřešovat sportovce s amputacemi, zrakovým postižením i poraněním míchy. V roce 1968 byla založena mezinárodní společnost pro cerebrální parézu, která měla velký vliv na vytvoření sportovní organizace CP-ISRA, tato organizace si klade za cíl přivést ke sportu co nejvíce osob s CP. Sportovci s centrálními poruchami hybnosti jsou účastníky paralympijských her od roku 1980. V roce 1989 vzniká IPC – Mezinárodní paralympijský výbor.

PH vznikly zásluhou sira Ludwiga Guttmana, anglického neurochirurga ve Stoke Mandevillské nemocnici v Aylesbury v Anglii, který v roce 1948 zorganizoval Mezinárodní hry vozíčkářů, které se časově kryly s londýnskou Olympiádou. Další záměrný pokus spojit olympiádu a paralympiádu nebyl uskutečněn až do roku 1960.

„První PH byly uspořádány v Římě v roce 1960, jen pár týdnů po XVII. OH. Zúčastnilo se jich 400 sportovců z 23 zemí. Zpočátku se PH účastnili pouze sportovci vozíčkáři. S postupným rozvojem paralympijského hnutí se připojili sportovci s dalšími druhy postižení“ (ČPV, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

Mezinárodní paralympijský výbor (IPC)

V roce 1982 byl čtyřmi mezinárodními federacemi založen mezinárodní koordinační výbor světových organizací postižených sportovců jako určitý protějšek Mezinárodního olympijského výboru (MOV). V roce 1989 z Mezinárodního koordinačního výboru vznikl Mezinárodní paralympijský výbor (IPC), který dnes slučuje tyto mezinárodní federace:

- 1) mentálně postižení sportovci: INAS-FHM
- 2) spasticky postižení sportovci (lidé ochrnutí převážně následky nenakažlivé DMO, zejména vady vrozené) : CP ISRA
- 3) tělesně postižení sportovci (převážně vady získané, zejména poúrazové stavy): IWAS
- 4) zrakově postižení sportovci: IBSA

Mezinárodní paralympijský IPC výbor je reprezentativním mezinárodním subjektem:

- určuje a dohlíží a koordinuje organizaci paralympijských her, z větší části také mezinárodních a kontinentálních soutěží pro zdravotně postižené sportovce
- prosazuje integraci sportu zdravotně postižených do mezinárodního hnutí nepostižených sportovců

- pomáhá a podporuje vzdělávací a rehabilitační programy, výzkumy a podpůrné aktivity
- prostřednictvím sportu usiluje o rozšiřování příležitostí pro zdravotně postižené osoby, tréninkové programy jsou jedním z prostředků ke zvýšení jejich schopností a dovedností.

Český paralympijský výbor

Z iniciativy MPV (Mezinárodního paralympijského výboru) byl po dohodě národních svazů zdravotně postižených sportovců dne 26. ledna 1994 založen Český paralympijský výbor jako paralelní organizace vůči ČOV.

ČPV ovlivňuje prostřednictvím sdružených svazů přípravu sportovců na vrcholné světové soutěže. Jedním z hlavních úkolů je zabezpečení důstojné reprezentace ČR na letních i zimních Paralympiádách a Deaflympiádách.

ČPV jako člen MOV sdružuje svazy postižených sportovců, které jsou členy mezinárodních federací. Zástupci, zpravidla předsedové, jednotlivých svazů tvoří výkonné grémium ČPV (Lacina, Soeldner, 2009).

Tělesně postižení sportovci

Tělesné postižení, jde o vady vrozené a převážně o vady získané, jsou sem řazeni vozíčkáři a amputaři s poúrazovými stavby. Amputovaní sportovci (světová organizace ISOD byla založena roku 1964) na mezinárodní úrovni soutěží ve třech až šesti, vozíčkáři s poúrazovými stavby (světová federace ISMWSF, vznikla v roce 1952) v dalších až osmi zdravotních kategoriích. Naší národní zvláštností je spojení obou vad do Českého svazu tělesně postižených sportovců, který měl přibližně 2100 členů, z toho zhruba 300 vozíčkářů (ČPV, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

V současné době je vedoucí organizací sportu tělesně postižených sportovců Česká asociace tělesně handicapovaných sportovců (ČATHS) založená v březnu roku 2005 a nahradila ve struktuře Českého paralympijského výboru (ČPV) Český svaz tělesně postižených sportovců (ČSTPS), který z ČPV v listopadu 2004 vystoupil. ČATHS tak garantuje tělesně postiženým sportovcům české paralympijské zastřešení a zajištění především výkonnostního a vrcholového sportu v čele se státní reprezentací (Český paralympijský výbor, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

ČATHS sdružuje na 900 členů. Asociace zajišťuje sportovní odvětví: atletiku, cyklistiku, curling, lukostřelbu, jachting, běžecké lyžování, sjezdové lyžování, stolní tenis, tenis, golf, lední hokej, sportovní střelbu, šerm, plavání, jezdectví a vzpírání.

Amputovaní sportovci soutěží na mezinárodní úrovni ve třech až šesti kategoriích, vozíčkáři až v osmi zdravotních kategoriích. Svaz je začleněn do mezinárodní organizace IWAS. Ta vznikla v roce 2003 sloučením vozíčkářské organizace ISMWSF, založené r. 1952 a organizace pro sportovce s amputacemi ISOD, založené r. 1964 (Český paralympijský výbor, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

Spasticky postižení sportovci (CP = Cerebral Palsy)

Jedná se převážně o vrozené pohybové vady. Takto handicapovaní sportovci, od chodících až po vozíčkáře, jsou ochrnutí lidé, zejména následky dětské mozkové obrny. Spasticita (chorobná křečovitost) je zde hlavním průvodním jevem. Spastici mají v paralympijských sportech vypsáno 3 – 6 zdravotních kategorií. Česká federace sportovců s centrálními poruchami hybnosti Spastic Handicap, která vznikla v roce 1992, a sdružuje kolem 5000 členů. Světová federace: CP-ISRA založena 1978 (Český paralympijský výbor, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

Funkční sportovní klasifikace

Klasifikační systém CP ISRA uznává, že mozková obrna je stav oslabení v různém stupni, způsobený poškozením mozku. Dělí sportovce do 8 kategorií: CP1, CP2, CP3, a CP4: sportovci zařazení v těchto kategoriích používají při soutěžích vozík (s výjimkou plavání); CP5, CP6, CP7, a CP8: sportovci v těchto kategoriích vozík při soutěžích nepoužívají.

Česká federace sportovců s centrálními poruchami hybnosti Spastic-handicap (SH) je občanské sdružení, které se zabývá organizováním sportu a turistiky pro osoby trvale handicapované v důsledku poškození centrální mozkové soustavy (převážně vady vrozené, vlivem DMO nebo získanou spasticitou po mozkových příhodách. SH sídlí v Teplicích (Český paralympijský výbor, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

České paralympijské hnutí

České paralympijské hnutí a Český paralympijský výbor je paralelou Českého olympijského výboru. Byl založen roku 1993, a sdružuje pět svazů postižených sportovců. V osmdesátých letech 20. století byl založen Mezinárodní koordinační výbor světových organizací postižených sportovců jako rovnocenný protějšek Mezinárodního olympijského výboru. V roce 1992 byl přejmenován na Mezinárodní paralympijský výbor (IPC). Česká republika působí na jeho půdě prostřednictvím ČPV od roku 1994 (Český paralympijský výbor, 2009). Bližší informace o paralympijském hnutí jsou dostupné na internetových stránkách < www.paralympic.cz.org > (28.1.2010).

Unie zdravotně postižených sportovců České republiky

Vedle Českého svazu tělesné výchovy existuje ještě Český svaz vnitřně postižených sportovců se zhruba 1600 členy. Jsou to nevléčitelně nemocní těžcí kardiaci, astmatici, epileptici, cukrovkám či alergií. Svazy jsou sdružené do UZPS a organizují soutěže přibližně v 26 sportovních odvětvích. Unie založená roku 1990 je sdružena do Mezinárodní sportovní organizace zdravotně postižených IOSD (ta vznikla roku 1998) a má jedno místo v komoře svazů ČSTV (Český paralympijský výbor, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

Občanské sdružení atletika vozíčkářů OSAV

Občanské sdružení atletika vozíčkářů bylo založeno dne 24. dubna 2005. Hlavním důvodem jeho vzniku jako samostatné organizace tělesně postižených atletů bylo aktuální vyhrocení sporu mezi ČPV (Českým paralympijským výborem) a ČSTPS (Českým svazem tělesně postižených sportovců), v jehož důsledku se ČSTPS sdružující tělesně postižené všech sportovních odvětví ocitl ve finančním ohrožení a přestal uspokojovat specifické potřeby sportovní činnosti atletiky vozíčkářů. V tomto sdružení jsou všichni atleti vozíčkáři, kteří tvoří jakousi jistotu zisku medailí na vrcholných světových soutěžích jako MS, ME, PH postižených sportovců pro ČR (Výroční zpráva 2005, 2006, 2007, 2008). Bližší informace o atletice vozíčkářů jsou rovněž dostupné na internetových stránkách <<http://www.atletikavozickaru.cz>> (28.1.2010).

Český paralympijský tým

Český paralympijský tým lze definovat jako množinu sportovců a jejich doprovodů, kteří reprezentují anebo reprezentovali Českou republiku na Paralympiádách či Deaflympiádách. Počítají se sem i ti, kteří se podílejí na přípravě sportovců (Český paralympijský výbor, 2009). Bližší informace jsou dostupné na internetových stránkách <www.paralympic.cz.org> (28.1.2010).

Úspěchy sportovců ČR na PH od roku 2004

V tabulkách č. 8 a č. 9 jsou vyjádřeny četnosti analyzující úspěšnost našich sportovců na daných sportovních soutěžích.

Tabulka č. 8 Letní paralympijské hry

XII. Letní paralympijské hry, Řecko, Atény 2004

XIII. Letní paralympijské hry, Čína, Peking 2008

Rok	Počet závodníků ČR	Počet medailí celkem	Počet zlatých medailí	Počet stříbrných medailí	Počet bronzových medailí	ČR v pořadí národů
2004	65	31	16	8	7	12.
2008	56	27	6	3	18	16.

Tabulka č. 9 Zimní paralympijské hry

IX. Zimní paralympijské hry, Itálie, Turín 2006

X. Zimní paralympijské hry Canada, Vancouver 2010

Rok	Počet závodníků ČR	Počet medailí celkem	Počet zlatých medailí	Počet stříbrných medailí	Počet bronzových medailí	ČR v pořadí národů
2006	5	1	0	1	0	17.
2010	18 +1 tras	1	0	0	1	19. - 20.

Bližší informace o paralympijských hrách jsou dostupné na internetových stránkách <www.paralympic.cz.org> (1.4.2010), více přílohy č. 2, 4.

6.4 Zrakově postižení sportovci a Český svaz zrakově postižených sportovců

Zrakově postižení sportovci

Rovněž zrakově oslabení a nevidomí členové naší společnosti nacházejí uspokojení některých svých potřeb v pohybové aktivitě, TV, pohybové rekreaci a sportu. Mezi sporty intaktní společnosti se našly takové, které jsou schopni vzhledem k svému handicapu provozovat zrakově oslabení i nevidomí, součástí paralympijského hnutí a tedy účastníky PH jsou od roku 1976. Na základě hloubky oslabení zrakové percepce těchto osob WHO uplatňuje třídění do skupiny označené H a přidělením číselného kódu od 00 – 59 (Renotierová, 2004, s. 198). Pro sportovní soutěže jsou rozděleni do 3 tříd, které jsou označeny písmenem B s číselným kódem, který vymezuje hloubku postižení a tím i zařazení do skupiny, kde startují sportovci se stejnou hloubkou oslabení zrakové percepce. Pro zařazení do určité skupiny se sportovec musí podrobit klasifikačnímu vyšetření, které provede odborný klasifikátor.

Klasifikace zrakově postižených sportovců

B1: bez světlocitu obou očí až po světlocit, ale neschopnost rozeznat tvar ruky z jakékoli vzdálenosti nebo v jakémkoliv směru (úplná slepota).

B2: od schopnosti rozeznat tvar ruky až po zrakovou ostrost 2/60 a/nebo zorné pole menší než 5 stupňů (praktická slepota).

B3: od zrakové ostrosti nad 2/60 až po zrakovou ostrost 6/60 a/nebo zorné pole větší než 5 stupňů a menší než 20 stupňů (schopnost samostatné orientace a pohybu na speciálně upraveném a bezpečnostně zajištěném závodišti).

Všechna klasifikace na lepším oku s optimální korekcí (tj. všichni závodníci, kteří používají kontaktní nebo brýlové čočky, musí je nasadit při klasifikaci, ať mají v úmyslu závodit s nimi či nikoliv). Výsledek vyšetření musí být zaznamenán v registračním průkazu ČSZPS a na evidenční kartě, registrované sekretariátem.

Při provozování výkonnostního sportu zrakově postižených se vyžaduje přítomnost asistence vidomé osoby, která vystupuje podle provozovaného sportu ve funkci vodiče, traséra, naváděče, rozhodčí, podávče, pilot, konzultant. V některých sportech nesmí být asistentem profesionální sportovec z důvodů objektivnosti dosaženého sportovního výkonu zrakově postiženým (Český svaz zrakově postižených sportovců, 2009).

Zrakové zatřídění je jednotné pro sportovce celého světa a prověřuje se vždy při soutěžích kontinentálních, světových a paralympiádách. ČSZPS uznává ve svých sportovních soutěžích ještě jednu soutěžní kategorii a to open (B4), která je určena pro zrakově postižené, u kterých na straně jedné omezený vizus neumožňuje plného sportovního vyžití mezi vidomými a na straně druhé zbývající vizus zase nedovoluje začlenění těchto sportovců do oficiálních soutěží zrakově postižených, organizovaných IBSA a IPC.

Český svaz zrakově postižených sportovců (ČSZPS)

ČSZPS je specifickou sportovní institucí, jejíž činnost je zaměřena a specializována na sportovní aktivity zrakově postižené populace v ČR.

ČSZPS je zaregistrován v Českém svazu tělesné výchovy (ČSTV) je řádným členem Unie zdravotně postižených sportovců (UZPS) a řádným členem Českého paralympijského výboru (ČPV) a členem světových sportovních federací International blind sports association (IBSA), Světová sportovní federace nevidomých sportovců a International paralympic committee (IPC), Mezinárodního paralympijského výbor.

Hlavním posláním ČSZPS je koordinovat, organizovat a řídit na odborné a profesionální úrovni sportovní a pohybové aktivity pro všechny věkové kategorie, všechny druhy i stupně zrakového postižení. Zabezpečuje a vytváří sportovní, tělovýchovné podmínky z hlediska metodického, organizačního, profesionálního a ekonomického. Sdružuje tělovýchovné jednoty (TJ) a sportovní kluby (SK) vytvořené pro nevidomé a zrakově postižené, ale i sportovní oddíly nevidomých, které vznikly uvnitř sportovních útvarů pro zdravou veřejnost. Do sportovních aktivit jsou zařazeny i školy I. a II. cyklu pro zrakově postiženou mládež a posluchači VŠ. Každý zrakově postižený sportovec je povinen své sportovní aktivity konzultovat s odborným očním lékařem. Jednotlivé sporty řídí „Sportovní sekce“, v jejichž čele stojí „Výkonný výbor“, všechny funkce jsou dobrovolné. Zrakově oslabení a nevidomí sportovci se zúčastňují ME, MS, letních i zimních paralympijských her a šachových olympiád. První OH, kterých se zrakově postižení sportovci účastnili, se konaly roku 1976 v Torontu, Kanada.

Historie sportu zrakově postižených

Počátek organizování sportovního hnutí u nás se datuje na rok 1929, vznikaly samostatné SK nevidomých registrované u územních župních správ. SK nevidomých pražská STELLA se zapojil do Pražské župy šachistické.

Roku 1949 vzniká Šachový klub Ústřední jednoty invalidů (spojení nevidomých s tělesně a sluchově postiženými šachisty).

Padesátá léta nástup atletiky, 1952 první lehkooatletické závody žactva škol pro nevidomé, první ročník se konal korespondenčně. Od roku 1953 se konaly vždy na závěr školního roku, v některém středisku slepeckého školství jako přímé soutěže. Postupně se zapojily i školy II. cyklu (učňovské školy a Konzervatoř pro ZP) a školy pro slabozraké. 1956 první lehkooatletické závody žactva škol pro nevidomé z Československa. Sportovní aktivity zrakově, ale i tělesně a sluchově postižených v padesátých letech metodicky i organizačně zajišťovala Celostátní komise pro řízení tělovýchovy a sportu při ÚV ČSTV. V roce 1961 vznikla sekce defektních sportovců při ÚV ČSTV.

Roku 1968-1969 vzniká sekce defektních sportovců a dělí se na dva svazy: Neslyšící si ustavili vlastní svaz a dva zbývající založily svaz společný. 1970 vzniká Svaz tělesně a zrakově postižených sportovců. V sedmdesátých letech vnikají sporty ZP – plavání, lyžování, kuželky a rollbal (později transformován na golbal). Rok 1981 – Mezinárodní rok invalidů, Svaz tělesně a zrakově postižených sportovců se přejmenoval na Svaz invalidních sportovců, SIS. V roce 1981 byla založena IBSA – Mezinárodní asociace nevidomých sportovců.

1980 se výrazně rozvíjí výkonnostní turistika ZP,

1987 se koná ustanovující konference ČSZPS. Od roku 1988 se pravidelně konají republikové přebory.

1988 sloučení invalidního sportu – Svaz zdravotně postižených sportovců, SZPS.

1991 vznik ČSZPS. Po rozpadu Československa roku 1993 zanikají předešlé instituce a roku 1993 se koná první valná hromada ČSZPS po zrušení Federace vizuálně handicapovaných sportovců ČSTV.

Sporty ČSZPS : atletika, plavání, golbal, lyžování (běžecké i sjezdové), kuželky, šachy, cyklistika, aplikovaný stolní tenis a turistika, os portu zrakově postižených více v příloze č. 8.

Druhy soutěží ČSZPS

Všechny soutěže ZPS jsou otevřenými soutěžemi, přičemž rozlišujeme: soutěže postupové (kvalifikační). Jejich finanční zabezpečení upravuje Ekonomická směrnice ČSZPS. Označení „kvalifikační“ musí být uvedeno na všech dokladech, jež postupovou soutěž přesně pojmenovávají. Dělí se na:

1. stupeň – Oddílový přebor,
2. stupeň – Oblastní přebor / dlouhodobá liga
3. stupeň – Mistrovství ČR.

Podmínky účasti pro ně upravují soutěžní řády a pravidla jednotlivých sportovních sekcí ČSZPS.

Soutěže nepostupové

Jedná se o pohárová a přátelská střetnutí, o náborové a propagační akce. Jejich ekonomické zabezpečení je věcí pořadatele. Ten pro ně stanovuje i podmínky účasti.

Věkové kategorie

Rozhodujícím kritériem pro určení věkové kategorie je dosažený věk v roce konání sportovní soutěže. Upřesnění věkových kategorií stanoví příslušné sportovní sekce dle platných národních a mezinárodních pravidel příslušné sekce (Český svaz zrakově postižených sportovců, ČSZPS, 2009). Bližší informace jsou dostupné: Český svaz zrakově postižených sportovců, ČSZPS a na internetových stránkách <www.paralympic.cz.org>.

6.5 Mentálně postižení sportovci, Speciální olympiády, INAS – FID

Jde o žáky, studenty a absolventy ústavů sociální péče pro mentálně postiženou mládež, zvláštních škol – základních škol praktických, pomocných škol – základních škol speciálních, speciálních odborných učilišť a stacionářů. Závodí v jedné zdravotní kategorii. V České republice jsou organizováni v Českém svazu mentálně postižených sportovců, který byl založen roku 1992 a má zhruba 3669 členů v 39 sportovních klubech provozujících 13 sportů od úrovně místní po nejvyšší vrcholové soutěže. Zastřešující sportovní světovou federací je INAS – FID založena r. 1986 (Český paralympijský výbor, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

K zařazení do soutěží paralympijských her v této kategorii musí sportovec splňovat kritéria stanovená Světovou zdravotnickou organizací WHO.

Mentálně postižení sportovci soutěží ve dvou odlišných úrovních. První skupinu tvoří mentálně postižení sportovci soutěží v oblasti Speciálních olympiád. Vzhledem k tomu, že zde soutěží sportovci s různou úrovní mentálního postižení (MP), jsou na těchto soutěžích uplatňovány upravené principy odlišné od soutěží, na kterých se účastní sportovci druhé skupiny organizované INAS-FID (Český paralympijský výbor, 2009).

Speciální olympiády (SO)

Speciální olympiády je označení pro celosvětové sportovní hnutí, které je otevřené pro osoby s mentálním postižením. SOI (Special Olympics International) je oficiálně uznáno MOV a začleněno do struktury světových soutěží. Toto rozhodnutí je závazné pro dodržování všech olympijských myšlenek a zásad včetně zásady fair play a principů užívání symboliky olympiád a SOI“. Posláním SO je poskytovat osobám s mentálním postižením od osmi let věku výše celoroční možnost tréninku (každodenně, nepřetržitě) a sportovního zápolení v různých druzích olympijských sportů. Sportovní programy jsou příležitostí neustále rozvíjet fyzickou zdatnost, prokazovat odvalu, mít radost ze zážitků, účastnit se a spolupodílet na rozvoji talentu, dovedností a přátelství společně se svými rodinami, ostatními sportovci SO a s celým okolím.

Program SO pro mentálně postižené založila na sklonku 60. let v USA paní Eunice Kennedy Shiverová, sestra prezidenta Johna F. Kennedyho a uvedla tak v život myšlenku sportování jako prostředku rozvoje osobnosti a integrace lidí s mentálním postižením. Paní Eunice Kennedy Shiver začínala s jednotlivými tábory pro děti a dospělé s mentálním postižením ve svém domě v Marylandu, přičemž se projevila způsobilost účastníků provozovat různé druhy sportů a pohybových aktivit.

Cílem SO je umožnit co největšímu počtu lidí s mentálním postižením pravidelně sportovat a účastnit se sportovních soutěží bez ohledu na absolutní výkonnost. Výkon je v SO chápán jako kategorie individuální, sportovci jsou při sportovních soutěžích rozděleni zásadně do skupin (max. po 8) podle své výkonnosti a každému z nich se nakonec dostane ocenění a uznání. První, druhý a třetí v pořadí obdrží medaili a závodníci na čtvrtém, pátém a šestém, sedmém a osmém místě obdrží účastnickou stužku různé barvy dle pořadí. Vyhrát tak mohou i sportovci s těžkým stupněm mentálního postižení. Mezinárodní program má svá pravidla vyjadřující základní

myšlenku SO, a své stálé orgány od světových přes kontinentální až po národní. V současné době má hnutí SO přes 160 oficiálně akreditovaných národních členů (České hnutí speciálních olympiád, 2009). Bližší informace o Speciálních olympiádách jsou dostupné na internetových stránkách <www.specialolympics.cz/index.htm>.

Účastníci SO

Sportovci IQ 75, a níže; věk pro soutěže je 8 let a výše; kombinované vady MP; partneři bez MP, účastníci tréninku a soutěží; trenéři, učitelé, vychovatelé; členové: rodiče, sourozenci, přátelé, dobrovolníci, sponzoři.

SO hnutí je přístupné osobám s MP, které dosáhly 8 let věku a které:

- byly diagnostikovány profesionálními odborníky jako osoby s mentálním postižením,
- mají kognitivní nedostatky a byly určeny jako mentálně postižené osoby v oficiálních měřeních,
- mají významné poruchy učení z důvodů kognitivních nedostatků a vyžadují speciálně upravené instituce.

SO program však musí respektovat zdravotní a bezpečnostní situaci v souvislosti s některými specifickými problémy: např. epilepsie, diabetes a u některých typů Downova syndromu atp.

České hnutí SO

„Bylo založeno v roce 1990, v roce 2004 sdružovalo 151 klubů SO z celé ČR. Organizuje národní hry SO, národní turnaje v jednotlivých sportech a zajišťuje účast českých sportovců SO na světových a mezinárodních akcích. Pořádá také evropské turnaje SO, 2001 v odbíjené, 2002 v kopané, 2005 v atletice a stolním tenisu“. K 1.4.2010 mělo České hnutí SO 2573 sportovců a spolu s 462 trenéry a 197 partnery, 163 doprovody atd. celkem 3395 členů a 147 klubů. Bližší informace k SO jsou dostupné na internetových stránkách <<http://www.specialolympics.cz/cz/>> (10.4.2010).

Vývoj SO v ČR

Etapa před SO: SHM zvláštních škol, SH ÚSP

SO (ČSSR) - 1988, 1989 přípravný výbor, 1990 založení – 15 klubů

90 – účast na E-SO, Skotsko

91 – ČS-HSO Praha; 92 Bratislava

93 – ČR Olomouc

národní hry ČHSO : letní – 1x za dva roky; zimní - každoročně

ČR byla pořadatelem evropského turnaje SO v letech:

2001 – Evropský turnaj SO ve sjednoceném (unified) volejbale v Benešově

2002 – Evropský turnaj SO ve sjednocené kopané (o 7 hráčích) ve Zlíně

2004 – Evropský turnaj SO ve sjednocené kopané, České Budějovice

2005 – Evropské hry SO, atletika v Olomouci

2005 – Evropské hry SO, stolní tenis – Dvůr Králové nad Labem

Předchůdce her SO v ČR

Před oficiálním založením hnutí SO u nás se sport MT provozoval jednak po linii zvláštních škol, jednak po linii Ústavů sociální péče. V obou liniích byl poměrně pevně stanovený obsah soutěží, které bylo možné vypisovat.

Sportovní hry zvláštních škol se soustředily na atletický čtyřboj, částečně na plavání, běh na lyžích, přehazovanou. Sportovní hry ÚSP se také zaměřovaly především na atletiku. V obou případech byl systém soutěží ryze kvalifikační, to znamená, že postupovali vždy jen nejlepší (a tudíž sportovci s nejmenším MP). Soutěže končily na úrovni krajů. I přesto se roku 1989 uskutečnila první neoficiální výprava s 10 sportovci na polské národní hry SO ve Varšavě.

Začátkem měsíce června roku 2010 se budou konat 10. Národní letní hry SO v Praze, soutěžit se bude v atletice, plavání, stolním tenise, cyklistice, gymnastice a bocce. Soutěžit se bude rovněž v kolektivních sportech kopané a ve volejbale. Pořadatelé předpokládají účast 600 až 800 sportovců, kteří zde budou rovněž bojovat o nominaci na Světové letní hry SO konané roku 2010 v Athénách.

Výsledky českých sportovců na vybraných soutěžích speciálních olympiád jsou uvedeny v tabulkách č. 10 a č. 11.

Tabulka č. 10 Letní hry speciálních olympiád

Letní hry Speciálních olympiád, Irsko, Dublin 2003

Letní hry Speciálních olympiád Čína, Šanghai 2007

Rok	Počet závodníků ČR	Počet medailí celkem	Počet zlatých medailí	Počet stříbrných medailí	Počet bronzových medailí	ČR v pořadí národů
2003		35	20	9	6	Nevyhlašuje se
2007		42	15	10	17	Nevyhlašuje se

Tabulka č. 11 Zimní hry Speciálních olympiád

Zimní hry Speciálních olympiád Japonsko, Nagano 2005

Zimní hry Speciálních olympiád USA, Boise, Idaho 2009

Rok	Počet závodníků ČR	Počet medailí celkem	Počet zlatých medailí	Počet stříbrných medailí	Počet bronzových medailí	ČR v pořadí národů
2005	27	17	5	5	7	Nevyhlašuje se
2009		30	12			Nevyhlašuje se

Bližší informace o Speciálních Olympiádách jsou dostupné na internetu <www.specialolympics.cz/index.htm>, a <<http://www.specialolympics.cz/cz/promoboi.htm>> (3.1.2010).

INAS-FID, Global Games

Mentálně postižení sportovci organizovaní v INAS-FID byli i účastníky paralympijských her a to od roku 1996 do roku 2000. Ale již roku 2004 se tito sportovci paralympiád neúčastní. Účastní se soutěží označených jako GLOBAL GAMES (GG). INAS-FID je založena na přesvědčení, že jedinci mentálně postižení mají právo účastnit se sportu dle jejich volby na sportovní úrovni, kterou si sami zvolili. Podporovány jsou zde otevřené soutěže, které jsou založeny na principu normality, která je založena na absolutní výkonnosti sportovce, podobně jako je tomu u sportu nepostižených (Český paralympijský výbor, 2009).

„Zastřešující organizací sportu osob s mentálním postižením je INAS-FID, která je členem IPC a byla zakládajícím výboru IPC. Je jednou z mezinárodních sportovních organizací pro osoby s postižením. Byla založena roku 1986. Filozofie INAS-FID je založena na principech normality. To znamená, že osoby s mentálním postižením jsou právoplatnými členy společnosti se stejnými právy a povinnostmi jako ostatní občané. Sami nejsou speciální, ale mají speciální potřeby. Ve sportu to znamená, že tyto osoby mají nárok na účast ve sportu dle jejich volby a to na všech úrovních (lokální, národní a mezinárodní)“. INAS FID (International Sports Federation for Persons with Intellectual disability) mezinárodní sportovní federace byla založena s cílem reprezentace zájmů a mezinárodního rozvoje sportu osob s mentálním postižením. INAS FID v roce 2005 dle (Karáskové, 2005, s. 105) sdružovala 86 národních asociací, 19 z Afriky, 16 z Ameriky, 13 z Asie a jižního Pacifiku, 28 z Evropy a 10 z regionu Severní Afrika/Střední Východ. INAS FID organizoval mistrovství světa, regionální mistrovství v plavání, tenise, stolním tenise, kopané, košíkové, atletice, klasickém lyžování, přespolním běhu, sálové kopané, cyklistice (Karásková, 2005).

„INAS-FID je založena na přesvědčení, že jedinci s mentálním postižením mají právo účastnit se sportu dle jejich volby na sportovní úrovni, kterou si sami zvolili. Podporovány jsou zde otevřené soutěže, které jsou založeny na principu normality, která je založena na absolutní výkonnosti sportovce podobně, jako je tomu u sportu nepostižených“.

„Soutěží INAS-FID se mohou zúčastnit sportovci, kteří splňují kritéria pro mentální postižení, MP. Používá definici MP od WHO. Před účastí na soutěži se sportovec musí zaregistrovat, součástí registrace jsou národní potvrzení o tom, že sportovec splňuje podmínku MP. Sportovec musí také splnit kvalifikační kritéria na danou soutěž“ (Český paralympijský výbor, 2000, 2009). Bližší informace jsou dostupné na internetových stránkách <www.paralympic.cz.org>.

Roku 2000 během Paralympijských her v Sydney byli sportovci s mentálním postižením vypovězeni z Paralympiád a IPC světa a oblastních šampionátů. (důvodem byla nepřesná klasifikace u některých sportovců). Nižší IQ než 70 (průměrný člověk má IQ 100), omezení některých schopností (komunikace, sebeobsluha, společenské chování atd.), tento stav musí být zjištěn před dosažením 18 let věku daného sportovce.

Z pověření INAS-FID pořádá ČSMPS v roce 2009 světové hry mentálně postižených sportovců GLOBAL GAMES v Liberci, které jsou v současnosti paralelou k paralympijským hrám. Do GG je zařazeno sedm sportů – atletika, basketbal, cyklistika, futsal, plavání, stolní tenis, tenis a demonstračně judo. Do doby plného začlenění mentálně postižených sportovců

do paralympijských her, kde mohou startovat společně se sportovci postiženými spasticky, tělesně a zrakově, k němuž by mělo dojít v Londýně 2012, mají soutěžit na hrách Global Games (Český paralympijský výbor, 2009).

„Global Games“ 2009 „intelektově znevýhodněných sportovců“ se konalo v České republice na třech místech – Liberec, Jablonec nad Nisou a Český Dub. Soutěže se zúčastnilo 1350 účastníků z 34 zemí a startovalo více jak 800 sportovců. 28 českých sportovců z toho 9 žen startovalo v šesti sportech atletice, cyklistice, futsalu, plavání, stolním tenisu a tenisu. Celkově získaly 20 medailí (5-7-8) a obsadili 10. místo v hodnocení národů. Bližší informace jsou dostupné na internetu <http://www.paralympic.cz/cs/novinky/PO_Novinky/full/global-games-2009-zaverecna-zprava-vedouciho-vypravy-2009-0921t00-00-00/Default.aspx> (12.12.2009), a rovněž na <[://www.paralympic.cz/Upload/Dokumenty/GlobalGames2009/MEDAILSTANDINGS-GlobalGames-Liberec2009.pdf](http://www.paralympic.cz/Upload/Dokumenty/GlobalGames2009/MEDAILSTANDINGS-GlobalGames-Liberec2009.pdf)> (26.4.2010).

6.6 Sluchově postižení sportovci, Deaflympiáda, Světové hry neslyšících sportovců

Sluchově postižení sportovci

Sluchově postižení sportovci se svým mezinárodním deaflympijským výborem IDSC (dříve CISS) přes různé snahy nejsou aktuálně sdruženi do Mezinárodního paralympijského výboru, jejich vrcholná akce Deaflympiáda, dříve Světové hry neslyšících se koná vždy v lichých letech za Paralympiádami.

Sluchově postižení se považují za specifickou minoritu, a tedy nepřijímají účast na sportovních akcích Paralympiád, ale pořádají si své vlastní soutěže na všech úrovních národních i mezinárodních. Do soutěží jsou zařazováni pouze jedinci, kteří mají sluchovou ztrátu větší jak 55 dB. Jejich vrcholnou akcí jsou deaflympiády, konající se v roce následujícím po LOH - LPH a po ZOH - ZPH (Český svaz neslyšících sportovců, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

Minimální hranice postižení pro sluchově postiženého jedince pro zařazení do sportovních soutěží sluchově oslabených je - 55 dB, tedy po horní hranici střední sluchové poruchy. Soutěžit zde mohou pouze sportovci se středně těžkou, těžkou sluchovou poruchou a s úplnou ztrátou sluchu. Sportovci se musí podrobit klasifikačnímu vyšetření, které provádí odborný klasifikátor a musí splnit pouze nejnižší hranici postižení, pak již nejsou dále děleni. (startují s úplnou ztrátou sluchu společně se sportovci se středně těžkou a těžkou sluchovou poruchou.

Sluchově postižení sportovci se svým Mezinárodním deaflympijským výborem IDS (dříve CISS) nejsou aktuálně sdruženi do MPV, IPC. Jejich vrcholná akce deaflympiáda, dříve Světové hry neslyšících se koná vždy v lichých letech za Paralympiádami. Sluchově postižení sportovci soutěží všichni v jedné kategorii postižení, nejsou již dále členěni do zdravotních kategorií, jako je tomu u většiny ostatních typů postižení (mentálně postižení sportovci soutěží také v jedné kategorii), (Český svaz neslyšících sportovců, 2009).

Deaflympiády (dříve Světové hry neslyšících sportovců)

Vzhledem ke specifickému způsobu komunikace se Deaflympiády konají vždy samostatně a neslyšící sportovci již nejsou dále děleni do kategorií. První letní deaflympiáda se uskutečnila již v roce 1924 v Paříži a poslední v Melbourne 2005. Soutěžními disciplínami letních deaflympiád jsou: atletika, badminton, basketbal, bowlig, cyklistika, fotbal, orientační běh, plavání, stolní tenis, střelba, tenis, vodní polo, volejbal a zápas.

První zimní deaflympiáda se konala v roce 1949 v Seefeldu a poslední v roce 2003 ve švédském Sundsvallu. Na zimních hrách se soutěží v alpském lyžování, běhu na lyžích, ledním hokeji a snowboardingu.

V ČR se neslyšící sportovci organizují pod (ČSNS) Českým svazem neslyšících sportovců, a pořádají soutěže ve všech úrovních: oblastních, krajských, republikových a to ve všech věkových kategoriích.

Deaflympijské hry

Jsou vrcholnou soutěží pro špičkové neslyšící sportovce. Deaflympiády (dříve Světové hry neslyšících sportovců) organizuje Mezinárodní deaflympijský výbor (dříve Mezinárodní výbor sluchově postižených sportovců, CISS).

Deaflympiády se konají samostatně, vždy následující rok po PH. Tyto dvě vrcholné sportovní události probíhají odděleně také proto, že na paralympijských hrách (vzhledem k velkému počtu zdravotních kategorií u jednotlivých postižení i sportovních soutěží) je organizační zátěž na horní únosnosti, takže by prakticky nebylo možné organizačně zvládnout začlenění dalších sportů a nakonec i dalších sportovců.

Neslyšící sportovci soutěží všichni v jedné kategorii postižení, nejsou již dále členěni do zdravotních kategorií.

V roce 1924 se v Paříži konaly první letní Hry, první zimní pak v roce 1949 v Seefeldu. Poprvé se reprezentační tým ČR zúčastnil již v roce 1928 II. Letních světových her neslyšících v Amsterdamu, odkud si fotbalový tým přivezl první medaili, stříbrnou (ČPV, 2009, Lacina, Soeldner, 2009).

Úspěchy neslyšících sportovců ČR na Světových hrách neslyšících, „Deaflympiádách“ od roku 2005 jsou uvedeny v tabulkách č. 12 a č. 13.

Tabulka č. 12 Letní deaflympiáda

XX. Letní deaflympijské hry, Austrálie, Melbourne 2005

XXI. Letní deaflympijské hry, Tchaj-wan, Taipei 2009

Rok	Počet závodníků ČR	Počet medailí celkem	Počet zlatých medailí	Počet stříbrných medailí	Počet bronzových medailí	ČR v pořadí národů
2005	32	6	3	1	2	21.
2009		1	0	1	0	42.

Tabulka č. 13 Zimní deaflympiáda

XV. Zimní deaflympijské hry, Finsko, Sundsvall 2003

XVI. Zimní deaflympijské hry, USA, Salt Lake City 2007

Rok	Počet závodníků ČR	Počet medailí celkem	Počet zlatých medailí	Počet stříbrných medailí	Počet bronzových medailí	ČR v pořadí národů
2003	2	4	2	1	1	4.
2007	4	9	4	3	2	2.

Bližší informace o deaflympiádách jsou dostupné na internetových stránkách <<http://www.paralympic.cz/cs/deaflympicgameshistori/default.aspx>> (18.12.2009), více informací o výsledcích sluchově postižených sportovců je uvedeno v příloze č. 2.

7 Výsledky z předešlých šetření k problematice postižení, „jinakosti“

7.1 Výsledky prací studentů FTK, UP v Olomouci

V předešlých letech probíhala podobná šetření k „jinakosti ve sportu“ na půdě FTK UP Olomouc a jiných místech České republiky a rovněž i ve světě. Proto zde uvádím stručné seznámení s pracemi k problematice „jinakosti“ a jejich výsledky šetření.

Dané problematice se již věnoval i projekt FTK UP v Olomouci z roku 2002 „Nezbední bakaláři“: podpora studentů osobám s mentálním postižením v pohybových aktivitách. Studenti se pod vedením prof. Válkové zaměřili na analýzu oficiálních vzdělávacích materiálů základního a speciálního školství a na informovanost široké veřejnosti o sportovních aktivitách osob s postižením prostřednictvím sdělovacích prostředků (Chovanová, 2008).

Vrátná, M. (2003) se věnovala analýze informací o sportu osob s postižením v denním tisku v letech 2001, 2002 a mezi studenty (Chovanová, 2008).

Prokopová, K. (2003) se věnovala reflexi fenoménu „jinakosti“ v populárním tisku z let 1990 až 2000. Zjistila, že 191 zkoumaných časopisů pro ženy obsahovalo 39 článků s fenoménem jinakosti, 1985 periodik pro celou rodinu obsahovalo 295 článků a 362 časopisů pro děti a mládež obsahovalo pouze 9 článků se zmínkou o postižení (Chovanová, 2008).

Hruška, T. (2003) se zaměřil na analýzu obsahu učebnic základní školy z hlediska výchovy k vnímání odlišnosti. V 95 analyzovaných učebnicích našel jen 9 informací o postižení a 6 o problematice etnických a rasových menšin (Chovanová, 2008).

Vrcholné soutěže v oblasti APA v denním tisku v postupové práci Navláčil Petr, Olomouc 2005.

Autor provedl šetření k dané problematice v deníku Mladá fronta Dnes, deníku Sport a regionálním týdeníku Jalovec v okrese Vsetín. Zkoumaným obdobím byly roky 2002 až 2005.

V závěru jeho práce uvádí: „O sportu osob s postižením bylo ve sledovaném období napsáno jen velmi málo. Za období, ve kterém jsem články analyzoval, se v tisku objevilo 87 článků. Nejvíce jich bylo věnováno paralympijským hrám a to 64 článků, deaflympiádám 14 a Speciálním olympiádám 9 článků“. Ze zprávy rovněž vyplývá, že regionální týdeník se vrcholným sportovním soutěžím v oblasti APA nevěnoval.

Fenomén jinakosti v dětských časopisech z let 1999 až 2005 v diplomové práci Faldynová M., Olomouc 2006.

Autorka prostudovala celkem 1699 časopisů a 5594 článků z e-zinů a našla 166 článků zabývajících se fenoménem jinakosti. Z toho 55 % článků bylo věnováno osobám s postižením obecně, 19 % osobám s diagnózou tělesné postižení a 13 % článků se věnovalo osobám s kombinovanými vadami. O sportu osob s postižením se zmiňuje pouze devět článků, o pohybové rekreaci osob s postižením se zmiňuje osm článků (Chovancová, 2008).

Analýza zpráv o fenoménu postižení v čínských dětských časopisech od Xingli Mu (2007)

V této studii autorka zkoumala zprávy o postižení a postižených lidech v hlavních čínských tiskovinách. Bylo zkoumáno osm časopisů z let 2003 až 2006 na základě faktorů: celonárodní dosah, mediální pokrytí handicapů a postižených lidí, dostupnost (zdroje lze získat i na internetu). Do této studie byly zahrnuty články, které se zabývaly specifickými handicapy a chronickými nemocemi, které vyvolávají invaliditu nebo postižením jako takovým a to v nadpisech, textu, na fotografiích či ilustracích.

Celkem bylo zaznamenáno 152 článků zaměřených na handicap a postižené osoby. Poměr článků o postižení v čínském dětském tisku je 5,6 %, což je více než v České republice (2,3 %). Většina těchto článků byla zaměřena na děti, což bylo vyvoláno silnou cílovou skupinou čtenářů. Obě studie prokázaly (v Číně i České republice) zvýšený počet článků z důvodu blížících se významných událostí, Olympijských her, Peking 2008 (Xingli Mu, 2007, souhrn z anglického textu Válková, 2007).

Obsah učebnic gymnázia z hlediska výchovy k vnímání odlišnosti v diplomové práci Janáček Jan, Olomouc 2008.

Autor uvádí: „stěžejním cílem této DP bylo zjistit četnost a kvalitu poznatků o lidech s fenoménem jinakosti v učebnicích Masarykova gymnázia ve Vsetíně. Celkově jsem analyzoval 58 učebnic, v nich bylo nalezeno celkem 68 informací. Nejpočetněji zastoupenou skupinou poznatků byla kategorie rasová a národnostní se 44 poznatky, kategorie tělesné a mentální postižení 8 poznatků, zrakové postižení 5 poznatků, sluchové postižení 3 poznatky“. V oblasti RVP pro gymnázia z roku 2007 autor našel 44 zmínek z oblasti rasové a národnostní, k osobám

s tělesným postižením 8 informací, s mentálním postižením 8 informací, se zrakovým postižením 5 informací a se sluchovým postižením 3 informace (Janáček, 2008, v závěrečné diskusi).

Analýza informací o sportu osob s postižením ve sportovních časopisech v letech 2000 až 2006 v diplomové práci Chovanová Petra, Olomouc 2008.

Autorka uvádí. „v práci bylo analyzováno 385 výtisků českých sportovních periodik z let 2000 – 2006“. Analyzovány byly periodika Atletika, Hatrick, Peleton, Pohyb je život, SKI magazín, TV a sport mládeže. Analýzou zkoumaných periodik publikovaných v daném období let 2000 až 2006 bylo ke zkoumané problematice nalezeno celkem 193 článků týkajících se Olympijských her a pouze 28 článků se zmínkou o fenoménu jinakosti. Největší pozornost v oblasti osob s fenoménem jinakosti bylo věnováno osobám s tělesným postižením pak osobám se zrakovým postižením a nejméně pozornosti bylo věnováno osobám s mentálním a sluchovým postižením.

Tejkalová Alice (2008) v Pražské sociálně vědní studii, Mediální reprezentace českých handicapovaných sportovců se věnovala mediované a nemediované události, tak jak o nich hovoří koncept mediace sdělení. V případě tohoto výzkumu bylo nejdůležitější sledovat, které události z jednotlivých letních paralympijských her vlastně prošly procesem mediace, jakým způsobem a zda je možné vysledovat mezi nimi podobnost, eventuálně vývoj.

Závěrem práce autorka uvádí: „Handicapovaní sportovci jsou v českých denících (nejen) v období letních paralympiád podreprezentováni. Zpravodajské pokrytí neodpovídá významnosti jejich úspěchů ani kvalitou ani rozsahem. Nicméně obecný trend, který bylo možné vysledovat jak kvalitativními tak kvantitativními metodami, hovoří pro to, že se situace zlepšuje. Postižení lidé jsou menšinová populace, a proto výsledkům handicapovaných sportovců nemůže být věnována stejná pozornost, jako je tomu u těch nepostižených“ (Tejkalová, 2008, s. 18).

7.2 Zahraniční výsledky k tématu Sport – postižení - média

Jinakost in Disability, Sport and Society

Tato studie se v kapitole 7 s. 135 – 152 zabývá vztahem „sport handicapovaných a média“ v Anglii a věnuje se těmto tématům:

- Vyhodnocuje mediální zájem o tělesně postižené sportovce (TPS) na Paralympijských hrách a Hrách Commonwealthu.
- Poukazuje na skutečnost, že mediální zájem o TPS nepřináší vždy jen pozitivní věci, jak by se mohlo zdát.
- Zejména na počátku mezinárodních soutěží pro TPS byli tito sportovci stereotypně prezentováni jako „hrdinové, kteří se dokázali postavit krutému osudu“, jako „superlidé, kteří se touto cestou vyhráli nad tragédií, bezmocí“. Teprve postupem času se o TPS začalo psát jako o normálních lidech s normálními problémy, kteří mohou také žít hodnotným životem. Tato glorifikace TPS ve skutečnosti tyto sportovce více ponižovala, než ocenila, jako by se jednalo o nějaké „exoty“ a nikoliv jako lidi patřící do lidské společnosti.

Forma prezentace TPS v médiích se postupně kultivovala a výsledkem je tzv. Etický kodex, který stanovuje zejména:

- Tisk se musí vyhnout všem hanlivým či urážlivým poznámkám o rase, barvy pleti, vyznání, pohlaví, sexuální orientaci nebo o jakékoliv fyzické, mentální nemoci či vady.
- Poskytování detailů o výše zmíněném musí být zcela zamezeno, pokud není zásadním způsobem relevantní ke konkrétnímu danému tématu.
- Kriticky poukazuje na skutečnost, že media se soustředí na pouze vybrané jedince s určitými typy postižení a také pouze na vybrané druhy sportů, ostatní není pro media tak zajímavé.
- Kritika zahrnuje i rozdílný mediální pohled na TPS muže a TPS ženy. Muži byli vykreslováni jako hrdinové, kteří se dokázali vyrovnat se ztrátou své mužnosti, síly a triumfovali tak nad svou životní tragédií. V médiích se objevovali fotografie mužů v aktivních situacích. Naproti tomu ženy jsou prezentovány jako spíše pasivní, odevzdané bytosti, které se svou sportovní

aktivitou zařazují mezi „svaté“ bytosti. V médiích se objevovali fotografie žen spíše výjimečně a navíc v pasivních a odevzdaných obrazech.

- Lze říci, že před Paraolymp.hrami (PH) v roce 1984 byl zájem médií o TPS prakticky nulový. Od tohoto mezníku však zájem médií o TPS výrazně rostl, týkal se však pouze období kolem PH, mezi Hrami byl zájem o TPS stále sporadický. Vznikala řada organizací bojujících za dosažení většího zájmu médií o TPS a to zejména ve Velké Británii (například BPA, EFDS a další).
- Další diskriminace spočívala v preferenci TPS s jen určitými typy postižení, které byly pro média snadno srozumitelné a „reprezentativní“. Proto nepřiměřeně velkou pozornost získávaly sporty „vozičkářů“, TPS s amputovanými končetinami atd.
- Postupným vývojem formy mediální prezentace TPS začalo docházet k tomu, že se média začala soustředit pouze na sportovní výsledky, výkony, dosažené medaile, rekordy, což sice vracelo TPS mezi „normální“ lidi, ale na druhé straně začal vznikat dojem, že vlastní tělesné postižení v podstatě „není žádný problém“, není to nic, co by stálo za zmínku, postižení je vlastně „jen“ něco, co život TPS zas až tak moc neovlivňuje.
- Velký moment znamenají i první pokusy TPS startovat na vrcholných soutěžích pro zdravé sportovce. Média i zde hledají způsob a pohled, jak tento jev vhodně prezentovat. Vzniká celá řada názorů – od hrdinství lidí, entusiasmu až po prohlášení, že „se konečně lidem měří stejným metrem“, že „skončil sportovní apartheid“. Hlavním mezníkem byl rok 2002, kdy se v Manchesteru konaly další Hry Commonwealthu. Tento moment byl chápán jako další krok při začleňování TPS a postižených lidí obecně do široké společnosti. Na druhé straně se jedná pouze o určitá tělesná postižení, která zapojení do „normálních“ soutěží umožňují. Kromě skupiny tzv. „adaptabilních hrdinů“ tím automaticky vzniká velká skupina „neadaptabilních“ TPS, kteří jsou zase odsunuty z centra zájmu.
- Dalším tématem je vytváření klasifikačního systému, který by spravedlivě sdružil skupiny TPS tak, aby spolu soupeřili sportovci s co nejpodobnějším postižením a tedy aby soutěž byla co nejvíce spravedlivá. Tento systém vypracovává Mezinárodní Paralympijský výbor (IPC)

označovaný jako IPC Classification Code. Dalším požadavkem na tento systém je, aby byl také srozumitelný pro veřejnost.

Závěrem kapitoly lze shrnout, že:

- Zájem médií o TPS významně roste, zejména v období konání PO Her a Her Commonwealthu. Tento zájem médií nemusí vždy přinést pouze pozitivní dopady.
- Díky IPC vznikla metodika, jak prezentovat TPS, nikoliv jako emotivně označované „oběti“ či „tragické případy“ nebo naopak „superhrdiny“ a „vítězi nad osudem“.
- Média často preferují jen některé sportovní disciplíny, tělesná postižení, konkrétní sportovce.
- Tělesné vady TPS by se neměly prezentovat jako statické, trvalé, ale naopak dynamický a stále se vyvíjející stav (Thomas, Smith, 2009, s. 135 - 152).

Další zajímavou studií, mimo jiné, je výzkumná práce Media's Portrayal of People with Intellectual Disabilities (Zájem médií o osoby s mentálním postižením), jejím autorem je Dr. Carol J. Pardun z Univerzity North Carolina.

Práce zahrnuje téměř 3900 položek tématu z filmů, televizního vysílání, novin:

- Film: 41 filmů z let 1962 – 2003 celkem 2423 scén.
- Televize: 38 televizních programů z let 1980 – 2004 celkem 1153 scén.
- Noviny: 311 článků z let 1995 – 2004 v novinách v Atlantě, Los Angeles, Chicago a New York (Special Olympics, Inc. 2005). Bližší informace ke studii jsou dostupné na internetových stránkách <www.specialolympics.org>.

8 Výsledky šetření ve zkoumaných denících a tabulky výsledných četností

Zkoumané deníky: Mladá fronta Dnes, Sport, Hospodářské noviny a Blesk. Deníky byly zvoleny na základě četností denního průměru prodaných výtisků a jejich zaměřenosti a čtenářské skladby. Zdrojem informací mi byla služba databáze v elektronické podobě, server anopress.cz. (2009, 2010). Výsledky šetření jsou uvedeny v tabulkách, kde jsou přehledně zaznamenány četnosti zpráv obsahujících klíčová slova v analyzovaných denících za dané období. Deníky jsou zde řazeny podle výše četnosti jejich denní průměrné prodejnosti.

8.1 Výsledky šetření v deníku Blesk

Deník Blesk je nejprodávanější a tedy i nejčtenější periodikum v ČR, zabývá se aktualitami ze života osobností, senzacemi, ale na jeho stránkách je také sportovní zpravodajství, svou strukturou a náplní se řadí mezi tzv. bulváry. Jeho denní průměr v roce 2009 činil 412 238 prodaných výtisků. Z níže uvedené tabulky vyplývá, že četnost informací o sledované problematice je nejvyšší v letech konání letních či zimních her dané olympiády.

Tabulka č. 14 Četnost uvedených zpráv vyhledaných na základě zadaných klíčových slov službou databáze v elektronické podobě, serveru anopress.cz (2009, 2010), v deníku Blesk za sledované období 2004 - 2009.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kategorie sportu						
Paralympiáda Paralympijské hry	7	7	4	0	21	5
Deaflympiáda Deaflympijské hry	0	0	0	0	0	0
Speciální olympiáda Hry speciálních olympiád	0	1	0	0	0	0
Tělesně postižení sportovci	0	0	0	0	0	0
Zrakově postižení sportovci	0	0	0	0	0	0
Mentálně postižení sportovci	0	0	0	0	0	0
Sportovci na vozíku Vozíčkáři	1	0	0	0	0	0
Sluchově postižení sportovci	0	0	0	0	0	0
Olympijské hry	70	30	11	18	36	24

8.2 Výsledky šetření v deníku Mladá fronta Dnes

Mladá fronta dnes patří mezi oblíbené deníky, podává informace ze všech oblastí politiky, kultury, ekonomiky i sportu, je deníkem s vysokou čtenářskou základnou, o čemž svědčí průměrný denní počet 256 118 prodaných výtisků, viz tabulka č. 4. Rovněž zde je z tabulky č. 14 patrné, že nejvíce informací o sledované problematice je v něm otisknuto v letech konání vrcholných sportovních soutěží daných olympiád.

Tabulka č. 15 Četnost uvedených zpráv vyhledaných na základě zadaných klíčových slov službou databáze v elektronické podobě, serveru anopress.cz (2009, 2010), v deníku Mladá fronta Dnes za sledované období 2004 - 2009.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kategorie sportu						
Paralympiáda Paralympijské hry	94	43	35	35	85	27
Deaflympiáda Deaflympijské hry	1	10	1	4	1	0
Speciální olympiáda Hry Speciálních olympiád	9	7	4	2	2	3
Tělesně postižení sportovci	20	10	9	6	14	6
Zrakově postižení sportovci	6	0	0	2	0	1
Mentálně postižení sportovci	3	7	1	1	3	4
Sportovci na vozíku Vozíčkáři	2	0	0	0	0	0
Sluchově postižení sportovci	0	3	0	0	0	0
Olympijské hry	585	238	352	345	837	203

8.3 Výsledky šetření v deníku Sport

Deník Sport je specializován na vybrané sportovní zpravodajství ze všech úrovní sportu z ČR a vrcholných sportovních událostí ze Světa. Jako specializovaná deník měl denní průměr 60 174 prodaných výtisků, viz tabulka č. 4. Nejvíce informací k dané problematice uvedl v letech konání vrcholných soutěží daných olympiád, viz tabulka č. 16. Je zajímavé, že tento specializovaný sportovní deník uvedl za sledované období méně zpráv o Paralympijských hrách než deník Mladá fronta Dnes.

Tabulka č. 16 Četnost uvedených zpráv vyhledaných na základě zadaných klíčových slov službou databáze v elektronické podobě, serveru anopress.cz (2009, 2010), v deníku Sport za sledované období 2004 - 2009.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kategorie sportu						
Paralympiáda Paralympijské hry	19	8	11	2	31	14
Deaflympiáda Deaflympijské hry	0	14	1	4	0	0
Speciální olympiáda Hry speciálních olympiád	0	0	0	0	0	0
Tělesně postižení sportovci	4	11	2	4	2	1
Zrakově postižení sportovci	0	2	0	0	0	0
Mentálně postižení sportovci	2	1	0	0	0	0
Sportovci na vozíku Vozíčkáři	0	0	0	0	0	0
Sluchově postižení sportovci	0	2	0	2	0	0
Olympijské hry	1057	197	833	174	912	139

8.4 Výsledky šetření v deníku Hospodářské noviny

Hospodářské noviny jsou aktuálním ekonomickým zpravodajem z ČR a ze světa, jeho součástí jsou i zprávy ze sportu. Jejich denní průměr za rok 2009 činí 54 285 prodaných výtisků, viz tabulka č. 4. I zde se ukazuje, že četnost zprávo sledované problematice je vyšší v letech konání vrcholných sportovních soutěží daných olympiád, viz tabulka č. 17.

Tabulka č. 17 Četnost uvedených zpráv vyhledaných na základě zadaných klíčových slov službou databáze v elektronické podobě, serveru anopress.cz (2009, 2010), v deníku Hospodářské noviny za sledované období 2004 – 2009.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kategorie sportu						
Paralympiáda Paralympijské hry	24	8	3	2	20	2
Deaflympiáda Deaflympijské hry	0	1	0	0	0	0
Speciální olympiáda Hry speciálních olympiád	2	0	0	1	0	1
Tělesně postižení sportovci	2	1	1	1	0	0
Zrakově postižení sportovci	0	0	1	0	0	0
Mentálně postižení sportovci	0	0	0	0	0	0
Sportovci na vozíku Vozíčkáři	0	0	0	0	0	0
Sluchově postižení sportovci	0	1	0	0	0	0
Olympijské hry	222	132	148	143	261	69

8.5 Komparace četnosti uveřejněných zpráv o Paralympijských hrách a Olympijských hrách

Pro srovnání četnosti informací ve sledovaných denících za dané období jsem zvolil četnosti informací z vrcholných soutěží olympiád ve sledovaném období a to Paralympijské hry a olympijské hry. Z výsledků šetření je patrné, že 7450 zpráv, což je 93,6 % z celkového počtu, se věnuje Olympijským hrám a jen 507 zpráv tedy 6,4 % se věnuje Paralympijským hrám, viz tabulka č. 19.

V tabulce č. 18. uvádím počty zpráv uvedených ve zkoumaných denících v daných letech týkající se Olympijských a Paralympijských her. Tabulka č. 18 udává celkové počty uveřejněných zpráv za celkové zkoumané období ve všech daných denících.

Tabulka č. 18 Četnost zpráv o paralympiádě (PH) a o Olympijských hrách (OH) v daných letech ve zkoumaných denících.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kategorie sportu						
Paralympijské hry	144	66	53	39	157	48
Olympijské hry	1934	597	1344	680	2460	435

Tabulka č. 19 Četnost zpráv o Paralympijských hrách (PH) a o Olympijských hrách (OH) za daná léta ve zkoumaných denících celkem

Paralympijské hry sportovců s postižením	507	6,4 %
Olympijské hry sportovců bez postižení	7450	93,6 %

Z níže uvedených tabulek č. 20 a č. 21, v nichž je analýza četnosti informací o OH a PH konaných v letech 2004 a 2008 uvedených ve sledovaných periodikách v době konání vyplývá, že 3980 zpráv z celkového počtu 4281 zpráv tedy 93 % je věnováno OH a 301 zpráv, což činí 7 % je o PH.

Tabulka č. 20 Četnost zpráv o OH a PH konaných v letech 2004 a 2008 z vybraných periodik dle databáze v elektronické podobě, serveru anopress.cz 2009.

Soutěž	Mladá fronta Dnes	Sport	Blesk	Hospodářské noviny	Celkem zpráv
(OH) Olympijské hry Atény 2004	585	1057	70	222	1934
(PH) Paralympijské hry Atény 2004	94	19	7	24	144
(OH) Olympijské hry Peking 2008	837	912	36	261	2046
(PH) Paralympijské hry Peking 2008	85	31	21	20	157

Tabulka č. 21 Celková četnost zpráv o OH a PH 2004 a 2008 z vybraných periodik dle databáze v elektronické podobě, serveru anopress.cz, 2009.

Olympijské hry celkem	3980	93 %
Paralympijské hry celkem	301	7 %
Celkem zpráv	4281	100 %

Tabulka č. 22 Celkové četnosti zpráv za sledované období 2004 – 2009, dle klíčových slov

Klíčové slovo	Zpráv celkem	Klíčové slovo	Zpráv celkem
Paralympiáda Paralympijské hry	507	Olympijské hry	7450
Deaflympiáda Deaflympijské hry	37	Speciální olympiáda Hry speciálních olympiád	32
Sportovci na vozíku Vozíčkáři	3	Sluchově postižení sportovci	8
Tělesně postižení sportovci	94	Mentálně postižení sportovci	22
Zrakově postižení sportovci	12		

Z tabulky č. 22 je patrné, že nejvíce zpráv se nacházelo pod klíčovým slovem Olympijské hry a to celkem 7450, potom následovalo 507 zpráv pod klíčovým slovem Paralympiáda, Paralympijské hry. Deaflympiády, Deaflympijské hry jsou zastoupeny 37 zprávami a Speciální olympiády, hry speciálních olympiád 32 zprávami. Jednotlivá postižení jsou zastoupena: tělesně postižení sportovci 94 zprávami, mentálně postižení sportovci 22 zprávami a zrakově postižení sportovci 12 zprávami, sluchově postižení sportovci 8 zprávami a sportovci na vozíku, vozíčkáři 3 zprávami.

8.6 Aktuální stav četnosti informací ze ZOH a ZPH Vancouver 2010 v deníku Sport

K aktuálně proběhnutým ZOH a ZPH jsem se rozhodl mimo rámec hlavního šetření DP zpracovat četnosti informací o daných soutěžích a sportovcích se těchto soutěží účastníků. Vybral jsem si deník Sport jako hlavní sportovní periodikum a analyzoval jsem jeho vydání pouze po dobu konání ZOH a ZPH. Je zde zahrnuto období konání včetně dne před konáním a dne po skončení daných soutěží. Zimní olympijské hry se konaly od 12. do 28.2. 2010 a Zimní paralympijské hry se konaly od 12. do 21.3.2010. Výsledek šetření je: v termínu od 11.2. do 1.3. včetně bylo ve zkoumaném deníku uvedeno 180 stran což je průměrně 11.25 stránky denně k tématu ZOH a účasti našich sportovců na OH. Informace o OH hrách jsou doplněny množstvím fotografií a věnují se jak medailistům, tak ostatním reprezentantům ČR, ale také zahraničním sportovcům. Rovněž po dobu šesti dnů se na titulní straně deníku Sport objevovala reklama na rozhlasové vysílání stanice Radiožurnálu, zpravodajství z OH. Za období 11.3. až 22.3 byl v tom samém deníku uveden „závratný“ počet, celkem 1 zpráva týkající se ZPH a to pouze pět krátkých řádků v deníku ze dne 17.3.2010 v rubrice výsledků a faktů na straně 15. Cituji „Stanislav Loska obsadil ve slalomu Whistleru 14. místo. Sledge hokejisté se po dvou prohrách dočkali vítězství 4 : 2 nad Koreou v základní skupině tak obsadili konečnou třetí příčku a budou hrát o 5. – 8. místo“. Zájem tohoto periodika o sportovce s jinakostí startujících na ZPH ve Vancouveru 2010 byl „nulový“ vzhledem k úspěchu lyžařky se zrakovým postižením Anny Kulíškové, která se svou trasérkou Natálií Šubrtovou získala v Super-G bronzovou medaili. Pozornost tímto médiem nebyla věnována ani našim sledge hokejistům, kteří na své paralympijské premiéře 3x zvítězili a obsadili páté místo v konečném pořadí. Naši paralympijské sportovci v hodnocení národů obsadili společně s Poláky 19. - 20. místo.

Diskuse

Tato deskriptivní práce je analýzou vzniku, vývoje a současnosti olympijského sportu, paralympijského sportu, sportu neslyšících a her speciálních olympiád. Jsou zde vyjádřeny četnosti účastníků a zisku medailí na vybraných vrcholných soutěžích. Je zde splněn také hlavní cíl informovat o četnosti zpráv o sportu, sportovcích s „jinakostí“ v celostátních denících jako je: Mladá fronta Dnes, Sport, Blesk a Hospodářské noviny publikovaných v letech 2004 až 2009. Deníky byly vybrány na základě četností jejich průměrného denního prodeje. Analýza výsledků sportovců na daných soutěžích ukázala, že čeští sportovci z nich přivážejí spoustu medailí a to jak většinový sportovci, tak sportovci s jinakostí viz tabulky č. 6 až č. 13. Zprávy nebyly tříděny podle publicistického stylu na zprávy, výsledky, bibliografie či „drby“. Ale všeobecně se dá na základě námětkou vybraných periodik říci, že v rubrikách sportu užívají všechny publicistické žánry – styly. „Ve sportovní rubrice se uplatňuje zpráva, reportáž, rozhovor, glosa, komentář ...“ (Tejkalová, 2009).

Sport v podobě vrcholové, výkonnostní či rekreační je jakýmsi fenoménem doby. Ideál fyzické kondice a svalnatého těla v období starořecké „kalokaghatía“ ideálu všestranné a harmonické výchovy slučující fyzickou zdatnost s rozumovou a mravní vyspělostí (Kössl, 2002) ovlivňuje i tuto dobu. Sportuje velké množství populace, jedni jen tak pro zábavu, jiní pro úroveň kondice, která by je odlišovala od většiny a jiní zase jako profesionální sportovci. A těm se sport stal zaměstnáním. Vzhledem k tomu, že finanční příjmy profesionálních sportovců za jejich výkony, vykonanou práci se často dostávají do astronomických částek, je o tuto formu obživy velký zájem. Vrcholovým sportovcem se snaží stát spousta žen, dívek i mužů a chlapců, nabídka je dostatečná. V posledním desetiletí se dostává do povědomí veřejnosti také sport postižených, i v jejich řadách se najdou jedinci, kteří se sportem užijí a také ti, kteří podávají takové výkony ve svých kategoriích, se kterými by uspěli i mezi nepostiženými.

Každá úroveň sportovních soutěží a disciplín má své hrdiny jen jedni, většinou nepostižení sportovci jsou známější a za své výkony nadprůměrně finančně i společenskou prestiží odměněni. Jsou mezi nimi osobnosti různých sportovních odvětví současnosti: atleti - Roman Šeberle, Barbora Špotáková, Roman Novotný a jiní; cyklistika – Roman Kreuzinger, Ján Svorada atd.; vodní kanoistika – Štěpánka Hilgertová, Jaroslav Volf a jiní; z kopané to jsou Pavel Nedvěd, Jan Koller a jiní. Ze zimních sportů zmíním: Jaromír Jágr, Šárka Záhorská, Lukáš Bauer a jiní. Tito sportovci jsou častými presentacemi médií jejich osoby známi celé naší

společnosti a v zahraničí. Často se o nich píše v periodikách, jejich výkony a osobnosti se prezentují v televizi.

Jaké má povědomí celá společnost o sportech, sportovcích s postižením a jejich sportovních výkonech? Sport postižených má také své hrdiny jak ve sportech letních tak i zimních: Petra Kurková a Kateřina Teplá v alpském lyžování; Martin Němec, Josef Štiak, Martin Zvolánek, Radim Beleš či Eva Kacanů atletika vozičkářů; cyklista Jiří Ježek; plavci Martin Kovář či Jana Hoffmanová; nevidomý sprinter Petr Novák a jiní. Kdo je zná, kolik informací o nich bylo publikováno, jaké odměny za své výkony dostávají, jsou srovnatelné s výkony, publicitou a odměnami nepostižených sportovců? Výkony jsou zde maximální! Odměny a publicita?

Jaký má zájem veřejnost o sport postižených u nás, jak jsou divácky navštěvovány sportovní soutěže nepostižených a postižených sportovců? S návštěvností sportovních akcí všech výkonnostních úrovní v ČR, ale asi i na celém Světě, je to velmi nevyrovnané. Největší návštěvnosti a tedy i pozornosti diváků i médií se těší kopaná, lední hokej, americký fotbal, baseball, basketbal a jiné kolektivní sporty, jiné je to u sportů jednotlivců např. atletika na vrcholné světové či evropské úrovni se těší velké pozornosti diváků i médií, ale na naší domácí úrovni o ni moc velký divácký zájem není a zprávy médií jsou jen kusé, ještě menší je zájem úpoly a jiné, je jedno, zda jde o soutěže postižených či nepostižených.

Že je o sport v tzv. nižších sportovních úrovních, ale často i u soutěží vrcholových divácky nepopulárních sportů malý zájem ze strany jak divácké tak i mediální, ví snad každý ve společnosti. Platí pravidlo: malá presentace a popularita = malý zájem! Proč se, ale při stejné úrovni sportovní soutěže pro nepostižené i postižené sportovce věnují média více výkonům nepostižených sportovců než výkonům sportovců postižených na daných soutěžích? V této práci jsou uvedeny četnosti zpráv ve vybraných periodikách v oblasti sportu z vrcholných soutěží olympijského cyklu postižených sportovců a pro srovnání četnost zpráv z OH nepostižených sportovců.

Z analýzy četností daných zpráv vyplývá, že o hrách olympiád 2004 a 2008 bylo publikováno ve vybraných periodikách celkově v roce 2004: 1934 zpráv o OH a 144 zpráv o PH; a v roce 2008: 2046 zpráv o OH a 157 zpráv o PH viz tabulka č. 20. Již na první pohled, je zřejmý očekávaný výsledek, že informovanost o sportech sportovců s postižením a jejich sportovních výkonech je výrazně menší než o sportovních výkonech a sportech sportovců bez postižení. Celkem o PH a OH v letech 2004 a 2008 bylo ve vybraných periodikách publikováno 4 281

zpráv z toho 301, což je cca 7 % z celkového množství, bylo věnováno PH a 3980 zpráv se věnovalo OH, tedy 93 % z celkového množství zpráv viz tabulky č. 20 a č. 21.

Zda se to změní, záleží na společnosti a jejím zájmu o danou problematiku. Hodně záleží na pohledu atraktivnosti daného sportu a o informovanosti veřejnosti o něm. Nedá se říci, že např. basketbal na vozíku nebo volejbal v sedě a ragby na vozíku, cyklistika či zimní sporty jako je alpské lyžování, jízda na monoski neposkytovaly dostatečný adrenalinový divácký zážitek. Je jisté, že do sportu postižených není zapojena širší veřejnost z řad postižených ani nepostižených členů společnosti. Až tomu tak bude, snad bude i zájem celé společnosti a médií o toto hnutí větší. Z výše uvedeného vyplývá, že úspěšnost sportovců s jinakostí na jejich vrcholových sportovních akcích je poměrně vysoká, což dokazují počty získaných medailí a tato skutečnost tedy skýtá médiím živnou půdu pro zpravodajství o této skutečnosti. Z doložených příloh také vyplývá, že sportovci s „jinakostí“ provozují velké množství zajímavých sportů a sportovní disciplíny mají různé modifikace, které jsou dány úrovní schopností daných sportovců. Z toho je rovněž patrné, že by bylo o čem psát v tisku, vysílat televizní přenosy atd. a tak seznamovat širokou veřejnost s tímto děním. Z široké nabídky by si i běžný divák určitě vybral to, co mu zaručí divácký prožitek a uspokojí jeho emociální potřeby.

Ze zpráv statistického úřadu ČR je patrné, že velké procento zdravotně postižených osob je ze skupiny 0 až 14 let, to je 46 208 obyvatel, dále ze skupiny 60 až ... let, to je 560 018 obyvatel viz tabulka č. 2. Z uvedených statistických údajů se dá usoudit, že sportu a pohybovým (sportovním aktivitám) celkově se věnuje jen málo osob se zdravotním postižením, tedy i pozornost věnovaná těmito osobami jejich zástupcům sportovcům je malá. Ale to nic nemění na tom, že i sportovci se zdravotním postižením jsou členové české společnosti a reprezentují Českou republiku na svých sportovních soutěžích a dotvářejí tak image její společnosti.

Zprávy o sportovcích účastnících se Olympijských her jsou četnější také z toho důvodu, že se těchto her účastní vrcholový sportovci, kteří zastávají ve společnosti jakousi roli „reků“, „hrdinů“. Společnost je podporuje a fandí jim, mnozí se stávají vzory jak pro členy společnosti bez jinakosti, tak pro členy společnosti s jinakostí. Dle mé zkušenosti ze sportovních akcí zdravotně oslabených občanů si jen málo z nich bere za vzor zdravotně oslabeného sportovce, byť je mistr světa či světový rekordman, ale všem je vzorem úspěšný sportovec bez postižení. Dalším fenoménem popularity sportu je vidina vysokých příjmů těchto sportovců. Společnost fandí zdravým a úspěšným, tito sportovci jsou středem zájmu diváků a médií, jsou nositeli reklam renomovaných společností. Jsou tedy populární a tzv. „in“. Na druhé straně jsou

sportovci účastníci se Paralympijských her, Deaflympiád a her Speciálních olympiád také vrcholový sportovci, ale jsou známí jen svému blízkému okolí rodině, klubu. Většinová společnost o nich často nemá povědomí i přesto, že jsou mezi nimi také „rekové“, „hrdinové“. Ve svých disciplínách podávají maximální výkony a objevují se na medailových místech vrcholných soutěží, což dokládají výsledky šetření.

„Je také zapotřebí mít neustále na mysli, že téměř sto procent lidí ve sportovních redakcích českých tištěných médií jsou bez handicapu, a v rovině vytváření kategorií mají blíže ke sportovcům nehandicapovaným. Ale svými značnými mezinárodními úspěchy si postižení sportovci říkají stále významněji o pozornost a jsou spíš v situaci, kdy novinářům není jasné, kam s nimi“ (Tejkalová, 2008, s. 7, 8). A to by se mělo změnit, dát šanci zviditelnění se osob s postižením jak na poli redakčním tak sportovním.

Je nutné věřit, že i sport osob s „jinakostí“ se stane pro celou společnost rovnocenným partnerem a ta bude vyžadovat více informací o tomto dění a rozdělí svůj zájem mezi obě skupiny rovnocenně. Tak se mi zdá, že zde platí pořekadlo „Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá“! A to by se mělo změnit!

Závěr

Výsledky šetření v této práci odpověděly na zadané výzkumné otázky, analyzoval jsem deníky Mladá fronta Dnes, Sport, Blesk a Hospodářské noviny publikovaných v letech 2004 až 2009. Deníky byly zvoleny na základě četností jejich denního prodeje a ročníky z průběhu olympiád, tedy dvou čtyřletých období, ve kterých se konají vrcholné sportovní soutěže.

Statistickou analýzou bylo zjištěno, že ve zkoumaných periodikách bylo v letech 2004 až 2009 včetně uvedeno 139 zpráv o sportovcích s jinakostí, 37 zpráv o Deaflympiádě, 32 zpráv o Speciální olympiádě, 507 zpráv o Paralympijských hrách a 7450 zpráv o olympijských hrách viz tabulka č. 22.

Z komparace zpráv z Olympijských her a Paralympijských her z let 2004 až 2009 vyplývá, že asi 6,4 % zpráv o zkoumané problematice připadá na sporty a sportovce s „jinakostí“ a 93,6 % na sportovce bez jinakosti viz tabulka č. 18 a č. 19. Toto procentuální vyjádření informovanosti o daných soutěžích neodpovídá statistickému rozdělení společnosti, je nižší takřka o 3,5%. Rozdělení společnosti: 9,87 % je osob se zdravotním postižením „jinakostí“ a 90,13 % je osob bez zdravotního postižení bez „jinakostí“ viz kapitola 1.3.

Vzhledem k tomu, že jak sportovci „normální“, tak i sportovci „s jinakostí“ jsou členy jedné společnosti, národa a mají stejná práva a povinnosti, měla by být společností věnována pozornost oběma na stejné úrovni. Že tomu tak není, je patrné z výsledků šetření, kdy o PH a OH v letech 2004 až 2009 bylo celkem ve vybraných periodikách publikováno 7 975 zpráv z toho 507, což je cca 6,4 % z celkového množství, bylo věnováno PH a 7450 zpráv se věnovalo OH, tedy 93,6 % z celkového množství zpráv viz tabulka č. 18 a č. 19.

Rovněž komparace zpráv o Paralympijských a Olympijských hrách v letech 2004 a 2008 poukazuje, že procentuální zastoupení zpráv neodpovídá procentuálnímu rozdělení společnosti, bylo uvedeno celkem 4281 zpráv, z toho 3980 což je 93 % se věnovalo Olympijským hrám a 301, což je 7 % zpráv, se věnovalo paralympijským hrám, viz tabulka č. 20 a č. 21. To je o 2,87 % méně, než je procentuální zastoupení osob s jinakostí ve společnosti, které je 9,87 %.

Výsledky šetření četnosti informací ke sledované problematice mne přivedly k analýze využitelné k následné komparaci počtů získaných medailí na vrcholných soutěžích olympiád sledovaného období sportovci s jinakostí a sportovci „normálními“. Četnost medailí uvedená v tabulkách č. 6 až č. 13 ukazuje, že by analyzovaná periodika měla o čem psát, že sportovci s jinakostí získávají počty medailí srovnatelné s počty medailí získaných sportovci

„normálními“. V tabulkách jsou uvedeny výsledky analýzy dle jednotlivých typů vrcholných soutěží daných olympiád.

Práce podává přehlednou zprávu o sportech, sportovních soutěžích sportovců s „jinakostí“ a informaci o četnosti zpráv ve zkoumaných zdrojích k dané problematice. Tato informace může být využita při výuce i studiu ATV a být podkladem k dalšímu šetření v dané oblasti.

Informovanost v médiích o osobách s „jinakostí“ se nezvýší, dokud se nezmění vztah většinové společnosti k nim a osoby s jinakostí nevystoupí ze své anonymity. A stanou se rovnocennými partnery, součástí společnosti, kterou budou reprezentovat jako její právoplatní členové.

Souhrn

Práce se zabývala problematikou četnosti zpráv „fenomén jinakostí“ ve sportu v celostátním tisku. Analyzovány byly deníky Blesk, Mladá fronta dnes, Sport a Hospodářské noviny z let 2004 až 2009. Analýza zkoumaných periodik k dané problematice byla provedena na základě zadaných klíčových slov službou databáze v elektronické podobě, serveru anopress.cz (od 6.7.2009 do 20.2.2010). K dané problematice byly vysvětleny klíčové pojmy, které zde tvoří základní informaci. Hlavní úkol - četnost zpráv s fenoménem jinakosti ve sportu v daných periodikách je uveden v tabulkách č. 14 - 17.

Zkoumané problematice se věnovali autoři diplomových a postupových prací studenti FTK UP v Olomouci, další šetření byla provedena i v zahraničí, o čemž jsou výše uvedeny stručné informace.

Vzhledem k tomu, že jak sportovci „normální“, tak i sportovci „s jinakostí“ jsou členy jedné společnosti, národa a mají stejná práva a povinnosti, měla by být společností věnována pozornost oběma na stejné úrovni. Že tomu tak není, je patrné z výsledků šetření, kdy o PH a OH v letech 2004 až 2009 bylo celkem ve vybraných periodikách publikováno 7 975 zpráv z toho 507, což je cca 6,4 % z celkového množství, bylo věnováno PH a 7450 zpráv se věnovalo OH, tedy 93,6 % z celkového množství zpráv viz tabulka č. 18 a č. 19. Toto procentuální vyjádření informovanosti o daných soutěžích neodpovídá statistickému rozdělení společnosti, v níž je 9,87 % osob s „jinakostí“, četnost zpráv v daných periodikách o sportu osob s „jinakostí“ je nižší takřka o 3,5%.

Rovněž komparace zpráv o Paralympijských a Olympijských hrách v letech 2004 a 2008 poukazuje, že procentuální zastoupení zpráv neodpovídá procentuálnímu rozdělení společnosti, bylo uvedeno celkem 4281 zpráv, z toho 3980 což je 93 % se věnovalo Olympijským hrám a 301 což je 7 % zpráv, se věnovalo Paralympijským hrám, viz tabulka č. 20 a č. 21. To je o 2,87 % méně, než je procentuální zastoupení osob s „jinakostí“ ve společnosti, které je 9,87 %.

Summary

This thesis is focused on the quantity analysis of the national media publishing related to the sport activity of disabled people. Special emphasis was put on the following newspapers – Blesk, Mladá fronta dnes, Sport and Hospodářské noviny published in the period of 2004 – 2009. This analysis is based on the keywords definition and their searching in the specialized topic-related database called “anopress.cz”. This searching process was performed in the period of 6.7.2009 up to 20.2.2010. This thesis also provides exact definition of the fundamental terms. Its main output – the quantities of the news presenting the disabled people sport activity – can be found in the corresponding Tables no. 14 – 17.

Other important information sources are the diploma theses coming from the selected university students of FTK UP in Olomouc. Moreover, valuable information obtained from several international databases was used too.

It should be natural that the same positive attention must be paid to the both – so called “normal” sportsmen and to the disabled ones too. It must be understood that even the group of disabled sportsmen is natural part of just one society and just one nation having the same rights and duties. Unfortunately, this analysis results prove that the reality is different.

During the Paralympics and the Olympics in the 2004 – 2009 period just 7975 news had been published in the media but only 507 of them concerned the Paralympics (6.4%). The majority of the 93.6% news belongs to the “normal” Olympics, as mentioned in the Tables no.18 and 19. These numbers are not compatible with the human society distribution where just 9.87% people have some kind of disability. It is obvious that 3.5% news about the disabled sportsmen is missing.

Moreover, comparing the news coming from the Paralympics and the Olympics within the 2004 – 2008 period proves that the news publishing discrepancy between the Paralympics and Olympics is significant very much and does not correspond to the society distribution ratio.

It is known that just 3980 news of the total 4281 ones (93%) are related to the Olympics and only 301 (7%) of them mention the Paralympics – see the Tables no. 20 and 21. This missing society distribution difference is 2.87%.

Literatura a prameny

- 1) Alfodi, T., Bažant, J., Dusík, M. (2008). *Peking 2008*. Praha. Mladá fronta a. s. ISBN 987-80-204-1829-6.
- 2) Block, M. (2007). *A Teacher's Guide to Including Students with Disabilities in General Physical Education*. 3. vydání. Baltimore, London, Sydney. Paul, H. Brookes.
- 3) *Encyklopedie tělesné kultury. I. díl*. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, ÚV ČSTV, 1963.
- 4) *Encyklopedie tělesné kultury. II. díl*. Praha: sportovní a turistické nakladatelství, ÚV ČSTV, 1964.
- 5) Fajardo et al (2009). Sport in Literature from Antiquity to classical Greece. *In Studies in Physical Culture and Tourism*. Vol. 16, No. 4, s. 441 - 444.
- 6) Dovalil a kol. (1982). *Malá encyklopedie sportovního tréninku*. Praha. Olympia.
- 7) Hodaň, B., Horák, S. (2005). *S. Teorie tělesné kultury*. Olomouc. Syllabus disciplíny.
- 8) Hogenová, A. (2000). *Etika a sport*. Praha: Karolinum.
- 9) Hogenová, A. (2001). *K problematice jinakosti*. Olympijská knihovnička 31. svazek, uspořádala Hogenová Anna. Praha: Český olympijský výbor, 2001.
- 10) Chovanová, P. (2008). *Analýza informací o sportu osob s postižením ve sportovních časopisech (v letech 2000 – 2006)*. Olomouc: FTK UP, DP.
- 11) Janáček, J. (2008). *Obsah učebnic gymnázia z hlediska výchovy k vnímání odlišnosti*. Olomouc: FTK UP, DP.
- 12) Karásková, V. (2005). *Úvod do didaktiky tělesné výchovy žáků s mentálním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, ISBN 80-244-1024-9.
- 13) Kolár, P., Trejbal, P., Barták, P. (2002). *ZOH Salz Lake City*. Praha. Hart s. r. o. ISBN 80-86529-29-0.
- 14) Kössl, J., Stumbauer, J., Waic, M. (2002). *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum, ISBN 80-7184-608-2.
- 15) Krejčířová, O. a kol. (2002). *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Praha: Enteria s. r. o., ISBN 80-238- 8729-7.
- 16) Lacina, J., Soeldner, D. a kol. (2009). *Z Atén do Pekingu*. Praha. Epoque s. r. o. ISBN 978-80-87027-88-2.
- 17) Mašková, D. (2005). *Český jazyk – přehled středoškolského učiva*. Třebíč: Výchova. Cz.

- 18) Navláčil, P. (2005). *Vrcholové soutěže v oblasti APA v denním tisku*. Olomouc: FTK UP, Postupová práce.
- 19) Nováková, M. a kol. (2006). *Torino 2006, XX. ZOH*. Praha. Olympia a. s., ISBN 80-7033-942-6.
- 20) Nováková, M. a kol. (2000). *XI. Letní paralympiáda, Sydney, 2000*. Praha. Olympia a. s., 2000, ISBN 80-7033-142-9.
- 21) Pardun, C. J. (2005). Media's Potrayal of People with Intellectual Disabilities. In *Changing Attitudes Changing the World*. Special Olympics, Inc.
- 22) Petráčková, V., Kraus, J. a kol. (2000). *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995 dotisk 2000, ISBN 80-200-0982-5.
- 23) Sherrill, C. (2004). *Adapted physical activity, recreation, and sport: crossdisciplinary and lifespan*. 6. vydání. McGraw-Hill.
- 24) Slavík, H. (2004). *Atény 2004*. Ostrava. Anagram s. r.o., ISBN 80-7342-035.
- 25) Slavík, H., Pacina, V. (2000). *XXVII. LOH, Sydney/2000*. Ostrava. Anagram.
- 26) Slavík, H., Pacina, V., Hamšík, I. (1998). *Nagano 98*. Ostrava. Anagram.
- 27) Slavík, H., Růžička (2002), M. *Salt Lake 2002*. Praha. Mladá fronta Dnes, ISBN 80-86593-12-6.
- 28) Sovák, M., a kol. - Edelsberger, L. a kol. (2000). *Defektologický slovník*. Jinočany. H&H, 3 upravené vydání, ISBN 80-86022-76-5.
- 29) Sovák, M. (1986). *Nárys speciální pedagogiky*. Praha: SPN, 1975, 1986.
- 30) Sommer, J. (2006). *Dějiny sportu, aneb, o sportech našich předků* Praha: Fontána, s 28; 38 až 65, ISBN 80-7336-116-7.
- 31) Šiříšřová E., a kol.(1972). *Normalita osobnosti*. Praha: Avicenum – zdravotnické nakladatelství, n. p.
- 32) Thomas, N., Smith, A. (2009). *Disability, Sport and Society*. London and New York. Routledge Taylor & Francis Group.
- 33) Xingli Mu, Válková, H. (2007). Analysis of finese children's newspaper reports on the phenomenon of disability. In *ACTA, Unerversitatis Palackianae Olomucensis, Gymnica*. Olomouc: Univerzita Palackého, vol. 37, no. 4, s. 77 – 83.

34) Zerer, A., Pospíšil, P. (1992). *Albertville, XVI. Zimné olympijské hry*. Bratislava. Šport, ISBN 80-7096-213-5.

35) Žurman, A. a kol. (2000). *Sydney 2000, hry XXVII. OLYMPIÁDY*. Praha. Olympia, ISBN 80-7033-197-6.

Internet

36) Databáze v elektronické podobě, server, <http://www.anopress.cz>

37) <http://www.ringier.cz>, <mailto:alena,mikulova@blesk.cz>

38) <http://www.atletikavozickaru.cz>

39) <http://www.handicapbudweis.com>

40) <http://www.deniksport.blesk.cz/archiv>

41) <http://www.mfdnes.nowtonit.cz/default.asp>

42) <http://www.paralympic.cz.org>

43) <http://www.czso.cz>

44) <http://www.caths.cz>

45) <http://www.handisport.cz>

46) <http://www.deaflympics.com>

47) <http://www.paralympic.cz/cs/deaflympicgameshistori/default.aspx>

48) <http://www.specialolympics.cz/index.htm>

49) <http://www.olympic.cz/cz/olympismus>

50) <http://www.olympic.cz/cz/cesky-olympijsky-vybor>

51) <http://www.olympic.cz/cz/olympijske-hry>

52) <http://www.olympic.cz/cz/olympijske-hry/46/olympijske-hry-od-roku-1896>

53) <http://www.olympic.cz/cz/olympijske-hry/47/hry-olympiady>

54) <http://www.olympic.cz/cz/olympijske-hry/108/zimni-olympijske-hry>

55) http://www.paralympic.cz/cs/novinky/PO_Novinky/full/global-games-2009-zaverecna-zprava-vedouciho-vypravy-2009-0921t00-00-00/Default.aspx

56) <http://www.specialolympics.cz/cz/promoboi.htm>

- 57) <http://www.olympiada-2010.eu/cesi-na-olympiade/>
58) <http://www.abccr.cz/tabgraf96-soucasnost/2008/deniky2008.htm>
59) <http://www.hk.humankinetics.com/IJSC/journalAbout.cfm>
60) <http://www.paralympic.cz/Upload/Dokumenty/GlobalGames2009/MEDAILSTANDINGS-GlobalGames-Liberec2009.pdf>

e-mail

- 61) alice_tejkalova@yahoo.ca
62) alena,mikulova@blesk.cz
63) sportonline@deniksport.cz
64) Hana.Popelkova@economia.cz
65) Zdena.Nemcova@mfdnes.cz

Sportovní organizace jako zdroje informací

- 66) ČOV – Český olympijský výbor
67) ČPV – Český paralympijský výbor
68) ČSTPS – Český svaz tělesně postižených sportovců
69) ČATHS – Česká asociace tělesně handicapovaných sportovců
70) ČSZPS – Český svaz zrakově postižených sportovců
71) ČSNS – Český svaz neslyšících sportovců
72) ČHSO - České hnutí speciálních olympiád

Deníky

- 73) Hospodářské noviny, ročníky 2004/ 2005 /2006 / 2007 / 2008 / 2009
74) Mladá fronta Dnes, ročníky 2004/ 2005 /2006 / 2007 / 2008 / 2009
75) Sport, ročníky 2004/ 2005 /2006 / 2007 / 2008 / 2009
76) Blesk, ročníky 2004/ 2005 /2006 / 2007 / 2008 / 2009
77) Sport, ročník 2010 ze dne 11.2. – 1.3.2010 a 11.3 – 23.3.2010

Přílohy

- 1) Hrdinové českého paralympijského sportu současnosti**
- 2) Analýza medailí získaných českými sportovci na soutěžích ...lympiád v letech 1992 až 2010**
- 3) Sporty českých reprezentantů s „jinakostí“**
- 4) Chronologie paralympijských her a Deaflympiád podle ČPV, 2009**
- 5) Deníky analyzované k problematice četnosti „fenomén jinakosti“ ve sportu**
- 6) Publicistický styl**
- 7) Jinakost**
- 8) Sport a sportovní organizace osob s postižením zraku**

Příloha č. 1

Hrdinové českého paralympijského sportu současnosti

Sluchově postižení sportovci

Margaréta Hanne-Trnková (atletika, sprinty)

Letní deaflympiáda 2005, Melbourne, Austrálie

100 m – zlatá medaile

200 m – zlatá medaile

Pavína Maléřová (atletika, hod kladivem, diskem a vrh koulí)

Letní deaflympiáda 2005, Melbourne, Austrálie

Hod diskem – zlatá medaile

Hod kladivem – stříbrná medaile

Vrh koulí – sedmé místo

František Kocourek (cyklistika)

Letní deaflympiáda 2005, Melbourne, Austrálie

Časovka jednotlivců – bronzová medaile

Tereza Wagnerová (sedmiboj)

Letní deaflympiáda 2005, Melbourne, Austrálie

Sedmiboj – bronzová medaile

Petra Kurková (alpské lyžování)

Zimní deaflympijské hry, Salt Lake City 2007

Sjezd – bronzová medaile

Kombinace – zlatá medaile

Super G – stříbrná medaile

Obří slalom – nedokončila

Slalom – zlatá medaile

Tereza Kmochová (alpské lyžování)

Zimní deaflympijské hry, Salt Lake City 2007

Sjezd – zlatá medaile

Kombinace – stříbrná medaile

Super G – bronzová medaile

Obří slalom – zlatá medaile

Slalom – stříbrná medaile

Zrakově postižení sportovci

Anna Kulišková (alpské lyžování)

Zimní paralympijské hry, Turín 2006

Sjezd – nedokončila

Super G – stříbrná medaile

Obří slalom – čtvrté místo

Slalom – nedokončila

Tělesně postižení sportovci

Eva Berná, F37 (atletika – vrhy, hody)

Letní paralympijské hry Peking, 2008 (f37/38)

Vrh koulí – bronzová medaile

Hod diskem – desáté místo

Jana Fesslová F55 (atletika – hody)

Letní paralympijské hry Peking, 2008 (F54/56)

Hod diskem – bronzová medaile

Hod oštěpem – deváté místo

Eva Kacanu F54 (atletika vrh koulí)

Letní paralympijské hry Atény, 2004

Vrh koulí – stříbrná medaile

Letní paralympijské hry Peking, 2008 (F54/56)

Vrh koulí – zlatá medaile

Roman Musil F33 (atletika – vrhy, hody)

Letní paralympijské hry Sydney, 2000

Vrh koulí – zlatá medaile

Hod oštěpem – zlatá medaile

Hod diskem – stříbrná medaile

Letní paralympijské hry Atény, 2004

Vrh koulí – zlatá medaile

Letní paralympijské hry Peking, 2008 (F33/34/52)

Vrh koulí – sedmé místo

Hod diskem – bronzová medaile

Hod oštěpem – čtvrté místo

Martin Němec F55 (atletika – vrhy, hody)

Letní paralympijské hry Sydney, 2000

Hod diskem – zlatá medaile

Vrh koulí – stříbrná medaile

Letní paralympijské hry Atény, 2004

Hod diskem – zlatá medaile

Letní paralympijské hry Peking, 2008 (F55/56)

Vrh koulí – bronzová medaile

Hod diskem – čtvrté místo

Rostislav Pohlmann F57 (atletika – hody)

Letní paralympijské hry Atlanta, 1996

Hod oštěpem - stříbrná medaile

Letní paralympijské hry Sydney, 2000

Hod oštěpem – stříbrná medaile

Letní paralympijské hry Atény, 2004

Hod diskem – zlatá medaile

Hod oštěpem – bronzová medaile

Letní paralympijské hry Peking, 2008 (F57/58)

Hod diskem – bronzová medaile

Hod oštěpem – bronzová medaile

Jan Vaněk F51 (atletika – hod kuželkou)

Letní paralympijské hry Peking, 2008 (F32/51)

Hod kuželkou – bronzová medaile

Martin Zvolánek F51 (atletika – hod kuželkou; stolní tenis)

Letní paralympijské hry Sydney, 2000

Stolní tenis jednotlivci – bronzová medaile

Stolní tenis družstva – stříbrná medaile

Letní paralympijské hry Peking, 2008 (F32/51)

Hod diskem – bronzová medaile

Hod kuželkou – páté místo

Jiří Ježek LC2 (cyklistika)

Letní paralympijské hry Sydney, 2000

1 km s pevným startem, stíhací závod – zlatá medaile

Silniční závod – stříbrná medaile

Letní paralympijské hry Atény, 2004

Spojená soutěž na silnici, časovka a individuální závod – zlatá medaile

Stíhací závod na dráze – stříbrná medaile

Letní paralympijské hry Peking, 2008

Stíhací závod LC2 – zlatá medaile

1 km s pevným startem LC2 – stříbrná medaile

Týmový sprint na dráze LC1-4; CP3/4 – bronzová medaile

Časovka na silnici LC2 – zlatá medaile

Silniční závod jednotlivců LC1/LC2/CP4 – dvanácté místo

David Drahonínský W1 (lukostřelba)

Letní paralympijské hry Peking, 2008

Kladkový luk, kategorie W1 – zlatá medaile

Běla Hlaváčková S5 (plavání)

Letní paralympijské hry Atény, 2004

50 m znak – zlatá medaile

Letní paralympijské hry Peking, 2008

100 m volný způsob S5 – bronzová medaile

50 m znak S5 – zlatá medaile

100 m prsa SB4 – zlatá medaile

50 m volný způsob – stříbrná medaile

Bližší informace lze nalézt na internetových stránkách: <www.paralympic.cz.org>.

Příloha č. 2

Analýza medailí získaných českými sportovci na soutěžích olympiád v letech 1992 až 2010

Rok 1992, IX. Letní paralympijské hry, Barcelona

Počet zemí	82
Počet sportovců celkem	3020
Počet československých sportovců	
Počet získaných medailí ČSFR	13
Počet zlatých medailí	
Počet stříbrných medailí	
Počet bronzových medailí	
Pořadí v hodnocení národů	

Rok 1992, XXV. Letní olympijské hry, Barcelona

Počet zemí	169
Počet sportovců celkem	9956
Počet českých sportovců	209
Počet získaných medailí ČSFR	7
Počet zlatých medailí	4
Počet stříbrných medailí	2
Počet bronzových medailí	1
Pořadí v hodnocení národů	20. místo

Rok 1992, XVI. Zimní olympijské hry, Albertville, Francie

Počet zemí	64
Počet sportovců celkem	1801
Počet československých sportovců	80
Počet získaných medailí ČSFR	3
Počet zlatých medailí	0
Počet stříbrných medailí	0
Počet bronzových medailí	3

Pořadí v hodnocení národů 15. Míst

Rok 1992, V. Zimní paralympijské hry, Francie, Albertville

Počet získaných medailí sportovci ČSFR celkem 4

Rok 1993, Letní deflympijské hry, Sofia, Bulharsko

Počet zemí 51

Počet sportovců celkem 1705

Počet českých sportovců 29

Počet získaných medailí ČR 7

Počet zlatých medailí 3

Počet stříbrných medailí 2

Počet bronzových medailí 2

Pořadí v hodnocení národů 12. místo

Rok 1994, VI. Zimní paralympijské hry, Lillehammer, Norsko

Počet zemí 31

Počet sportovců celkem 471

Počet českých sportovců 10

Počet získaných medailí ČR 1

Počet zlatých medailí 0

Počet stříbrných medailí 0

Počet bronzových medailí 1

Pořadí v hodnocení národů 22. místo

Rok 1994, XVII. Zimní olympijské hry, Lillehammer, Norsko,

Počet zemí 67

Počet sportovců celkem 1737

Počet českých sportovců 68

Počet získaných medailí ČR 0

Počet zlatých medailí	0
Počet stříbrných medailí	0
Počet bronzových medailí	0
Pořadí v hodnocení národů	22. místo

Rok 1995, Zimní deaflympijské hry, Yllasa a Rovaniemi , Finsko

Počet zemí	19
Počet sportovců celkem	265
Počet českých sportovců	26
Počet získaných medailí ČR	2
Počet zlatých medailí	0
Počet stříbrných medailí	0
Počet bronzových medailí	2

Rok 1996, X. Letní paralympijské hry, Atlanta, USA

Počet zemí	104
Počet sportovců celkem	3259
Počet českých sportovců	46
Počet získaných medailí ČR	10
Počet zlatých medailí	2
Počet stříbrných medailí	7
Počet bronzových medailí	1
Pořadí v hodnocení národů	36. místo

Rok 1996, XXVI. Letní olympijské hry, Atlanta, USA

Počet zemí	10318
Počet sportovců celkem	197
Počet českých sportovců	117
Počet získaných medailí ČR	11
Počet zlatých medailí	4

Počet stříbrných medailí 3
Počet bronzových medailí 4
Pořadí v hodnocení národů 17. míst

Rok 1997, Letní deaflympijské hry, Kodaň, Dánsko

Počet zemí 62
Počet sportovců celkem 2068
Počet českých sportovců 29
Počet získaných medailí ČR 4
Počet zlatých medailí 2
Počet stříbrných medailí 1
Počet bronzových medailí 1
Pořadí v hodnocení národů 19. místo

Rok 1998, VII. Zimní paralympijské hry, Nagano, Japonsko

Počet zemí 32
Počet sportovců celkem 571
Počet českých sportovců 6 plus 3 vodiči nevidomých
Počet získaných medailí ČR 7
Počet zlatých medailí 3
Počet stříbrných medailí 3
Počet bronzových medailí 1
Pořadí v hodnocení národů 13. místo

Rok 1998, XVIII. Zimní olympijské hry, Nagano, Japonsko

Počet zemí 72
Počet sportovců celkem 2176
Počet českých sportovců
Počet získaných medailí ČR 3
Počet zlatých medailí 1

Počet stříbrných medailí	1
Počet bronzových medailí	1
Pořadí v hodnocení národů	14. místo

Rok 1999, Zimní deaflympijské hry, Davos, Švýcarsko

Počet zemí	18
Počet sportovců celkem	273
Počet českých sportovců	3
Počet získaných medailí ČR	4
Počet zlatých medailí	4
Počet stříbrných medailí	0
Počet bronzových medailí	0
Pořadí v hodnocení národů	1. místo

Rok 2000, XI. Letní paralympijské hry, Sydney, Austrálie

Počet zemí	122
Počet sportovců celkem	3881
Počet českých sportovců	57 plus 2 spoluhráči boccí a 1 vodič nevidomého
Počet získaných medailí ČR	43
Počet zlatých medailí	15
Počet stříbrných medailí	15
Počet bronzových medailí	13
Pořadí v hodnocení národů	11. místo

Rok 2000, XXVII. Letní olympijské hry, Sydney, Austrálie

Počet zemí	10651
Počet sportovců celkem	199
Počet českých sportovců	126
Počet získaných medailí ČR	8
Počet zlatých medailí	2

Počet stříbrných medailí 3
Počet bronzových medailí 3
Pořadí v hodnocení národů 28. místo

Rok 2001, XIX. Letní deaflympijské hry, Řím, Itálie

Počet zemí 69
Počet sportovců celkem 2217
Počet českých sportovců 18
Počet získaných medailí ČR 9
Počet zlatých medailí 4
Počet stříbrných medailí 3
Počet bronzových medailí 2
Pořadí v hodnocení národů 12. místo

Rok 2002, VIII. Zimní paralympijské hry, Salt Lake City, USA

Počet zemí 36
Počet sportovců celkem 416
Počet českých sportovců 6 a 4 trasěři zrakově postižených
Počet získaných medailí ČR 5
Počet zlatých medailí 2
Počet stříbrných medailí 1
Počet bronzových medailí 2
Pořadí v hodnocení národů 14. místo

Rok 2002, XIX. Zimní olympijské hry, Salt Lake City, USA

Počet zemí 77
Počet sportovců celkem 2531
Počet českých sportovců 78
Počet získaných medailí ČR 3
Počet zlatých medailí 1

Počet stříbrných medailí	2
Počet bronzových medailí	0
Pořadí v hodnocení národů	19. místo

Rok 2003, Zimní deaflympijské hry, Sundsvall, Finsko

Počet zemí	21
Počet sportovců celkem	252
Počet českých sportovců	2
Počet získaných medailí ČR	4
Počet zlatých medailí	2
Počet stříbrných medailí	1
Počet bronzových medailí	1
Pořadí v hodnocení národů	4. místo

Rok 2004, XII. Letní paralympijské hry, Athény, Řecko

Počet zemí	135
Počet sportovců celkem	3806
Počet českých sportovců	65
Počet získaných medailí ČR	31
Počet zlatých medailí	16
Počet stříbrných medailí	8
Počet bronzových medailí	7
Pořadí v hodnocení národů	12. místo

Rok 2004, XXVIII. Letní olympijské hry, Athény, Řecko

Počet zemí	202
Počet sportovců celkem	11099
Počet českých sportovců	142
Počet získaných medailí ČR	8
Počet zlatých medailí	1

Počet stříbrných medailí	3
Počet bronzových medailí	4
Pořadí v hodnocení národů	42. místo

Rok 2005, XX. Letní deaflympijské hry, Melbourne, Austrálie

Počet zemí	64
Počet sportovců celkem	2048
Počet českých sportovců	32
Počet získaných medailí ČR	6
Počet zlatých medailí	3
Počet stříbrných medailí	1
Počet bronzových medailí	2
Pořadí v hodnocení národů	21. místo

Rok 2006, IX. Zimní paralympijské hry, Turín, Itálie

Počet zemí	39
Počet sportovců celkem	474
Počet českých sportovců	5
Počet získaných medailí ČR	1
Počet zlatých medailí	0
Počet stříbrných medailí	1
Počet bronzových medailí	0
Pořadí v hodnocení národů	17. místo

Rok 2006, XX. Zimní olympijské hry, Turín, Itálie

Počet zemí	80
Počet sportovců celkem	2660
Počet českých sportovců	83
Počet získaných medailí ČR	4
Počet zlatých medailí	1

Počet stříbrných medailí	2
Počet bronzových medailí	1
Pořadí v hodnocení národů	15. místo

Rok 2007, XVI. Zimní deaflympijské hry, Salt Lake City

Počet zemí	23
Počet sportovců celkem	298
Počet českých sportovců	4
Počet získaných medailí ČR	9
Počet zlatých medailí	4
Počet stříbrných medailí	3
Počet bronzových medailí	2
Pořadí v hodnocení národů	2. místo

Rok 2008, XIII. Letní paralympijské hry, Peking

Počet zemí	147
Počet sportovců celkem	4000
Počet českých sportovců	56
Počet získaných medailí ČR	27
Počet zlatých medailí	6
Počet stříbrných medailí	3
Počet bronzových medailí	18
Pořadí v hodnocení národů	16. místo

Rok 2008, XXIX. Letní olympijské hry, Peking

Počet zemí	204
Počet sportovců celkem	10500
Počet českých sportovců	134
Počet získaných medailí ČR	6
Počet zlatých medailí	3

Počet stříbrných medailí 3
Počet bronzových medailí 0
Pořadí v hodnocení národů 24. místo

Rok 2010, XX. Zimní paralympijské hry, Canada, Vancouver

Počet zemí 45
Počet sportovců celkem 600
Počet českých sportovců 18 (plus jeden trasér)
Počet získaných medailí ČR 1
Počet zlatých medailí 0
Počet stříbrných medailí 0
Počet bronzových medailí 1
Pořadí v hodnocení národů 19. – 20. místo

Rok 2010, XXI. Zimní olympijské hry, Canada, Vancouver

Počet zemí 82
Počet sportovců celkem 2632
Počet českých sportovců 93
Počet získaných medailí ČR 6
Počet zlatých medailí 2
Počet stříbrných medailí 0
Počet bronzových medailí 4
Pořadí v hodnocení národů 13. místo

Bližší formace jsou dostupné na internetových stránkách:

<www.paralympic.cz.org>

<<http://www.olympic.cz/cz/olympijske-hry/46/olympijske-hry-od-roku-1896>>

<<http://www.olympic.cz/cz/olympijske-hry/108/zimni-olympijske-hry>>

<<http://www.olympic.cz/cz/cesky-olympijsky-vybor>>

< <http://olympiada-2010.eu/cesi-na-olympiade/>>.

Příloha č. 3

Sporty českých paralympijských reprezentantů

ČPV (2009), na paralympiádě v Pekingu se soutěžilo v 19 sportech (fotbal ve dvou variantách, cyklistika na dráze a na silnici), nebyly zde zařazeny žádné ukázkové sporty. Čeští sportovci soutěžili v osmi sportech.

Lukostřelba (Archery)

Lukostřelci soutěží ve třech kategoriích: ARST (Archery Stading – stojící), ARW1 (Archery Wheelchair 1 – vozíčkáři 1) a ARW2 (Archery Wheelchair 2 – vozíčkáři 2).

ARST stojící sportovci s amputací horní nebo dolní končetiny (nebo její části) a sportovci s minimálním poškozením paží nebo nohou, vykazující určitý stupeň ztráty svalového napětí, koordinace nebo hybnosti. Střílejí reflexním (olympijským) lukem ve stoje nebo ze střelecké stoličky.

ARW1 vozíčkáři sportovci s postižením dolních, horních končetin a trupu, tzv. kvadru postižení. Střílejí kladkovým lukem bez optického hledí z vozíku a mají v některých případech povoleny i asistenty k bezprostřední přípravě před střelbou.

ARW2 vozíčkáři sportovci s postižením dolní poloviny těla (např. paraplegie, oboustranná podkolení amputace, spasticita). Střílejí reflexním (olympijským) lukem z vozíku.

Na paralympiádě se soutěží také ve sloučené kategorii (COM OPEN), vozíčkáři a stojící dohromady (kladkový luk s optickým hledím).

Atletika

V atletice soutěží zástupci šesti základních kategorií.

Třída 11, 12, 13 vyjadřuje různé stupně zrakového postižení.

Třída 20 vyjadřuje mentální postižení.

Třídy 32 – 38 vyjadřují míru spastického postižení.

Třídy 42 – 46 vyjadřují stupeň amputace nebo jiného postižení.

Třídy 51 – 58 vyjadřují stupeň (míru) svalových funkcí po poškození míchy, případně po amputacích obou dolních končetin

U všech tříd platí, že čím nižší číslo, tím vyšší míra postižení.

Dále se pro označení disciplín používá písmen „T“ a „F“. „T“ jako (Track) označuje dráhové disciplíny – běhy, jízdy na vozíku. „F“ jako (Field) označuje disciplíny v poli – vrh, hody a skoky.

Boccia

BC1 – spastici CP1 a CP2 míč se zde uvádí do pohybu hodem nebo kopem. Povolená asistence k bezprostřední přípravě před každým hodem či kopem.

BC2 – spastici CP2, asistence zde není povolena, míč se do hry uvádí hodem.

BC3 – spastici, někteří CP1 a nespastvi vozíčkáři s funkčním profilem odpovídajícím postižení CP1: nefunkční úchop a k vypouštění míče je nezbytná asistence a použití pomůcek. Asistent je v této kategorii spoluhráčem, který nastavuje odhodovou rampu, popřípadě vozík hráče, a podává míče, ale během celé hry je otočen zády do kurtu a reaguje jen na povely svého hráče.

BC4 – nespastici samostatně hrající, házející sportovci. Vozíčkář s těžkou lokomoční dysfunkcí všech čtyřech končetin nemozkového původu nebo degenerativně mozkového původu. Jejich motorický profil by měl být srovnatelný s profilem hráčů kategorie BC2.

Dále hrají dvoučlenná družstva BC, dvoučlenná družstva BC4 a družstva smíšená BC1 a BC2.

Cyklistika (Cycling)

Zrakově postižení sportovci B1, B2, B3 soutěží společně v jedné otevřené kategorii.

LC1 sportovci především s handicapem horní končetiny, případně s minimálním poškozením končetiny dolní.

LC2 sportovci s postižením jedné nohy, schopní šlapat do pedálů normálně oběma nohama, s protézou nebo bez ní (je zde zahrnuta např. jednostranná nadkolenní či podkolenní amputace nebo rozdíl v délce více jak 12 cm).

LC3 sportovci s postižením nejméně jedné nohy, kteří jsou schopní šlapat do pedálů pouze druhou, zdravou nohou (zahrnuje např. sportovce s flexí kolena menší než 50 stupňů).

LC4 sportovci s postižením obou nohou popřípadě kombinací amputace horní a dolní končetiny (zahrnuje oboustrannou amputaci s omezeným použitím protéz, třída nemá samostatné soutěže).

Třídy zvlášť pro muže a zvlášť pro ženy

Divize 1 spastici CP 1/4 (tricykl)

Divize 2 spastici CP 5/6 (tricykl)

Divize 3 spastici CP 5/6 (bicykl)

Rozhodnutí, zda závodník divize 1 a 2 použije bicykl nebo tricykl záleží pouze na daném závodníkovi, jelikož postižení v divizi 2 a 3 je stejné.

Divize 4 spastici CP7/8 (bicykl)

Handbike (handcycle) užívá kategorie vozíčkářů

HCA kvadruolegici s parézou horních a dolních končetin

HCB s poškozením obratle Th 4 – Th 10 (11)

HCC s poškozením obratle Th 11 – L5 nebo s amputací dolních končetin

Vzpírání (Powerlifting)

Sport je určen pro závodníky, muže i ženy, rozdělené vždy do deseti hmotnostních kategorií a splňující minimální tělesný handicap. Vzpěrači závodí v lehu na zádech, tzv. bench press, s celým tělem umístěným na speciální vzpěračské lavici. Závodník spustí činku se stojanu dolů na svá prsa, činku zklidní a pak ji musí plynulým pohybem bez zastavení vytlačit do natažených rukou. Každý má tři pokusy, váha činky se nesmí snižovat. Vítězí ten, kdo po všech třech pokusech zaznamená nejvyšší platný výkon v kilogramech váhy činky.

Vzpírání je součástí paralympijského programu hned od druhé paralympiády v Tokiu 1964, v současnosti je provozováno ve více jak 100 zemích.

Sportovní střelba (Shooting)

Jedná se o sport prověřující přesnost, trpělivost a schopnost koncentrace. Závodníci střílejí z pistole nebo pušky na pevné terče. Střelba je v programu paralympiády od roku 1996 v Torontu a je otevřena všem střelcům, kteří splňují klasifikační kritérium minimálního tělesného handicapu. Soutěž je rozdělena na dvě základní kategorie, sedící a stojící a dvě základní divize podle druhu zbraně, na vzduchovou pušku a sportovní pistoli, vždy se třemi vzdálenostmi terčů: 10 m, 25 m a 50 m. střelbu představuje tři základní kategorie SH1, SH2 a SH3 podle druhu a stupně postižení a další podkategorie, tři z nich jsou určeny výhradně mužům, tři ženám a šest je smíšených.

Smyslem střeleckých soutěží je trefit v sérii výstřelů co nejvíce středů terče, body se počítají od 1 do 10 (10 je nejvíce), ale ve finále se zásahy dále dělí na desetinná čísla a nejlepším zásahem je pak získáno 10,9 bodů. Soutěž je také kombinací přesnosti míření (mířená střelba) s rychlostí výstřelů (otočná střelba). V současnosti se střelba pravidelně provozuje v 59 členských zemích IPC.

Plavání (Swimming)

System zdravotní klasifikace s rozlišením plaveckého způsobu člení sportovce do 14 kategorií.

S1 – S10 lokomotoricky, tělesně a spasticky postižení plavci

S11 – S13 zrakově postižení plavci

S14 mentálně postižení plavci

Písmeno s (jako „swimming“) označuje volný způsob, znak a motýlek; písmena SB označují prsa; písmena SM označují polohový závod.

U lokomotoricky postižených plavců označuje nejmenší číslice nejvyšší stupeň postižení.

Stolní tenis (Table Tennis)

Rozlišuje se deset funkčních tříd pro spastiky, amputáře a ostatní postižené, v jejich rámci se rozlišují od 1 do 5 sedící (vozičkáři) a od 6 do 10 stojící hráči a jedna třída pro mentálně postižené (TT11).

Ukázka funkčnosti a úrovně postižení v daných kategoriích

Zrakově postižení sportovci

B 1: sportovec buď nevnímá světlo, nebo do určité míry vnímá světlo, ale nevidí obrys ruky na jakoukoliv vzdálenost a v jakémkoliv směru.

B 2: sportovec rozezná obrys ruky a vidí jasně na 2/60 (na vzdálenost 2 metrů vidí to, co zdravý člověk vidí na 60 metrů). Jeho zorné pole je menší než 5 stupňů.

B 3: sportovec rozezná obrys ruky a vidí jasně na 2/60 až 6/60. Jeho zorné pole je větší než 5 stupňů a menší než 20 stupňů.

Spasticky postižení sportovci (CP = Cerebral Palsy)

Sportovní kategorie.

CP1, CP2, CP3, a CP4: sportovci zařazení v těchto kategoriích používají při soutěžích vozík (s výjimkou plavání).

CP5, CP6, CP7, a CP8: sportovci v těchto kategoriích vozík při soutěžích nepoužívají.

CP1 (kvadruparetik)

Sportovci s nejvyšším postižením hybnosti paží, nohou a trupu. Nedokážou ovládat mechanický vozík, používají vozík elektrický.

CP2 (kvadruparetik)

Sportovci s velkým omezením síly paží, nohou a trupu, schopni ovládat mechanický vozík.

CP3 (kvadruparetik, těžký hemiplegik)

Sportovci s určitou hybností trupu, síla vychází především paží.

CP4 (diparetik, střední až těžké postižení)

Sportovci s dobrou hybností, ale s omezením koordinace pohybů paží a trupu, špatně udržují rovnováhu.

CP5 (diparetik střední postižení)

Sportovci s normální statickou rovnováhou, mají problémy s dynamickou rovnováhou, potřebují oporu při chůzi, ne ve stoje (při hodech a vrzích).

CP6 (sportovec s atetózou nebo ataxií, střední postižení)

Sportovci neschopní udržet tělo v klidu. Při chůzi nepotřebují oporu, problémy mají zpravidla s kontrolou paží. Lepší funkce nohou než u CP5, zejména při běhu.

CP7 (hemiparetik)

Sportovci s nekontrolovatelnými svalovými spazmy v polovině těla. V dominantní polovině těla dobré funkční schopnosti i dobrá kontrola pohybů paže a ruky. Při běhu spazmy zpravidla mizí.

CP8 (sem patří diparetici, hemiparetici a monoperetici s velmi lehkým postižením)

Sportovci s minimálními nekontrolovatelnými spazmy v jedné paži, jedné noze či jedné polovině těla. K uznání je zapotřebí diagnóza DMO nebo jiného neprogresivního poškození mozku.

Klasifikační sportovní, třídy, kategorie a jejich funkční profily v atletice

Pro dráhové disciplíny

T11 sportovci kategorie B1 běží s trasérem

T12 sportovci kategorie B2 mohou běžet s trasérem

T13 sportovci kategorie B3 běží bez traséra

T20 mentálně postižení

T32 – T38 sportovci kategorie CP2 – CP8

T42 sportovci s jednostrannou nadkolenní amputací nebo kombinovanou amputací nohy/paže

T43 sportovci s oboustrannou podkolenní amputací nebo kombinovanou amputací nohy/paže

T44 sportovci s jednostrannou podkolenní amputací nebo sportovci, kteří mohou chodit s mírným omezením funkce jedné nebo obou nohou

T45 sportovci s oboustrannou nadkolenní nebo podkolenní amputací

T46 sportovci s jednostrannou nadkolenní či podkolenní amputací nebo sportovci, kteří mají normální funkci obou nohou, ale poškození trupu nebo paží

T51 sportovci s mírnou ochablostí ramen, sportovec dokáže normálně ohnout ruku v lokti, ale jen omezeně ji natáhne, ruku v zápěstí dovede ohnout dozadu, ale ne dopředu, nehýbá prsty a nemá pohyblivý trup a nohy

T52 sportovci s dobrou funkcí ramen, loktů a zápěstí, má omezenou hybnost prstů, nepohyblivý trup a nohy.

T53 sportovci s normální funkcí paží a rukou, nepohyblivým nebo omezeně pohyblivým trupem, nohy má nepohyblivé

T54 sportovci s normální funkcí paží a rukou, až s normální hybností trupu a může být určitá hybnost nohou

Pro disciplíny v poli

F11 sportovci kategorie B1, používají akustické navádění

F12 sportovci kategorie B2, mohou používat akustické navádění

F13 sportovci kategorie B3

F20 sportovci s mentálním postižením

F32 – F38 sportovci kategorie CP2 – CP8

F40 sportovci nedorostlí, postižení růstovou poruchou „nanismem“

F42 sportovci s jednostrannou nadkolenní amputací, oboustrannou nadkolenní amputací, nebo kombinovanou amputací paží a nohou, sportovci s problémy při chůzi, např. s poškozením nohy po obrně

F43 sportovci s oboustrannou podkolenní amputací, s kombinovanou amputací paže a nohy a ti, kteří mají normální funkci odhodové paže a omezenou funkci nohou či určité problémy s rovnováhou

F44 sportovci s jednostrannou podkolenní amputací a normální funkcí odhodové paže a mírně omezenou funkcí nohou nebo s mírnými problémy s rovnováhou

F45 sportovci s oboustrannou nadkolenní či podkolenní amputací

F46 sportovci s jednostrannou nadkolenní nebo podkolenní amputací, sportovci s normální funkcí odhodové paže a minimálním postižením trupu či nohy nebo s omezenou funkcí paže, kterou neházejí

F51 sportovci s mírnou ochablostí v ramenech, sportovec dokáže normálně ohnout ruku v lokti, ale jen omezeně ji natáhne, ruku v zápěstí ohne do zadu, ale ne dopředu, nehýbá prsty a nemá pohyblivý trup a nohy

F52 sportovci s normálním pohybem v ramenou i loktech i dobrou funkcí zápěstí, ale omezenou hybností v prstech a nepohyblivý trup a nohy

F53 sportovci s normální funkcí ramen, loktů a zápěstí s mírně omezenou funkcí rukou, nepohyblivým trupem a nohama

F54 sportovci s normální funkcí paží a rukou, nepohyblivým trupem a nohama

F55 sportovci s normální funkcí paží a rukou, funkční břišní svaly, sportovec dokáže vytáhnout trup nahoru a otáčet jím, má lepší stabilitu

F56 sportovci s normální funkcí paží a rukou, sportovci dokážou vytáhnout trup nahoru, otáčet jím vsedě dopředu do zadu

F57 sportovci s normální funkcí paží s rukou, sportovci dokážou vytáhnout trup nahoru, otáčet jím a pohybovat vsedě dopředu a dozadu i za strany na stranu, mají částečně funkční nohy.

F58 sportovci s normální funkcí paží, rukou a trupu, nohy více funkční než třída F57.

Bližší formace k přílohám 4, 5, 6 jsou dostupná na internetových stránkách:

<www.paralympic.cz.org>, <<http://www.olympic.cz/cz/olympijske-hry/46/olympijske-hry-od-roku-1896>>, <<http://www.olympic.cz/cz/olympijske-hry/108/zimni-olympijske-hry>>,

<<http://www.olympic.cz/cz/cesky-olympijsky-vybor>>.

Sporty SO, SOI

Mezinárodní program SO zahrnuje tyto sporty: 19 letních (atletika, plavání, gymnastika, badminton, košíková, volejbal, kopaná, házená, kuželky, bocce, vzpírání, jezdeckví, bruslení na kolečkových bruslích, cyklistika, jachting, softball, tenis, stolní tenis, golf) a 5 zimních (sjezdové lyžování, běžecké lyžování, krasobruslení, rychlobruslení, halový hokej) sportů. Informace o sportech SO jsou dostupné na internetových stránkách <<http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=586>> (8.8.2010).

Příloha č. 4

Chronologie Paralympijských her a Deaflympiád podle ČPV, 2009

- I. LPH Řím, Itálie 1960, 400 sportovců, 23 zemí
- II. LPH Tokyo, Japonsko 1964, 390 sportovců, 22 zemí
- III. LPH Ramat Gan, Izrael 1968, 750 sportovců, 29 zemí
- IV. LPH Heidelberg, Spolková republika německá 1972, 1000 sportovců, 44 zemí
- V. LPH Toronto, Kanada 1976, 1600 sportovců, 42 zemí (účastnili se poprvé zrakově postižení sportovci a sportovci s amputacemi)
- I. ZPH Ornskoldsvik, Švédsko 1976, 250 sportovců, 14 zemí
- VI. LPH Arhem, Nizozemí 1980, 2550 sportovců, 42 zemí (poprvé účast sport CP (DMO))
- II. ZPH Geilo, Norsko 1980, 350 sportovců, 18 zemí
- VII. LPH New York, USA 1984, 1800 sportovců, 45 zemí (sportovci s amputacemi, CP, Les Autres a zrakově postižení); Aylesbury, Británie 1984, 1100 sportovců, 41 zemí (sportovci s poškozením míchy), (LPH se konaly na dvou místech podle postižení)
- III: ZPH Innsbruck, Rakousko 1984, 350 sportovců, 22 zemí
- VIII. LPH Soul, J. Korea 1988, 3053 sportovců, 61 zemí
- IV. ZPH Innsbruck, Rakousko 1988, 397 sportovců, 22 zemí
- IX. LPH Barcelona, Španělsko 1992, 3020 sportovců, 82 zemí
- V. ZPH Tignes, Francie 1992, 475 sportovců, 24 zemí
- VI. ZPH Lillehammer, Norsko 1994, 471 sportovců, 31 zemí (ZOH se začaly konat v jiném roce olympiády než LPH)
- X. LPH Atlanta, USA 1996, 3259 sportovců, 104 zemí
- VII. ZPH Nagano, Japonsko 1998, 571 sportovců, 32 zemí
- XI. LPH Sydney, Austrálie 2000, 3881 sportovců, 122 zemí
- VIII. ZPH Salt Lake City, USA 2002, 416 sportovců, 36 zemí
- XII. LPH Atény, Řecko 2004, 3806 sportovců, 135 zemí
- IX. ZPH Turín, Itálie 2006, 474 sportovců, 39 zemí
- XIII. LPH Peking, Čína 2008, 4000 sportovců, 147 zemí
- X. ZPH Vancouver, Canada 2010, 600 sportovců, 45 zemí

Chronologie konání Světových her neslyšících sportovců, deaflympiád

- I. Letní světové hry neslyšících Paříž, Francie 1924
- II. Letní světové hry neslyšících Amsterdam, Nizozemí 1928
- III. Letní světové hry neslyšících Norimberk, Německo 1931
- IV. Letní světové hry neslyšících Londýn, Velká Británie 1935
- V. Letní světové hry neslyšících Stockholm, Švédsko 1939
- VI. Letní světové hry neslyšících Kodaň, Dánsko 1949
- I. Zimní světové hry neslyšících Seefeld, Rakousko 1949
- VII. Letní světové hry neslyšících Brusel, Belgie 1953
- II. Zimní světové hry neslyšících Oslo, Norsko 1953
- III. Zimní světové hry neslyšících Oberammergau, Německo 1955
- VIII. Letní světové hry neslyšících Milán, Itálie 1957
- IV. Zimní světové hry neslyšících Montana, Švýcarsko 1959
- IX. Letní světové hry neslyšících Helsinky, Finsko 1961
- V. Zimní světové hry neslyšících Lere, Švédsko 1963
- X. Letní světové hry neslyšících Washington DC, USA 1965
- VI. Zimní světové hry neslyšících Berchtesgaden, Německo 1967
- XI. Letní světové hry neslyšících Belehrad, Jugoslávie 1969
- VII. Zimní světové hry neslyšících Adelboden, Švýcarsko 1971
- XII. Letní světové hry neslyšících Malmo, Švédsko 1973
- VIII. Zimní světové hry neslyšících Lake Placid, USA 1975
- XIII. Letní světové hry neslyšících Bukurešť, Rumunsko 1977
- IX. Zimní světové hry neslyšících Meribel, Francie 1979
- XIV. Letní světové hry neslyšících Kolín, Německo 1981
- X. Zimní světové hry neslyšících Madona di Campiglio, Itálie 1983
- XV. Letní světové hry neslyšících Los Angeles, USA 1985
- XI. Zimní světové hry neslyšících Oslo, Norsko 1987
- XVI. Letní světové hry neslyšících Christchurch, Nový Zéland 1989
- XII. Zimní světové hry neslyšících Banff, Kanada 1991
- XVII. Letní světové hry neslyšících Sofia, Bulharsko 1993

XIII. Zimní světové hry neslyšících Yllás, Rovaniemi, Finsko 1995

XVIII. Letní světové hry neslyšících Kodaň, Dánsko 1997

XIV. Zimní světové hry neslyšících Davos, Švýcarsko 1999

XIX. Letní světové hry neslyšících Řím, Itálie 2001

XV. Zimní světové hry neslyšících Sundsvall, Švédsko 2003

XX. Letní světové hry neslyšících Melbourne, Austrálie 2005

XVI. Zimní světové hry neslyšících Salt Lake City, USA 2007

XXI. Letní světové hry neslyšících Tchajwan, Čína 2009

XVII. Zimní světové hry neslyšících Vysoké Tatry, Slovensko 2011

XXII. Letní světové hry neslyšících Atény, Řecko 2013

Úspěchy neslyšících sportovců ČR na Světových hrách neslyšících, „Deaflympiádách“

1993, XVII. Letní světové hry neslyšících Sofie, 7 medailí (3-2-2)

1995, XIII. Zimní světové hry neslyšících Yllás, Rovaniemi, Finsko, 2 medaile (0-0-2)

1997, XVIII. Letní světové hry neslyšících Kodaň, Dánsko, 4 medaile (2-1-1)

1999, XIV. Zimní světové hry neslyšících Davos, Švýcarsko, 4 medaile (4-0-0)

2001, XIX. Letní světové hry neslyšících Řím, Itálie, 9 medailí (4-3-2)

2003, XV. Zimní světové hry neslyšících Sundsvall, Švédsko, 4 medaile (2-1-1)

2005, XX. Letní světové hry neslyšících Melbourne, Austrálie, 6 medailí (3-1-2)

2007, XVI. Zimní světové hry neslyšících Salt Lake City, USA, 9 medailí (4-3-2)

2009, XXI. Letní světové hry neslyšících Tchajwan, Čína, medailí

Bližší informace jsou dostupné na internetových stránkách
<<http://www.paralympic.cz/cs/deaflympicgameshistori/default.aspx>>.

Příloha č. 5

Deníky analyzované k problematice četnosti „fenomén jinakosti“ ve sportu

Deník Blesk

Deník Blesk vychází od 13.04.1992. V tom samém roce začal vycházet od 23.10.1992 Magazín Blesku a od 21.03.1993 vychází nedělní Blesk.

Deník Blesk vychází každý den od pondělí do soboty (kromě svátků), každý pátek s přílohou Blesk magazín TV a v neděli je to nedělní Blesk (Mikulová, asistentka šéfredaktora deníku Blesk, 2009).

Informace jsou ze zdroje: <<http://www.ringier.cz>, <mailto:alena.mikulova@blesk.cz>>.

Deník Mladá fronta Dnes

www.mfdnes.cz, MaFra,a.s.,listopad1994-(52 procent vlastní a.s. MaF, tvořená 64 českými osobami fyzickými a jednou právnickou Socpresse, a 48 procent vlastní a.s.Socpresse, jejímž majitelem se stává firma Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft mbH.) (býv.ÚV SSM, 12.11.1970-31.8.1990), (býv.MaF, česká a.s., 1.9.1990-31.5.1992), (býv.MaFra, česko-francouzská a.s. (52 procent vlastní česká a.s. MaF tvořená 65 českými novináři a 48 procent vlastní a.s. Socpresse, která je součástí skupiny Hersant, největšího vydavatele novin ve Francii. V roce 1994 získává majoritu francouzská a.s. Socpresse, která vstoupila do a.s. MaF.), 1.6.1992-listopad 1994) chronologie:

9.5.1945 - první vydání deníku Mladá fronta

18.9.1959 - udělen Řád práce

1.7.1965 - začal vycházet i v pondělí

17.9.1968 - zvláštní ocenění de Dni tisku 1968

12.11.1970 - deník ÚV SSM, do září 1990

14.5.1975 - redakce vyznamenána zápisem do Knihy cti ÚV SSM

1985, jí byla udělena „čestná medaile Zasloužilý bojovník proti fašismu II. stupně“ (Hlasrevoluce/2.11.1985).

23.11.1989 - zabaveno vydání nákladu Mladé fronty, podle tehdejšího pracovníka ÚV SSM Karla Růžičky vydání obsahovalo články, s jejichž obsahem vedení nesouhlasilo (MF/12.5.1990) prosinec 1989 - Vedení deníku dosazené svazáky muselo odejít a redakce si v prosinci 1989 svobodně zvolila nové vedení v čele s šéfredaktorem Liborem Ševčíkem. Hlavním úkolem bylo vytvořit z MF nezávislý a seriózní zpravodajský deník, což předpokládalo mj. vymanit se z vlivu Svazu mladých, tedy nástupce bývalého SSM (ČTK/17.10.1998).

srpen 1990 - Podnik Mladá fronta, který do roku 1989 patřil SSM a poté jeho nástupci Svazu mladých, zprivatizovali redaktoři deníku Mladá fronta. Založili akciovou společnost MaF s minimálním základním kapitálem z jejich vlastních prostředků. Celkem 65 lidí složilo stejný podíl - 3000 korun - za který dostalo nepřenositelné a neprodejné akcie. Stalo se tak, aby mohli vydávat nezávislé noviny tak, jak se o to navzdory vydavateli pokoušeli od listopadu 1989 (ČTK/17.10.1998).

1.9.1990 - změna názvu na Mladá fronta Dnes, vydavatelem se stává a.s. MaF, do června 1992.

11.12.1991 - založen podnik MaFra, dohodou mezi vydavatelem MaF a francouzskou firmou Socpresse; francouzská strana kontroluje 48 procent akcií; registrace firmy byla provedena 31.12.1991.

22.1.1992 - MFD zahájila přímý příjem zpravodajství tiskové agentury AP na základě grantu poskytnutého organizací The Freedom Forum prostřednictvím Výboru pro svobodu světového tisku.

1.6.1992 - vydavatelem se stává česko-francouzský podnik MaFra, a.s., do listopadu 1994 duben 1994 - Fidelis Schlée navrhl českým akcionářům MfD, že odkoupí všechny jejich podíly (51 procent) (RP/23.4.1994).

6.10.1993 - Mezinárodní finanční společnost (IFC) uzavřela s a.s. MaFra dohodu o půjčce ve výši 13,7 milionů dolarů.

říjen 1994 - rozsah se zvětšuje o 60 stran týdně, cena nezměněna (MfD/29.9.1994).

listopad 1994 - francouzskou část odkoupila německá firma Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft mbH (ČTK/10.11.1994).

1.4.1995 - nové ceny za MfD: všední den 4,-, čtvrtek 9,50, sobota 5,- Kč (MfD/23.3.1995)

11.5.1995 - navíc čtyřstránková příloha Praha dnes.

1.10.1995 - zvýšeny ceny za MfD: všední den 5,50 Kč, čtvrtek 11 Kč, sobota 6 Kč; důvodem jsou stoupající ceny novinového papíru (MfD/7.9.1995).

2.9.1996 - MfD má devět regionálních příloh.

12.1.1998 - MfD na internetu pod názvem "iDnes".

1.4.2000 - MfD podražila o 50 hal., výtisk stojí 7 Kč. Naposledy podražila MfD v lednu 1999. Zdražily i ostatní deníky z důvodu rostoucích nákladů na tisk a technické vybavení (MfD/1.4.2000).

1.9.2000 - Deník MF Dnes v elektronické podobě naleznou od 1. září čtenáři na Internetu na jediné adrese www.mfdnes.cz. Aktuální vydání bude na síti vždy v 9:00, tedy o hodinu dříve než doposud, a čtenáři zde naleznou dvě poslední úplná vydání, včetně tematických příloh a 12 regionálních příloh.

18.6.2001 - MfD vyšla v nové grafické úpravě a v barvě. List se rozdělil do několika samostatných složek a zvětšil svůj formát. Tiskne se v nové tiskárně společnosti Mafra v pražských Malešicích a v Olomouci.

Informace jsou ze zdroje: Zdena.Nemcova@mfdnes.cz

Bližší informace lze získat na internetových stránkách <<http://mfdnes.nowtonit.cz/default.asp>>.

Deník Hospodářské noviny

Hospodářské noviny vyšly poprvé jako deník dne 21. května 1990. Jako hlavní cíl si vytkly napomoci rozvíjející se ekonomické transformaci, popularizovat tržní ekonomiku, orientovat se ve složitém polistopadovém vývoji naší společnosti. Vydavatelem byla a doposud je akciová společnost *Economia a. s.*, jejíž akcionáři se v průběhu let měnili. Původně to byly významné české banky, ČTK, soukromé osoby a společnost *Euroexpansion*, v současné době má vedle ČTK a soukromých osob majoritní podíl německé vydavatelství *Verlagsgruppe Handelsblatt GmbH*.

Hospodářské noviny vycházely zpočátku v černobílé úpravě v rozsahu 8 stran. Vedle analytických materiálů věnujících se ekonomické transformaci (publikovali zde své stati např. Václav Klaus, Miloš Zeman, Jan Švejnar) přinášely pohotově plné znění nových zákonů a vyhlášek s příslušnými komentáři. To vše bylo doplněno běžným zpravodajstvím z politického, společenského a kulturního života i ze sportu. Rychle získaly významné postavení mezi ostatními deníky, zejména pro svou objektivitu a nadstranickost. Jako první deník začaly Hospodářské noviny přinášet pravidelné zpravodajství z domácí i světových burz (původní příloha *Burzovní noviny*), jejich komentování i rady investorům. Díky tomu se jim dařilo i inzertně, takže od samého počátku existence byly Hospodářské noviny ekonomicky zcela nezávislým listem.

Nejvýznamnější grafická i obsahová změna se stala k 1.10. 1997, kdy se zvětšil formát novin, na stránky vstoupila barva a list se jako první u nás rozčlenil na jednotlivé samostatně vyjímatelné složky. Noviny tak získaly na přehlednosti, objevily se nové přílohy (*Podniky a trhy*, *Kariéra*, *Víkend*, *Auto-moto* atd.)

V současné době jsou Hospodářské noviny plnohodnotným deníkem s důrazem na kvalitní ekonomické zpravodajství. Vycházejí v tištěném nákladu cca 80.000 výtisků, z toho více než 75

procent je na předplatné. Redakci tvoří 105 lidí, z toho 92 jsou výkonní novináři a editoři. HN mají stálého zpravodaje v Düsseldorfu (při redakci Handelsblattu) a v Bruselu, úzce spolupracují s partnerskými listy – Hospodářskými novinami v Bratislavě (vydavatelem je dceřiná společnost Ecopress) a s německým listem Handelsblatt, zejména pokud jde o výměnu materiálů.

Economia je největším vydavatelstvím ekonomických a odborných periodik v České republice, podniká také na Slovensku prostřednictvím své dceřiné společnosti Ecopress. Byla založena v r. 1990 a od r.1994 do srpna 2008 byla jejím hlavním akcionářem Verlagsgruppe Handelsblatt. V současné době vlastní většinový podíl Economie společnost Respekt Media, a. s., jejímž jediným akcionářem je investor Zdeněk Bakala.

Ročním inzertním obratem se Economia řadí mezi pět největších vydavatelských společností v České republice.

Economia je zakládajícím členem Unie vydavatelů a členem Evropské asociace ekonomického tisku (European Business Press). Náklady svých titulů podrobuje auditu ABC ČR. Čtenost titulů vydavatelství Economia je pravidelně měřena v rámci Media Projektu a ve specializovaném výzkumu "decision makers" LAE ČR. Oba výzkumy realizuje Unie vydavatelů.

Hospodářské noviny vycházejí v rozsahu 24 – 28 stran ve dvou složkách, třetí tvoří přílohy:

pondělí Kariéra Business (personalistika, manažerství, vzdělávání),

středa magazín IN (cestování, gastronomie, tipy na víkend, auto moto),

čtvrtek magazín Proč ne, Exportér (zpravidla 1x měsíčně),

pátek magazín Víkend (rozhovory, historie, architektura, fotoreportáže, fejetony, TV program), nepravidelně vycházejí monotematické přílohy věnované zdraví, spotřebnímu zboží, IT atd.

Šéfredaktory HN byli: Jiří Sekera 1990–1992, Petr Štěpánek.1992–2000, Miroslav Pavel 2000–2001, Roman Gallo 2001–2005, Petr Šimůnek 2005–?

Informace poskytla: Hana.Popelkova@economia.cz

Deník Sport

Chronologie:

První číslo deníku Československá sport vyšlo 3.1.1953.

Po roku 1991 dochází ke změně názvu deníku na Sport.

Od 1.10.2001 došlo k dohodě společnosti Ringier a společníky firmy Československý sport na odkoupení 51 % společnosti, Riniger se tak stal majoritním vlastníkem vydavatele deníku Sport.

27.3.2003 vydavatelství Riniger je od listopadu 2003 jediným majitelem vydavatele deníku Sport, s. r. o. Československý sport Riniger, jehož nejznámějším titulem je deník Blesk, dosud držel v Československém sportu osmdesát procent a zbývající podíl odkoupil od firmy Tipsport.

1.2.2008 Deník Sport má nové logo a proměněnou grafickou podobu. Logo deníku vychází z jeho původní podoby, která má více než padesátiletou historii, proměnou prošla také celá titulní strana deníku i jeho vnitřek. Informace jsou dostupné na internetu <www.deniksport.cz>.

Československý sport jako předchůdce Deníku sport a později periodika Sport začal vycházet v roce 1953. Po rozdělení Československa od roku 1993 se přejmenoval na Deník (Tejkalová Alice, 2008).

Příloha č. 6

Publicistický styl

Publicistický styl (také publicistika) je jeden z funkčních stylů, které jsou charakterizovány svou hlavní funkcí. Tou je vedle funkce sdělovací zejména funkce získávací, přesvědčovací a ovlivňovací, souhrnně funkce agitační.

„Publicistický styl působí v některých svých útvarech na adresáta záměrně emotivně, a snaží se tak ovlivnit jeho názory a postoje. Agitační funkce publicistického stylu, zejména jeho schopnost ovlivnit adresáta a vyprovokovat ho k jednání, se zejména v posledním desetiletí hojně užívá při mnohých charitativních akcích a sbírkách na dobročinné účely či oběti nejrůznějších katastrof“.

„Publicistický styl je styl sdělovacích prostředků. Jejich cílem je informovat adresáty o aktuálních událostech a dění ve společnosti, a to nejenom v naší zemi, ale kdekoli na světě, je-li toto dění důležité či zajímavé. Vzhledem k neustále se měnící společenské situaci je také publicistický styl velmi proměnlivý, dynamický odpovídá a reaguje na potřeby společenské situace“.

Formy publicistického stylu

Forma: tradiční sdělovací prostředky mohou mít formu mluvenou i psanou.

Mluvená forma

Mluvená publicistická forma: televize a rozhlas. Televize má oproti ostatním formám publicistického stylu výhodu obrazového doprovodu plynoucího v čase (obrázky v novinách a časopisech jsou statické); tzv. přímý televizní přenos je nejdokonalejší formou záznamu a zprostředkování informací.

Rozhlas, současné době existuje nespočet rádií různých typů a zaměřených na různé cílové skupiny posluchačů.

Psaná forma, psané publicistické útvary

Periodický tisk, (zejména noviny a časopisy)

Noviny. Noviny vycházejí častěji než časopisy, jejich hlavní funkcí je aktuální informování o veškerém dění, které se adresátů týká; ve srovnání s časopisy mají méně obrázků, jsou vydávány na levnějším papíře; většina z českých novin vychází denně (deníky) kromě neděle, jednou týdně se vydává zvláštní číslo, které je bohatší a něčím zajímavější (např. testy výrobků, rozhovory, TV programem), (Mašková, 2005, s. 112 -116).

K nejrozšířenějším českým novinám patří v současnosti Mladá fronta Dnes, Lidové noviny, Právo; ze speciálních např. Literární noviny, Učitelské noviny, inzertní Annonce aj.

K tisku patří také tzv. bulvární média (bulvár), která záměrně volí taková témata (společenské a politické skandály, zločiny, neštěstí apod.), aby v adresátech vzbudila zvědavost, a zajistila si tak co nejvíce čtenářů. Obsah bulváru nebývá vždy pravdivý. Jazykové prostředky v bulvárních médiích jsou často expresivní a nespisovné.

Časopisy nevycházejí většinou denně, minimální interval mezi jednotlivými čísly časopisu je týden (týdeník), ale často i dva týdny (dvoutýdeník) či měsíc (měsíčník); roční vydání mají např. hodnotící zprávy či výroční bulletiny (ročenky). Ze současných českých časopisů lze uvést např. Mladý svět, reflex, Instinkt, koktejl, Květy aj.

Internetové psané zpravodajství, např. www.iDNES.cz; teletext; zpravodajství formou SMS (Mašková, 2005, s. 112 -116).

Slohové postupy a útvary publicistického stylu

V publicistickém stylu se uplatňují zejména informační slohový postup, další z postupů (např. úvahový či výkladový) nejsou tak časté. Slohové útvary publicistického stylu se žánrově rozdělují na zpravodajské, analytické a beletristické.

Zpravodajské útvary publicistického stylu

Zpráva: přináší stručně, jasně a v základních údajích informace o události, která již proběhla.

Oznámení: informuje o události, která teprve proběhne.

Výzva: je oznámení vyzývající k rychlé reakci či jednání (např. k mobilizaci).

Komuniké: je druh oznámení, má odborný charakter a propracovanou formu.

Článek: může být zpráva nebo oznámení přinášející doplňující informace, celkově tak nabývá většího rozsahu.

Interview: je rozhovor mezi dotazovanou osobou a publicistou (neboli žurnalistou, novinářem).

Publicistická referát: popisuje průběh a charakter určité události, např. výstavy, jednání.

Analytické útvary publicistického stylu

Úvodník: bývá zpravidla v úvodu časopisu a shrnuje se v něm aktuální témata.

Editorial: je útvar podobný úvodníku, ale jeho autorem bývá šéfredaktor časopisu, většinou se v něm volně zamýšlí nad tématy periodika, zapojuje je do obecně společenských souvislostí či vlastních zážitků a zkušeností.

Komentář: přináší kromě faktů také autorův osobní názor na věc.

Glosa: je stručná, kritická a mnohdy ironická poznámka k aktuálnímu dění.

Recenze: je odborné a objektivní zhodnocení uměleckého díla, např. nově vydané knihy (recenze společně s kritikou a posudkem byly původně útvary odborného stylu, v důsledku uvolnění stylistických norem slohové útvary přecházejí i k jiným funkčním stylům).

Diskuse; debata; polemika; projev; proslov: jsou dalšími analytickými útvary publicistického stylu (Mašková, 2005, s. 112 -116).

Beletristické útvary publicistického stylu

Črta: je slohový publicistický útvar stojící mezi analytickým a beletristickým žánrem, přináší přesná fakta, ale zároveň obsahuje beletristické prvky.

Causerie (kózí): je stručné, zábavné, vtipné, někdy i lehce ironické zamyšlení nad nezávažným tématem; causerie psali např. Karel Poláček a Karel Čapek.

Publicistická reportáž: podává informace o něčem zajímavém, např. zemi, společenské události, které autor osobně poznal.

Sloupek: je pojmenován podle svého grafického zpracování, je tištěný ve sloupci; jeho zakladatelem byl ve 20. letech minulého století Karel Čapek (Lidové noviny – do tzv. školy Lidových novin patřil i např. již zmiňovaný K. Poláček); sloupek se velmi blíží fejetonu.

Fejeton: je vtipné, zajímavé a překvapivé osobní zamyšlení nad aktuálními problémy; využívá mnohoznačnosti jazyka, hry se slovy a jejich formami (expresivní i nespisovná slova); hlavními tvůrci fejetonů byli Jan Neruda, Jakub Arbes, Karel Čapek, v současnosti např. Ludvík Vaculík, Milan Kundera, Rudolf Křesťan aj. (Mašková, 2005, s. 112 -116).

„Ve sportovní rubrice se uplatňuje zpráva, reportáž, rozhovor, glosa, komentář ...“ (Tejkalová, 2009).

Příloha č. 7

Jinakost

Tělesná postižení

Tělesná postižení jsou déle přetrvávající nebo trvalé nápaditosti, snížené pohybové schopnosti s dlouhodobým nebo podstatným působením na kognitivní, emociální a sociální výkony. Důvodem bývají vady na pohybovém aparátu. Příčinou může být dědičnost, nemoc nebo úraz. Za tělesná postižení jsou považovány vady pohybového a nosného ústrojí, tj. kostí, kloubů, šlach i svalů a cévního zásobení a poškození nebo poruchy nervového ústrojí, pokud se projevují porušenou hybností (Renotierová, 2004).

Osoba se zrakovým postižením

Za jedince se zrakovým postižením je považována ta osoba, která po optimální korekci (např. medikamentózní, chirurgické, optické) své zrakové vady či poruchy má dále problémy při zrakovém vnímání a zpracování zrakem vnímaného v běžném životě.

Zrakové postižení lze definovat jako absenci nebo nedostatečnost kvality zrakového vnímání (Renotierová, 2004)

Mentální retardace podle WHO

Renotierová (2004). WHO stanoví MR jako „stav zastaveného či neúplného vývoje, který je zvláště charakterizován narušení dovedností projevujících se během vývojového období, přispívajících k povšední úrovni inteligence, tj. poznávacích, řečových, pohybových a sociálních schopností.

K MR může vést celá řada různorodých příčin, které se vzájemně podmiňují, prolínají a spolupůsobí. Ve výzkumu příčin vzniku MR vždy vystupovala dvě rozdílná hlediska:

- a) hledisko akcentující (zdůrazňující) dědičnost a více méně podceňující vliv prostředí a výchovy na vývoj člověka,
- b) hledisko zdůrazňující převážný vliv prostředí na utváření osobnosti člověka a jeho schopností, které nezohledňovalo vlivy genetické.

MR může být způsobena jak příčinami endogenními (vnitřními), tak příčinami exogenními (vnějšími). Vnitřní příčiny jsou zakódovány již v systémech pohlavních buněk, jejichž spojením vzniká nový jedinec, jsou to příčiny genetické.

Exogenní faktory mohou, ale nemusí být bezprostřední příčinou poškození mozku plodu nebo dítěte a člení se podle období působení na prenatální (působící od početí do narození), perinatální (působící před porodem, během a těsně po porodu) a postnatální (působící po porodu).

Jako nejčastější příčiny MR se uvádějí: následky intoxikací a infekcí, následky úrazů nebo fyzikálních vlivů, poruchy výměny látek, růstu, výživy, makroskopické léze mozku, nemoci a stavy způsobené jinými a nespecifickými vlivy, anomálie chromozomů, nezralost, vážné duševní poruchy, psychosociální deprivace, jiné nespecifické etiologie. Mentální postižení často vzniká na základě kombinací polygenně (znaky genu) podmíněného nižšího nadání a výchovné nepodnětnosti, nebo dokonce zanedbanosti. Jde obvykle o děti podobně postižených rodičů, jejichž intelektová i vzdělanostní úroveň je nízká. Podnětnost takového prostředí bývá nedostatečná.

Příloha č. 8

Sporty sportovní organizace osob zrakově postižených

Specifika sportovních pravidel zrakově postižených sportovců

Český Svaz Zrakově Postižených Sportovců

Český svaz zrakově postižených sportovců (dále jen ČSZPS) je specifickou sportovní institucí, jejíž činnost je zaměřena a specializována na sportovní aktivity zrakově postižené populace v České republice.

ČSZPS je zaregistrovaný v Českém svazu tělesné výchovy (ČSTV), je řádným členem Unie zdravotně postižených sportovců (UZPS), řádným členem Českého paralympijského výboru (ČPV), je členem světových sportovních federací International Blind Sports Association (IBSA - světová sportovní federace nevidomých sportovců), International Braille Chess Association (IBCA - mezinárodní šachová federace zrakově postižených) International Paralympic Committee (IPC - Mezinárodní paralympijský výbor).

Funkcionáři orgánů ČSZPS pracují ve Výkonných orgánech, Technických a Sportovních komisích těchto světových federací i ve Výkonných orgánech sportovních institucí v ČR. Hlavním posláním ČSZPS je koordinovat, organizovat a řídit na odborné profesionální úrovni sportovní a pohybové aktivity pro všechny věkové kategorie a všechny druhy i stupně zrakového postižení. ČSZPS vytváří a zabezpečuje sportovní a tělovýchovné podmínky z hlediska metodického, organizačního, personálního a ekonomického.

ČSZPS sdružuje Tělovýchovné jednoty (TJ) a Sportovní kluby (SK) vytvořené pro nevidomé a zrakově postižené, ale i sportovní oddíly nevidomých, které vznikly uvnitř sportovních útvarů pro zdravou veřejnost. Do sportovních aktivit ČSZPS jsou zařazeny i školy I. a II. cyklu pro zrakově postiženou mládež a posluchači vysokých škol.

ČSZPS finančně podporuje sdružené subjekty formou příspěvku na rozvoj pohybových aktivit zrakově postižených v České republice.

ČSZPS registruje více než 1900 členů provozujících sport na výkonnostní úrovni. Každý zrakově postižený je povinen své sportovní aktivity konzultovat s odborným očním lékařem.

Jednotlivé sporty řídí příslušné "Sportovní sekce", v jejichž čele stojí "Výkonné výbory". Všechny funkce v organizaci jsou dobrovolné, včetně funkce prezidenta ČSZPS, který instituci řídí a zastupuje sdružené subjekty v České republice i v zahraničí.

Sportovní soutěže ČSZPS

Sportovní soutěže ČSZPS jsou postupové a kvalifikační. Jsou otevřené pro všechny nevidomé a zrakově postižené v celé České republice. Soutěže se řídí platnými pravidly a soutěžními řády příslušných Sportovních sekcí ČSZPS, které musí odpovídat platným sportovním předpisům mezinárodních sportovních federací, jejichž řádným členem je i ČSZPS.

Vysoká sportovní úroveň, dlouhodobě prokazovaná sportovcem na soutěžích ČSZPS, je rozhodujícím kritériem pro zařazení do reprezentace ČSZPS.

Při provozování výkonnostního sportu zrakově postiženým se vyžaduje přítomnost asistence vidomé osoby, která vystupuje podle provozovaného sportu ve funkci vodič, trasér, naváděč, rozhodčí, podáváč, pilot, konzultant. V některých sportech nesmí být asistentem profesionální sportovec z důvodu objektivnosti dosaženého sportovního výkonu zrakově postiženým.

Podle stupně zrakového postižení se sportovci zařazují do tří soutěžních klasifikačních kategorií.

- B 1 = úplná slepota
- B 2 = praktická slepota

- B 3 = schopnost samostatné orientace a pohybu na speciálně upraveném a bezpečnostně zajištěném závodisti.

Zrakové zatřídění je jednotné pro sportovce celého světa a prověřuje se vždy při soutěžích kontinentálních, světových a paralympiádách.

ČSZPS uznává ve svých sportovních soutěžích ještě jednu soutěžní kategorii a to open (B4), která je určena pro zrakově postižené, u kterých na straně jedné, omezený vizus neumožňuje plného sportovního vyžití mezi vidomými a na straně druhé, zbývající vizus zase nedovoluje začlenění těchto sportovců do oficiálních soutěží zrakově postižených, organizovaných IBSA a IPC.

Účast ČSZPS na mezinárodních sportovních soutěžích

Zrakově postižení sportovci se zúčastňují Mistrovství Evropy, Mistrovství světa, letních a zimních paralympijských her a šachových olympiád.

Od roku 1992 jsou zrakově postižení sportovci držiteli těchto medailí:

- Paralympijského zlata, stříbra i bronzu v atletice a ve sjezdovém lyžování
- Olympijského šachového zlata, světového zlata, stříbra i bronzu v atletice, v silovém trojboji, ve sjezdovém lyžování a v plavání
- Evropského zlata, stříbra i bronzu v běžeckém lyžování, ve sjezdovém lyžování, v kuželkách, v goalballu a v tandemové cyklistice.

Značných sportovních úspěchů dosahují rovněž na mezinárodních otevřených soutěžích a na mezinárodních přátelských utkáních.

Stručná historie ČSZPS

Dostupné historické prameny považují r. 1929 za počátek organizování sportovního hnutí nevidomých v Českých zemích na profesionální úrovni. Vznikaly samostatné sportovní kluby nevidomých registrovaných u územních župních správ. Prvním organizovaným a registrovaným sportovním klubem nevidomých byla pražská STELLA.

Přirozený vývoj sportovního hnutí v podmínkách nevidomých byl přerušen v r. 1949, kdy dochází k direktivnímu sloučení tří zdravotních vad i jejich sportovních aktivit, do jednotné zájmové organizace pod společným názvem Ústřední jednota invalidů.

S postupným uvolňováním tvrdých politických poměrů ve společnosti, docházelo i k pozitivním změnám ve sportovním hnutí invalidů. V r. 1952 dochází k průlomem ve výchově tělovýchovy a sportu u nevidomé a zrakově postižené mládeže. V rámci základních škol pro nevidomé vznikají Celostátní sportovní hry. V průběhu dalších let se ke sportovním hrám základních škol pro nevidomé postupně připojovaly i školy II. cyklu a školy pro slabozraké. V 60. letech byla do těchto her začleněna i dospělá zrakově postižená populace s omezenými sportovními aktivitami.

V r. 1961 vzniká Sekce defektních sportovců při Ústředním výboru československé tělesné výchovy (dále jen ÚV ČSTV), která nahradila Komisi pro řízení tělovýchovy a sportu defektních sportovců při ÚV ČSTV.

6.6.1970 dochází k osamostatnění sportovních aktivit Tělesně a zdravotně postižených občanů a vzniká Tělesně a zrakově postižených sportovců (STZPS). V r. 1981 se tento svaz přejmenovává na Svaz invalidních sportovců.

Pod nátlakem sekretariátu ÚV ČSTV přijímá V. konference SIS, konaná 17. 9. 1988, sloučení invalidního sportu do jednotné sportovní organizace pod názvem Svaz zdravotně postižených sportovců (SZPS).

9.2.1991 dochází znovu k vytvoření samostatné sportovní organizace pro nevidomé a zrakově postižené pod názvem Český svaz zrakově postižených sportovců (ČSZPS).

Technická pravidla atletiky IBSA

Základní pravidla

Na všech soutěžích platí současná pravidla mezinárodní amatérské atletické organizace IAAF, kromě níže uvedených dodatků a úprav.

V případě rozdílného výkladu pravidel IBSA platí anglická verze.

Právo startu

Právo startovat mají všichni atleti, kteří jsou podle klasifikace IBSA zařazeni do kategorií B1, B2 a B3.

Klasifikace

Pro zařazení do jednotlivých kategorií jsou rozhodující měření lepšího oka včetně korekce (všichni atleti, kteří používají kontaktní čočky nebo brýle je musí mít při klasifikaci, přičemž není důležité, zdali je používají při závodech či nikoliv).

Klasifikace oficiální závazné znění je i v angličtině.

CLASS B1

No light perception in either eye up to light perception, but inability to recognize the shape of a hand at any distance or in any direction.

Bez světlocitu obou očí až po světlocit, ale neschopnost rozeznat tvar ruky z jakékoliv vzdálenosti nebo v jakémkoliv směru.

CLASS B2

From ability to recognize the shape of a hand up to visual acuity of 2/60 and/or visual field of less than 5 degrees.

Od schopnosti rozeznat tvar ruky až po zrakovou ostrost 2/60 a/nebo zorné pole menší než 5 stupňů.

CLASS B3

From visual acuity above 2/60 up to visual acuity of 6/60 and/or a visual field of more than 5 degrees and less than 20 degrees.

Od zrakové ostrosti nad 2/60 až po zrakovou ostrost 6/60 a/nebo zorné pole větší než 5 stupňů a menší než 20 stupňů.

All classifications in best eye with best correction. (i.e.all athletes who use contact or corrective lenses must wear them for classification, whether they intend to compete wearing them or not.

Všechna klasifikace na lepším oku s optimální korekcí (tj. všichni závodníci, kteří používají kontaktní nebo brýlové čočky, musí je nasadit při klasifikaci, ať mají v úmyslu závodit s nimi či nikoliv).

Formulář pro klasifikaci při sportovních akcích, který je nutno přinést vyplněný od svého lékaře, bez něž závodník nemůže být oklasifikován.

Úpravy zařízení a vybavení

Pro skupinu B1

Atleti skupiny B1 jsou povinni nosit při všech technických disciplínách a při bězích brýle nebo jejich vhodnou náhradu. Tmavé brýle nebo jejich vhodná náhrada musí být chváleny odpovědným technickým rozhodčím. Brýle, které byly jednou schváleny, musí být kdykoliv k dispozici pro účely kontroly. Když atlet nezávodí, může si brýle nebo jejich vhodnou náhradu sundat.

Je možné využít jakýchkoliv zvukových signálů - specifikováno níže v této příručce. Jakékoli vizuální úpravy na stávajících zařízeních povoleny nejsou, kromě úprav označujících start a předávací území viz níže.

Při disciplínách, kdy se používá zvukového navádění (skok do dálky, trojskok, skok vysoký) je nutné požádat diváky o naprostý klid.

POZNÁMKA: Aby byl zajištěn klid u disciplín, které vyžadují použití zvukového navádění, neměly by tyto disciplíny probíhat souběžně s běžeckými disciplínami.

Pro třídu B2

Je možné využít zvukových signálů a vizuálních úprav na stávajících zařízeních (prášek, kužely, vlaječky).

Pro třídu B3

Kromě níže uvedených případů se atleti řídí pravidly IAAF.

Sluchově-zrakově postižení

IBSA uznává specifické potřeby sportovců sluchově-zrakově postižených a podporuje jejich účast na závodech IBSA. V případě, kde jsou tito sportovci, je nutné přistoupit k specifickým úpravám pravidel IBSA. Úprava musí být povolena odpovědným jmenovaným technickým činovníkem IBSA. Úprava, která by znevýhodňovala jiného atleta, nebude povolena.

Významnější závody by měly zaznamenávat štafetové předávky na videozáznam.

Disciplíny uznané na závodech IBSA jsou následující

Běžecské disciplíny

Třída B1	Třída B2	Třída B3
100 m (M/Ž)	100 m (M/Ž)	100 m (M/Ž)
200 m (M/Ž)	200 m (M/Ž)	200 m (M/Ž)
400 m (M/Ž)	400 m (M/Ž)	400 m (M/Ž)
800 m (M/Ž)	800 m (M/Ž)	800 m (M/Ž)
1500 m (M/Ž)	1500 m (M/Ž)	1500 m (M/Ž)
5000 m (M/Ž)	5000 m (M/Ž)	5000 m (M/Ž)
10000 m (M)	10000 m (M)	10000 m (M)
Maratón (M/Ž)	Maratón (M/Ž)	Maratón (M/Ž)

Společné

4x100 m štafeta (M/Ž), 4x400 m štafeta (M/Ž)

Technické disciplíny

Třída B1	Třída B2	Třída B3
skok do dálky (M/Ž)	skok do dálky (M/Ž)	skok do dálky (M/Ž)

trojskok (M/Ž)	trojskok (M/Ž)	trojskok (M/Ž)
skok vysoký (M/Ž)	skok vysoký (M/Ž)	skok vysoký (M/Ž)
disk (M/Ž)	disk (M/Ž)	disk (M/Ž)
oštěp (M/Ž)	oštěp (M/Ž)	oštěp (M/Ž)
koule (M/Ž)	koule (M/Ž)	koule (M/Ž)
kladivo (M)	kladivo (M)	kladivo (M)

Hmotnost náčiní

	Disk	Oštěp	Koule
Ženy	1.0 kg	600 g	4.0 kg
Muži	2.0 kg	800 g	7.26 kg

Víceboje

Třída B1	Třída B2	Třída B3
pětiboj (M/Ž)	pětiboj (M/Ž)	pětiboj (M/Ž)

Pětiboj pro muže se skládá z pěti disciplín, které se budou konat v jeden den v následujícím pořadí: skok do dálky, oštěp, 100 m, disk, 1500m

Pětiboj pro ženy se skládá z pěti disciplín, které se budou konat v jeden den v následujícím pořadí: skok do dálky, koule, 100 m, disk, 1500m

Výsledky se počítají podle současných bodovacích tabulek IAAF. Pro hod diskem - ženy a 100 m - ženy se výsledek bude počítat podle tabulek v dodatku A.

Mládežnické disciplíny

Existují dvě věkové kategorie

Kategorie žákovská zahrnuje všechny atlety do 14-ti let věku, kterého dovrší v roce konání soutěže (do 31.12.).

Kategorie dorostenecká zahrnuje všechny atlety do 17-ti let věku, kterého atlet dovrší v roce konání soutěže (do 31.12.), starší 14-ti let.

POZNÁMKA: Doporučujeme organizátorům vybrat z předloženého seznamu uznávaných disciplín, a aby počet disciplín přizpůsobili možnostem závodů a požadavkům závodníků.

Hod míčkem

Pravidla pro hod míčkem se řídí dle pravidel IAAF pro oštěp. Měření každého pokusu se provádí bezprostředně po pokusu z místa, kde se míček dotkl země.

Halové disciplíny

IBSA uznala následující halové disciplíny pro muže a ženy: 60m, 200m, 400m, 800m, 1500m, 5000m, skok vysoký, skok do dálky, trojskok, vrh koulí.

Přístup k závodním sektorům

Doprovod a/nebo vodiči

Vstup na běžeckou dráhu nebo do vrhačských či skokanských sektorů je povolen pouze doprovodným osobám, trasérům či vodičům atletů třídy B1 a B2. Všechny doprovodné osoby, traséři či vodiči musí být oblečeni do jasně oranžových vest, které schválí organizační výbor (viz 7.4.8).

Atleti třídy B1 pro trojskok a skok do dálky mohou mít "vyvolávače" aby byl zajištěna akustická orientace a pozice při rozběhu.

Atleti B2 mohou být doprovázeni do skokanských sektorů pouze jednou osobou, který může sloužit jako "vyvolávač" a/nebo vodič. Žádným jiným osobám nebude povolen vstup do závodního sektoru.

Časové limity technických disciplín

U technických disciplín, tam, kde atleti potřebují pomoc od "vyvolávačů" nebo vodičů, bude čas určený k pokusu měřen od chvíle, kdy odpovědný činovník uzná, že byl atlet dostatečně zorientován.

POZNÁMKA: Ztratí-li atlet orientaci do té míry, že potřebuje být znovu zorientován, pak se časomíra přerušuje a bude spuštěna znovu po dokončené orientaci atleta.

Pravidla běžeckých disciplín, 100m pro třídu B1

Elitní závody

Závod na 100m pro třídu B1 na MS, PH a jiných elitních mezinárodních závodech bude organizován na základě rozběhů pro 4 atlety s traséry a musí splňovat rozběh, semifinále a finále (pravidlo 7.2 platí pro tuto disciplínu).

Jiné závody

Na ostatních závodech, zvláště závodech pro mládež a rozvojových závodech, se může 100m pořádat jako série jednotlivých závodů a konečný výsledek se stanoví dle dosažených časů.

Tam kde je více než 6 závodníků, bude závod na 100 m organizován tak, že bude tzv. kvalifikační rozběh a finále, aby se do finále dostalo 6 atletů s nejlepším časem.

Pořadí v jakém běžci poběží, se určuje v prvním případě losem. Pro finále se pořadí atletů stanovuje tak, že nejrychlejší běžec v kvalifikaci poběží poslední, druhý nejrychlejší předposlední atd.

V případě stejných časů na prvním místě, budou všichni atleti se stejným časem závodit znovu, je-li to možné. Není-li to možné, pak výsledek zůstane tak jak je.

Sprinter třídy B1 může běžet s pomocí nejvýše dvou vodičů (u jednotlivě měřených závodů), přičemž jeden z nich musí zůstat za cílovou čarou. Druhý vodič (respektive jediný, je-li na dráze se závodníkem sám) není nijak omezen, nesmí však protnout cílovou čáru dříve než závodník.

Vodič odpovídá za správnou orientaci závodníka při startu, v průběhu celé závodní dráhy. Sprinter B1 může mít vodiče i při jednotlivě měřeném závodě.

O opakování běhu může být požádáno, pokud jeho průvodní okolnosti znemožnily běžci či vodiči (jako družstvu) situaci plně kontrolovat a důsledkem je nepříznivé ovlivnění běžcova výkonu.

Třída B1 - 200m a 800m

Běžce třídy B1 doprovází trasér. Každý běžec má vymezeny dvě dráhy - jedna pro běžce a jedna pro traséra. Oba dva musí zůstat ve vymezených drahách od startu do cíle. Je jedno, zdali běžec běží zleva nebo zprava od traséra. Tým rozhodne, jak chce běžet, ale jejich rozhodnutí nijak neovlivní přiřazení dráhy.

Startovní čáry při závodech s handicapem jsou vyznačeny v drahách č. 1, 3, 5 a 7 atd.

Třída B2

Běžci třídy B2 mají právo mít přidělené dvě dráhy, pro sebe a pro traséra, v závodech kde se startuje v drahách a při startu na 800m. I na třídu B2 se vztahuje pravidlo 7.2.2.

Běžec třídy B2 má právo mít traséra, v tom případě se na něj vztahují pravidla pro běžce skupiny B1.

Způsob navádění

Doporučujeme atletům, aby měli své vlastní traséry. Ale je-li požadavek na traséra uveden na přihlášce (společně s podrobnostmi ohledně úrovně navádění), pak organizační výbor traséra zajistí.

Závodník a trasér jsou považováni za tým (družstvo). Trasér nesmí protnout cílovou čáru dříve než závodník.

Způsob navádění si vybírá sám běžec. Může si zvolit způsob lehkého vedení za loket, spojení šňůrou nebo prostý běh bez pomoci traséra. Trasér může dávat běžci slovní pokyny.

Traséri nesmí používat kolo, nebo jiný mechanický způsob transportu.

trasér nesmí v žádném případě závodníka táhnout, nebo postrkovat. Porušení tohoto pravidla má za následek diskvalifikaci.

V případě použití kontaktní šňůry, nebo bez ní, nesmí být trasér vzdálen více než 0,50m po celou dobu závodu.

POZNÁMKA: Dojde-li vinou mimořádných nebo náhodných okolností k porušení tohoto pravidla, pak o případné diskvalifikaci rozhodne technický delegát IBSA. Rozhodnutí musí být vyřčeno po zvážení okolností, zdali nebyl ohrožen nebo znevýhodněn jiný závodník.

Běhy na středních a dlouhých tratích (nad 400m) jsou povoleni dva traséri. Každému závodníkovi je povoleno pouze jedno střídání trasérů. Střídání musí být provedeno tak, aby nebyli ohroženi ostatní závodníci, a musí probíhat na rovině. Zamýšlené střídání traséra musí být předem oznámeno traťovému rozhodčímu a technickému delegátu IBSA. Technický delegát stanoví podmínky střídání a oznámí je před závodem závodníkovi.

Trasér musí být oblečen do jasně oranžové vesty, aby byl zřetelně odlišen od závodníka. Vesty zajistí organizační výbor po předchozím schválení technickým delegátem.

Startovní bloky

Závodníci třídy B1 a B2 se mohou rozhodnout, zdali budou startovat z bloků nebo ze stoje (tratě na 100 m - 400m).

Maratón

Maratón běží závodníci tříd B1, B2 a B3 společně. Pořadatel musí zajistit taková čísla, která od sebe odlišují jednotlivé třídy závodníků. Závodníci a traséri mohou využít asistence na občerstvovacích stanicích.

Organizátoři musí zajistit, aby pracovníci na občerstvovacích stanicích znali specifické potřeby zrakově postižených. Organizátoři musí též zajistit, aby všichni pomocníci byli řádně vyškoleni před závodem. Pořadí v cíli se určuje pro každou kategorii zvlášť.

Při maratónském běhu mohou závodníci vystřídat až čtyři traséry a to na 10 km, 20 km, a 30km. Žádný závodník nesmí mít v průběhu závodu současně dva traséry. Všichni traséři, kteří již nenavádí závodníka, musí okamžitě opustit trať.

Organizátorům je důrazně doporučeno, aby zajistili, že celý závod bude probíhat za denního světla.

Štafetové běhy

V sestavě družstva pro štafetu musí být alespoň jeden běžec skupiny B1 a alespoň jeden běžec skupiny B2. V družstvu může být pouze jeden atlet skupiny B3.

Atleti si nepředávají štafetový kolík.

Každé štafetě jsou přiděleny dvě dráhy.

Předávací území IAAF bude použito. Předávací území je vymezeno v drahách 1, 3, 5 a 7. Je nutné, aby tyto čáry byly prodlouženy i do sousedních drah dle pravidla 7.7.3. Čáry předávacího území a startovní čára budou prodlouženy páskou stejné barvy, jako jsou stávající čáry IAAF.

Předávka platí tehdy, dotkne-li se přibíhající atlet čekajícího atleta v předávacím území. Dotyk může být proveden mezi závodníky nebo mezi traséry bez omezení, pouze musí být splněno pravidlo, že trasér musí být za závodníkem v okamžiku předávky.

Vyběhne-li atlet čekající na předávku z předávacího území, nesmí se do něj znovu vrátit.

Pro každé předávací území je určen jeden rozhodčí.

Chce-li atlet třídy B2 běžet bez traséra, může ho vodič v předávacím území správně nasměrovat. Doprovodná osoba nesmí žádným jiným způsobem ovlivnit průběh závodů.

Štafeta 4x100m se běží v drahách, každá štafeta má dvě dráhy a předávací území je v drahách 1,3,5 a 7 atd.

Časomíra

Vzhledem ke skutečnosti, že běžci všech kategorií mají potíže při čtení časových údajů z časového ukazatele umístěného u vnitřního okraje dráhy, je povoleno, aby trenéři svým běžcům hlásili čas u tratí 800m a více a to pouze z vnějšího okraje dráhy.

Skokanské disciplíny

Skok do dálky a trojskok

Pouze atleti třídy B a B2 mají právo využít asistence vodiče.

Odrazová plocha pro skokany tříd B1 a B2 je tvořena obdélníkem o rozměru 1 x 1,22 m, který musí být upraven tak, aby v něm po odrazu zůstal otisk odrazové nohy (křída, magnézium, jemný písek).

POZNÁMKA: Z bezpečnostních důvodů doporučujeme, aby vzdálenost od osy rozběhové dráhy k okraji doskočiště nebyla menší než 1,75m. Nelze-li splnit toto doporučení, pak může technický delegát IBSA požadovat další bezpečnostní opatření.

Měření délky skoku u tříd B1 a B2 se provádí z místa doskoku k nejbližšímu místu otisku odrazové nohy. Odrazí-li se skokan ještě před odrazovou plochou, pak se měření provádí od místa doskoku k vzdálenějšímu okraji odrazové plochy.

Odrazová plocha má jinak stejné funkční vlastnosti jako normální odrazová plocha. Tudiž není přípustné, aby skokan přešlápl okraj bližší k doskočišti.

POZNÁMKA: Pravidla trojskoku vyžadují, aby byly splněny pravidla IAAF pro odraz a doskok s přípustnou modifikací uvedenou zde. Není nutné, aby trojskokan prováděl střední fázi trojskoku na rozběhové dráze, ale musí dopadnout do doskočiště.

Potřebuje-li skokan jakékoliv třídy slovní potvrzení časového limitu pro pokus, musí rozhodčí takovou informaci poskytnout.

Skok vysoký

Atleti třídy B1 se mohou před rozběhem dotknout laťky, spadne-li laťka, není to považováno za neplatný pokus.

Atleti třídy B1 a B2 mohou pro svou sluchovou orientaci využít vodiče, který musí zaujmout takovou pozici, aby nevadil rozhodčím.

Atletům třídy B2 je povoleno použít vizuální úpravy laťky. Tato úprava musí být schválena technickým delegátem IBSA.

Pravidla pro vrh koulí, hod oštěpem a hod diskem

Vodiče, nebo doprovod mohou využít pouze atleti třídy B1 a B2 viz pravidlo 6.1 výše.

Vrhači třídy B1 a B2 mohou být přivedeni do vrhačského kruhu nebo na rozběhovou dráhu doprovodem osobou a správnou orientací atleta v kruhu nebo na rozběhové dráze odpovídá vodič. Ten však musí opustit vrhačský sektor nebo rozběhovou dráhu ještě před zahájením pokusu.

Atleti třídy B1 a B2 mohou využít informace od vodiče pro svou sluchovou orientaci a to před pokusem, v průběhu pokusu a po pokusu.

Atleti třídy B1 a B2 mohou být odvedeni z vrhačských a odhodových sektorů až po té, co rozhodčí uzná pokus platným.

Usoudí-li rozhodčí, že doprovodná osoba stojí na nebezpečném místě, pak požádá doprovodnou osobu, aby přešla na bezpečné místo.

Pětiboj

Pětiboj se bude konat v jeden den a to v následujícím pořadí disciplín:

Muži: skok do dálky, oštěp, 100m, disk, 1500m

Ženy: skok do dálky, koule, 100m, disk, 800m

Výsledky se počítají podle bodovacích tabulek IAAF, kromě disku a 100m žen, pro tyto disciplíny jsou bodovací tabulky uvedeny v dodatku A.

Atletika

Informace o Mistrovství ČR v atletice najdete na stránkách <<http://www.handicapbudweis.com>>.

Soutěží se dle pravidel IAAF a IBSA. Běhá se na vzdálenosti od 60 m po marathón. Nevidomý běhá s trasérem, který mu pomáhá při orientaci zvukovými signály, slovním doprovodem nebo krátkou smyčkou, která spojuje jejich ruce. Slabozrací při běhu na dráze běhají v menším počtu podél zřetelně vyznačených čar. Skáče se do dálky i do výšky za asistence naváděče. Při vrhačských disciplínách je třeba nevidomého přivést do vrhačského sektoru a ukázat směr odhodu.

Věková kategorizace

Rozhodujícím kritériem pro určení věkové kategorie je dosažený věk v roce konání sportovní soutěže. Upřesnění věkových kategorií stanoví příslušné sportovní sekce dle platných národních a mezinárodních pravidel příslušné federace.

Bližší informace o sportech zrakově postižených sportovců lze nalézt na internetových stránkách <www.paralympic.cz.org> a také přímo u Českého svazu zrakově postižených sportovců.